स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

(Local Disaster and Climate Resilience Plan - LDCRP)

२०७८

जुगल गाउँपालिका

बराम्ची, सिन्धुपाल्चोक

सर्वाधिकार © जुगल गाउँपालिकामा सुरक्षित ।

प्रकाशक
जुगल गाउँपालिका
बराम्ची, सिन्धुपाल्चोक
फोन नं.: ०११-६९१०५४, ६९१०५६
ईमेलः jugalgaupalika12@gmail.com
www.jugalmun.gov.np

योजना तर्जुमा र प्रकाशन सहयोग
केएर नेपाल
सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र

ग्राफिक डिजाइन
बिक्रम चन्द्र मजुमदार

मुद्रण
प्रिन्ट पोइन्ट, काठमाडौं ।

आवरण फोटो
गोपाल कृष्ण बस्नेत

निर्माण निर्देशिका : स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८, (Local Disaster Risk Management Plan Guideline 2068) र स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, मस्यौदा २०७४, (Local Disaster and Climate Resilience Planning Guidelines 2074)

दस्तावेज
स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना - २०७८, जुगल गाउँपालिका सिन्धुपाल्चोक

कभर फोटो
२०७७ साउन ३० मा गएको पहिरो मुनी रहेको जुगल गाउँपालिका-२, लिदी गाउँ ।

भूस्खलन जोखिम नक्सा

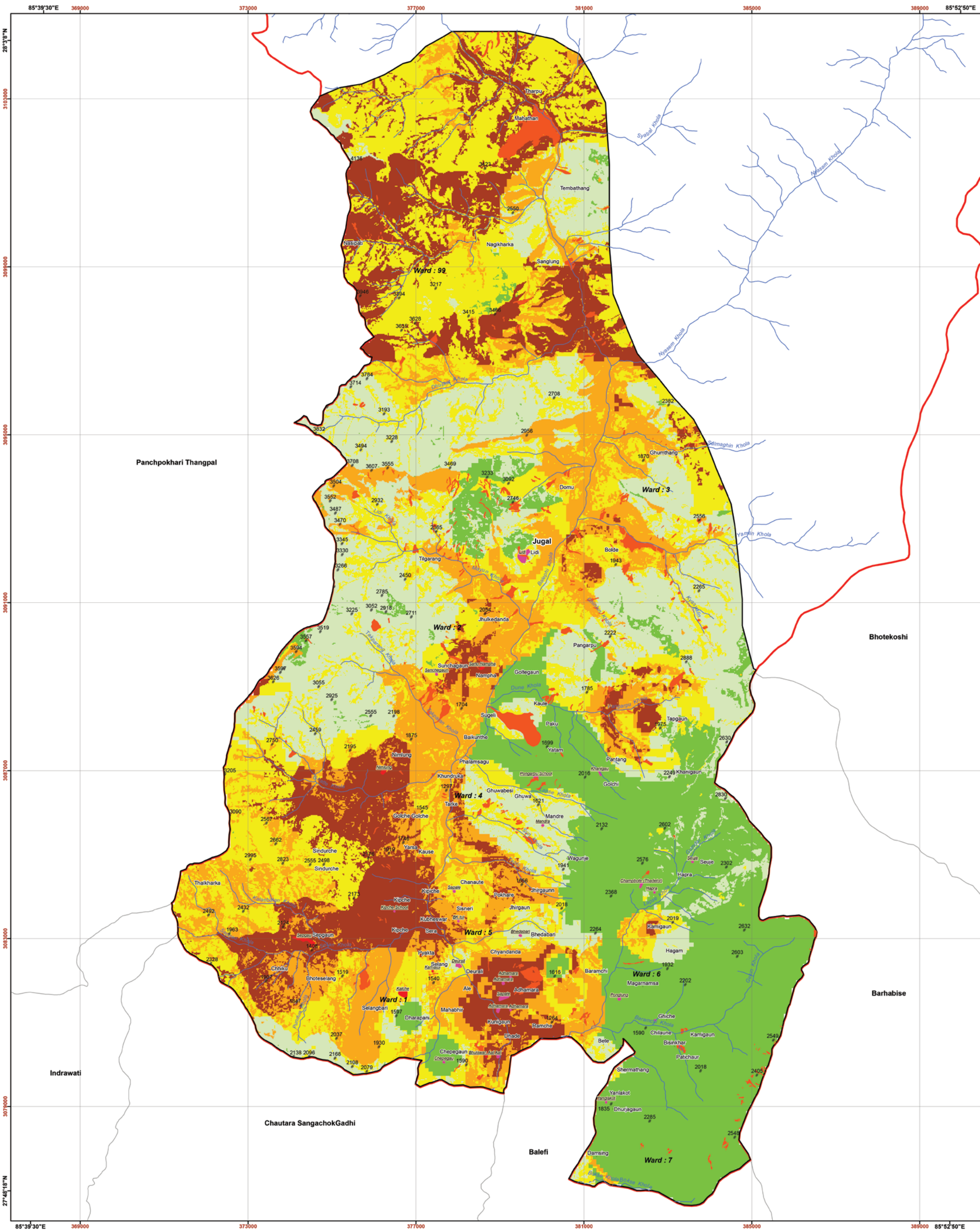

Map Based on: CNES/Airbus - 2020 - Google Earth Image and Topographic maps of Department of Survey, Government of Nepal.
Projection : Spheroid : Everest 1830, Modified Universal Mercator, Central meridean: 87 E, False Easting : 500000, False Northing: 0, and Scale factor: 0.9999

जुगल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बराम्ची, सिन्धुपाल्चोक
बागमति प्रदेश नेपाल

मन्तव्य

नेपाल बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी, महामारी, हावाहुरी, चट्याङ, असिना, खडेरी, हिमताल बिष्फोट तथा हिमपहिरोको उच्च जोखिममा रहेको मुलुक हो । जलवायु परिवर्तनका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट पनि नेपाल संवेदनशील अवस्थामा छ । यसो भएकाले सरकारबाट विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी, रोकथाम, अल्पीकरण, प्रतिकार्य, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण तथा अनुकूलनको कार्यलाई विशेष महत्व दिएको छ ।

जुगल गाउँपालिका, वाग्मती प्रदेशअन्तर्गत सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको १२ स्थानीय तहमध्यको एक हो । यस गाउँपालिकामा ७ वटा वडा छन् । यो गाउँपालिका भूकम्पीय, भेल बाढी र पहिरोको दृष्टिले उच्च जोखिममा छ । वि.सं. २०७२ सालको भूकम्पले यस गाउँपालिकामा पनि ठूलो धनजनको क्षति भयो । जङ्गली जनावरको आतङ्क, खडेरी, आगलागी, हुरीबतास, चट्याङ, महामारी जस्ता प्राकृतिक समस्या पनि पालिकाबासीले भोग्दै आएका छन् । विपद्ले गर्ने जनधनको क्षति कम गर्ने तथा विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यका साथ यस गाउँपालिकामा गाउँपालिकास्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति, वडास्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिहरू समेत गठन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणका प्रयासहरू भइरहेका छन् ।

गाउँपालिकाको सबै वडामा वडास्तरीय सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणपछि गाउँपालिकास्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा भएको छ । सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट जारी 'स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०६८' तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०७४ र गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि-२०७५ र जुगल गाउँपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ बमोजिम तयार गरिएको यस योजनाको कार्यान्वयन, गाउँपालिकाले पहिचान गरेको जोखिम न्यूनीकरणका लागि सङ्घ, प्रदेश, जिल्लास्थित विषयगत कार्यालयहरू, दातृ निकायहरू, अन्य अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूबाट सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा गर्छु ।

यसका साथै यस गाउँपालिकामा कार्यरत सबै साझेदार निकायलाई विकासका परियोजनाहरू सञ्चालन गर्दा विकासका विषयगत क्षेत्रमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका विषयहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गरिदिनुहुन आग्रह गर्छु । अन्तमा, यो योजना बनाउन आर्थिक र प्राविधिक सहयोग गर्नुहुने सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र र केएर नेपालप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्छु । साथै स्थानीय तथा वडास्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति र सम्पूर्ण राजनीतिक दलबाट निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्छु । सबैको साथ र सहयोगले जुगल गाउँपालिकालाई विपद् उत्थानशील गाउँपालिकाका रूपमा विकास गर्न सहयोग पुग्ने आशा गरेको छु ।

धन्यवाद ।

होमनारायण श्रेष्ठ
अध्यक्ष

जुगल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बराम्ची, सिन्धुपाल्चोक
बागमति प्रदेश नेपाल

कृतज्ञता ज्ञापन

जुगल गाउँपालिकामा बाढी, पहिरो, भूकम्प, जङ्गली जनावर, आगलागी, खडेरी, विद्युतीय दुर्घटना, जैविक आक्रमण, चट्याङ जस्ता प्रकोपले बर्सेनि धनजनको क्षति गर्ने गरेको छ। बराम्ची, ब्रह्मायणी, सेलाङ, गोल्चे, नेसमलगायतका खोलाले यस पालिकामा वर्षातको समयमा घरहरू र खेतीयोग्य जमन क्षति गर्ने गरेको छ। अधिकांश जमिन भिरालो भएका कारण पहिरोको जोखिम र वन क्षेत्र बढी भएकाले वन्यजन्तुबाट बालीनाली क्षति गर्ने समस्या पनि छ।

यी प्रकोपका असरलाई न्यून गरी धनजनको क्षति कम गर्न यस पालिकाले विगतमा विभिन्न विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्य गर्दै आएको छ। यसै क्रममा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनअनुसार स्थानीय तहले योजना बनाइ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रावधानअनुसार सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र र केएर नेपालसँगको साझेदारीमा सञ्चालित जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजनाअन्तर्गत यस पालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरेको छ। यस योजनामा भएका क्रियाकलापलाई यस पालिकाले आफ्नो वार्षिक बजेटमा समाहित गर्दै विपद् व्यवस्थापन एवं जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरू गर्नेछ। अतः यस योजनाले जुगल गाउँपालिकालाई उत्थानशील गाउँपालिका बनाउन सहयोग पुग्नेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु।

यो योजना बनाउने क्रममा आर्थिक र प्राविधिक सहयोग गर्नुहुने सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र र केएर नेपाललाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु। यसका साथै यस योजना बनाउने क्रममा वडा अध्यक्ष र वडाका जनप्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू र सरोकारवाला निकायहरू सबैलाई धन्यवाद दिँदै यस योजनाको पूर्ण कार्यान्वयनको प्रतिबद्धता गर्छु।

धन्यवाद।

सृजना तामाङ
उपाध्यक्ष

जुगल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
बराम्ची, सिन्धुपाल्चोक
बागमति प्रदेश नेपाल

दुई शब्द

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला यसमा पनि जुगल गाउँपालिका विपद् जोखिमको दृष्टिले उच्च जोखिम भएको गाउँपालिका हो । २०७२ सालको भूकम्प र २०७७ सालमा आएको पहिरो, प्रत्येक वर्ष खोल्सा र खहरेमा आउने भेलबाढी र त्यसले पुऱ्याउने क्षति, पहिरोबाट हुने धनजनको क्षतिका साथै जङ्गली जनावरबाट हुने अन्न बालीको क्षति आदि दृष्टिकोणले गाउँपालिका एक सङ्कटासन्न गाउँपालिकाका रूपमा रहेको छ ।

नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको परिच्छेद-३, दफा ११(२) 'न' मा स्थानीय सरकारको विपद्सम्बन्धी अधिकार र गर्नुपर्ने कार्यक्षेत्रहरूको स्पष्ट व्यवस्था छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐनमा स्थानीय तहले नै विपद् व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनीकरणको काम गर्ने स्पष्ट व्यवस्था छ । यस सन्दर्भमा जुगल गाउँपालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरेर विपद्को जोखिम कम गर्ने र विपद् भएमा प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न योजना बनाएको छ । यस योजनाले जुगल गाउँपालिकालाई विपद्बाट भैरहेको क्षति कम गर्नमा सहयोग पुग्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु । यस योजना बनाउने क्रममा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्नुहुने केएर नेपाल, सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र एवं महत्वपूर्ण सुझाव सल्लाह प्रदान गर्नुहुने गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखा प्रमुखहरू, सरोकारवाला निकायहरू सबैलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

लोकबहादुर बि.क.
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विपद्सम्बन्धी महत्वपूर्ण शब्दहरू

१. प्रकोप (Hazard)

एक प्रक्रिया, दृश्य, मानव क्रियाकलाप वा परिस्थिति जसले जनधनको नोक्सानी, घाइते हुने सम्भावना वा अन्य स्वास्थ्यसम्बन्धी असरहरू, सम्पत्तिमा क्षति साथै आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय अवरोध ल्याउन सक्छ। (UN ISDR 2017)

२. विपद् (Disaster)

विपद् भन्नाले कुनै स्थानमा आपत्कालीन अवस्था सिर्जना भइ जन वा धनको क्षतिको साथै जीवन यापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद् सम्झनुपर्छ। (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

३. सङ्कटासन्नता (Vulnerability)

तुलनात्मकरूपमा कम क्षमता भएका त्यस्तो व्यक्ति वा सामाजिक समूह जोसँग सम्भावित प्रकोपको सामना, रोकथाम गर्न र पुनर्स्थापित हुन कुनै स्रोत/साधन र उपाय हुँदैन भने त्यसलाई सङ्कटासन्नता भनिन्छ। वा सङ्कटासन्नता भन्नाले खतरामा भएका हुन सक्ने जोखिमका तत्वहरू वा जोखिमको अवस्थामा रहेका व्यक्तिहरू भन्ने बुझिन्छ। (UN ISDR 2017)

४. सम्मुखता (Exposure)

प्रकोपबाट विपद् उत्पन्न हुन सक्ने क्षेत्रतर्फ उन्मुख रहेका मानिस, सम्पत्ति, प्रणाली वा अन्य तत्वहरूको उपस्थितिलाई नै सम्मुखता भनिन्छ। ती तत्वहरू प्रकोपको सम्मुख हुन्छन् र प्रकोपबाट उत्पन्न हुन सक्ने विपद्बाट प्रभावित हुन सक्छन्। (UN ISDR 2017)

५. क्षमता (Capacity)

संस्था, समुदाय वा समाजसँग उपलब्ध सबै प्रकारका बलिया पक्षहरू, विशेषताहरू, स्रोतहरूको समग्र पक्ष जसले विपद्को जोखिम कम गर्न, व्यवस्थापन गर्न र उत्थानशीलता बलियो बनाउँछ। (UN ISDR 2017)

६. विपद् जोखिम (Disaster Risk)

कुनै निश्चित समयमा प्रकोप, सम्मुखता, सङ्कटासन्नता र क्षमताको अन्तरक्रियाबाट समुदाय अवथा समाजमा मृत्यु हुन सक्ने, घाइते हुन सक्ने र सम्पत्तिको क्षति हुन सक्ने संभावित अवस्था। (UN ISDR 2017)

७. रोकथाम (निवारण) (Prevention)

अहिले अवस्थित जोखिम र नयाँ विपद्को जोखिम हुन नदिने क्रियाकलापहरू र उपायहरू। (UN ISDR 2017)

८. अल्पीकरण (Mitigation)

विपद्मा पर्नु भन्दा पहिले विपद्को असर वा प्रभावलाई कम वा न्यून गर्नका लागि सञ्चालन गरिने कार्य वा उपायहरूलाई अल्पीकरण भनिन्छ। यसअन्तर्गत संरचनात्मक र गैरसंरचनात्मक अल्पीकरणका कार्य वा उपायहरू पर्छन्। (UN ISDR 2017)

९. अनुकूलन (Adaptation)

जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरहरूसँग घुलमिल हुन सक्ने गरी अर्थपूर्ण वातावरण सिर्जना गर्न गरिने कार्यहरू। (UN ISDR 2017)

१०. विपद् प्रतिकार्य (Response)

विपद्को घटना हुँदासाथ तत्कालै गरिने खोज तथा उद्धार एवम् राहतसँग सम्बन्धित कार्य सम्झनुपर्छ र सो शब्दले विपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारीलाई समेत जनाउँछ। (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

११. पूर्वतयारी (Preparedness)

संभावित वा हालको प्रकोप घटना अथवा प्रकोप अवस्थाका असरहरूको प्रभावकारी ढङ्गले पूर्वानुमान गर्न सक्ने, प्रतिकार्य गर्न सक्ने र त्यसबाट पुनर्लाभ लिन सक्ने सरकारी निकाय, प्रतिकार्य तथा पुनर्लाभमा काम गर्ने संस्था, समुदाय र स्वयं व्यक्तिहरूद्वारा विकसित ज्ञान तथा क्षमता। (UN ISDR 2017)

१२. विपद् पुनर्लाभ (Disaster Recovery)

विपद्को घटनापछि गरिने पुनर्निर्माण एवम् पुनर्स्थापनासँग सम्बन्धित कार्य सम्झनुपर्छ। (UN ISDR 2017)

१३. उत्थानशील (Resilience)

'उत्थानशीलता' भन्नाले प्रकोप सम्मुखतामा रहेका प्रणाली, समुदाय वा समाजमा अन्तर्निहित क्षमता जसले प्रकोपका असरहरूलाई समयमा नै प्रभावकारी ढङ्गले प्रतिरोध, शमन वा समायोजन गर्नुका साथै पूर्ववत् अवस्थामा फर्कन समर्थ गराउँछ। यसअन्तर्गत आधारभूत संरचना वा सेवा-प्रणालीको संरक्षण एवं पुनर्स्थापनालगायत पर्छन्। (स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४)

१४. विपद् खोज तथा उद्धार समूह

विपद्को अवस्थामा खोजी तथा उद्धार गर्न क्रियाशील वा विपद् व्यवस्थापनका लागि परिचालन गर्न तयार गरिएको विशिष्टीकृत खोज तथा उद्धार समूह सम्झनुपर्छ र सो शब्दले मानवीय सहायताकर्मीलाई समेत जनाउँछ। (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

१५. विपद् जोखिम न्यूनीकरण

विपद्पूर्व गरिने जोखिमको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, विपद् रोकथाम वा विपद्बाट हुने क्षतिको न्यूनीकरण तथा विकासका कार्यमा विपद् जोखिम कम गर्नेसम्बन्धी कार्य सम्झनुपर्छ। (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

१६. विपद् व्यवस्थापन

विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य र विपद् पुनर्लाभसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रियाकलाप सम्झनुपर्छ। (विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४)

विपद् व्यवस्थापनमा प्रयोग हुने केही महत्वपूर्ण शब्दावली

नेपाली शब्द	अङ्ग्रेजी शब्द
भवन निर्माण संहिता	Building Code
क्षमता	Capicity
क्षमता विकास	Capacity Building
जलवायु परिवर्तन	Climate Change
आपत्कालीन व्यवस्थापन	Emergency Managemet
सामना क्षमता	Coping Capicity
विपद्	Disaster
विपद् जोखिम	Disaster Risk
विपद् व्यवस्थापन	Disaster Management
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	Disaster Risk Management
पूर्वचेतावनी प्रणाली	Early Warning System

वातावरणीय ह्रास	Environmental Degradation
सम्मुखता	Exposure
पूर्वानुमान	Forecast
भौगर्भिक प्रकोप	Geological Hazard
प्रकोप	Hazard
पूर्वतयारी	Preparedness
रोकथाम	Prevention
पुनर्लाभ	Recovery
उत्थानशील	Resilience
प्रतिकार्य	Response
प्रबलीकरण	Retrofiting
जोखिम	Risk
जोखिम विश्लेषण	Risk Assessment
जोखिम व्यवस्थापन	Risk Management
जोखिम स्थानान्तरण	Risk Transfer
सङ्कटासन्न/सङ्कटासन्नता	Vulnerable/Vulnerability

विषयसूची

खण्ड : एक १६

प्रारम्भिक परिचय १६

१.१ परिचय १६

१.२ गाउँपालिकाको अवस्था १७

१.२.१ प्राकृतिक स्रोत/साधन. १७

१.२.२ गाउँपालिका भएर बग्ने खोलानाला तथा नदीको विवरण १८

१.२.३ सडक तथा यातायातको अवस्था १८

१.२.४ भूउपयोग. १८

१.३ जनसङ्ख्याको विवरण : (सङ्कटासन्नतामा रहेका वर्ग) १९

१.३.१ जातजातिअनुसारको जनसङ्ख्या १९

१.३.२ उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या २०

१.३.३ अपाङ्गताको विवरण २०

१.३.४ शैक्षिक अवस्थाको विश्लेषण २१

१.३.५ बसोबासको स्थिति २१

१.३.६ पेसा/व्यवसायको स्थिति. २१

१.३.७ पिउने पानी, इन्धन र शौचालय प्रयोगको अवस्था २२

१.४ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको परिचय २२

१.४.१ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व २२

१.४.२ योजनाको सीमा २३

१.४.३ योजना निर्माण र स्वीकृति प्रक्रिया २४

१.४.४ बजेट व्यवस्था २४

१.४.५ योजना कार्यान्वयनको प्रक्रिया २५

१.४.६ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन २५

खण्ड : दुई २६

प्रकोप, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषण २६

२.१ प्रकोप स्तरीकरण २६

२.२ विपद् ऐतिहासिक समयरेखा २७

२.३ प्रकोप, मौसम र बाली पात्रो ३२

२.३.१ प्रकोप पात्रो ३२

२.३.२ मौसमी पात्रो ३३

२.३.३ बाली र वनस्पति पात्रो ३४

२.४. बस्ती तहको सङ्कटासन्नता स्तरीकरण ३५

२.५ विपद् वृक्ष विश्लेषण ३५

२.६ क्षमता विश्लेषण ४०

२.६.१ संस्थागत विश्लेषण ४०

२.६.२ स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच ४३

२.७ लक्षित समूह छलफल ५७

२.८ जोखिम विश्लेषण ६१

२.८.१ भूकम्पको जोखिम विश्लेषण ६१

२.८.२ पहिरोको जोखिम विश्लेषण ६१

२.८.३ भेलबाढीको जोखिम विश्लेषण ६२

२.८.४ अन्य प्रकोपको जोखिम ६२

खण्ड : तीन ६३

दीर्घकालीन सोच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति र रणनीति ६३

३.१ दीर्घकालीन सोच ६३

३.२ दूरदृष्टि ६३

३.३ ध्येय ६३

३.४ लक्ष्य ६३

३.५ उद्देश्य ६३

३.६ योजना कार्यान्वयन रणनीति ६४

खण्ड : चार ६६

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना ६६

४.१ बहुप्रकोपको जोखिम न्यूनीकरण सन्दर्भमा जुगल गाउँपालिकाको नीति निर्माण, जनचेतना अभिवृद्धि, क्षमता अभिवृद्धि र जोखिम न्यूनीकरणसम्बन्धी क्रियाकलापहरू :. ६७

४.२ पहिरो र भेलबाढी जोखिम न्यूनीकरण सन्दर्भमा ७०

४.३ विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना. ७९

४.३.१ प्रतिकार्य योजना ७९

४.४ पूर्वतयारी योजना ८१

४.५ पुनर्लाभ (पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण) का क्रियाकलापहरू ८२

खण्ड : पाँच ८४

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा अध्यावधिकता ८४

५.१ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन ८४

५.२ योजनाको अद्यावधिक ८४

अनुसूचीहरू ८५

अनुसूची १ : जुगल गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति. ८५

अनुसूची २ : सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका क्रममा तयार गरिएका सामाजिक स्रोत नक्साहरू ८६

अनुसूची ३ : पालिकामा निर्माणाधीन र दर्ता भएका जलविद्युत् गृहको विवरण ८८

अनुसूची ४ : पहिरो र भेलबाढीको दृष्टिकोणले जोखिममा रहेका घरधुरी सङ्ख्या ८८

अनुसूची ५ : जुगल गाउँपालिकाको सामुदायिक वनको विवरण. ९१

अनुसूची ६ : जिल्ला समन्व समितिको बस्ती स्थानान्तरणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन ९२

अनुसूची ७ : भौगर्भिक अध्ययनका आधारमा जोखिम वर्गमा परेका समुदायको विवरण . . . ९३

कार्यकारी सारांश

नेपाल बाढी, पहिरो, आगलागी, भूकम्प आदिको अत्यधिक जोखिम भएको मुलुक हो। जलवायु परिवतर्नका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट पनि नेपाल संवेदनशील अवस्थामा छ। जलवायु परिवर्तन प्राकृतिक प्रक्रिया भए पनि मानव सिर्जित क्रियाकलापले यसको प्रवेग दरमा वृद्धि ल्याएको तथ्य नकार्न सकिँदैन। र, यसबाट सिर्जित प्रकोपहरूसँग जुध्नु अहिलेको प्रमुख चुनौती बनेको छ।

विश्वको ध्यान नै अहिले जलवायु परिवर्तन तथा प्रकोपको असरसँग जुध्ने, जीविकोपार्जनमा सुधार ल्याउने र विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्नमा छ। नेपाल सरकारबाट स्वीकृत 'विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६' मा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील विपद् जोखिम व्यवस्थापनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यलाई विशेष महत्व दिइएको छ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका सवाललाई विकासका योजनासँग मूलप्रवाहीकरण गरी विपद् उत्थानशील समाज निर्माण गर्ने क्रममा जिम्मेवार निकायले पहलकदमी लिन आवश्यक भइसकेको छ। यस परिस्थितिमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म विस्तार गरी सबै तहका विकास नीति तथा कार्यक्रममा मूलप्रवाहीकरण गर्दै दिगो विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गर्न आवश्यक छ। यसै सन्दर्भमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४ ले मार्गदर्शन गरेको प्रक्रिया र चरणहरूलाई अवलम्बन गर्दै जुगल गाउँपालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार गरेको हो।

कार्ययोजना तयारीका प्रत्येक चरणमा स्थानीय समुदायको सक्रिय सहभागिता छ। साथै तयारी गर्ने क्रममा विभिन्न निकायका प्रतिनिधिहरू, स्थानीय सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष सहभागितामा अन्तरक्रिया गरिएको थियो। उनीहरूबाट आएका तथ्यका आधारमा यस स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (LDCRP) तयार पारिएको हो।

तालिका नं. १ : योजनाको सारसङ्क्षेप

शीर्षक	विवरण				
योजनाले समेटेको क्षेत्र	जुगल गाउँपालिका (सेलाङ, गोल्चे, गुम्बा, पाङताङ, बराम्ची, हगाम र याङ्लाकोट)				
क्षेत्रफल	कुल ५९६ वर्ग कि.मि.				
घरधुरी	५१७५				
जनसङ्ख्या	२७६६२ मध्ये १३,३४९ महिला र १४,२८८ पुरूष (घरधुरी सर्वेक्षण २०७७ अनुसार)				
जातको आधारमा घरधुरी विवरण	दलित	जनजाति	बाहुन क्षत्री	नेवार	अन्य
	१८३९	१८५११	३६००	३६१३	३७

शीर्षक	विवरण		
प्रमुख जीविकोपार्जनको आधार	कृषि, पशु पालन, व्यापार, वैदेशिक रोजगार र मजदूरी ।		
प्रकोप स्तरीकरण	उच्च	मध्यम	न्यून
	भेल बाढी, पहिरो, भूकम्प,	जङ्गली जनावर आतङ्क, आगलागी, चट्याङ, हावाहुरी, भिरबाट लड्ने	असिना, रोग कीरा, ढुङ्गा खस्ने, महामारी करेन्ट, सडक दुर्घटना
परिकल्पना	विपद् तथा जलवायु उत्थानशील जुगल गाउँपालिकाको निर्माण		
योजनाको अवधि	२०७७/०७८ देखि २०८३/०८४ सम्म		
लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	जलवायु परिवर्तन र विपद्को प्रभाव तथा जोखिमबाट महिला, भूमिहीन, दलित, जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका आदि वर्गमा पर्ने बढी र फरक प्रभाव पर्ने कुरालाई मध्यनजर गरी यस योजनाको कार्यान्वयन प्रक्रियामा समेत उक्त वर्गलाई विशिष्ट कार्यक्रमका साथै हरेक उपयुक्त कार्यक्रमहरूमा विशेष प्राथमकिता दिइनेछ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिनेछ ।		
योजनाको समायोजन	योजनालाई जुगल गाउँपालिका र यसका वडाहरूका वार्षिक एवं आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ । यस योजनाको कार्यान्वयनलाई नीतिगतरूपमा नै प्राथमिकतामा राखी हरेक वार्षिक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा कार्यक्रम हेरी समुदाय, वडा तथा गाउँपालिका स्तरीय कार्यक्रममा समावेश गरी आवश्यक बजेट विनियोजनका साथ कार्यान्वयन गर्ने गराइनेछ । अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी निकायको वार्षिक योजनामा समेत समावेश गराउनका लागि पैरवी गरिनेछ ।		
योजनाको कार्यान्वयन	गाउँपालिकाको नेतृत्व तथा स्थानीय सेवाप्रदायक सङ्घ/संस्थाको सहकार्यमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको समन्वयमा स्थानीय समूह, सहकारी, सङ्घ/संस्था, प्रभावित वर्ग एवं सरोकारवालाहरूमार्फत योजनाको कार्यान्वयन गरिनेछ ।		
योजना कार्यान्वयनमा मुख्य भूमिका/सहयोग गर्न सक्ने निकायहरू	गाउँपालिका, जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, वन कार्यालय, वन तथा भूसंरक्षण कार्यालय, पिउने पानी डिभिजन कार्यालय, सिँचाइ कार्यालय, रेडक्रस, स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, अस्पताल, सहकारी संस्थाहरू, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, आमा समूह, युवा तथा बाल क्लबहरू, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति आदि ।		
अभिलेखीकरण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	कार्यान्वयन भएका क्रियाकलापहरू, आर्थिक एवं महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको अभिलेख व्यवस्थित गरिनेछ । लक्षित वर्गहरूमार्फत स्वअनुगमन, सरोकारवालाहरूको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन, अनुगमन तथा व्यवस्थापन समितिमार्फत नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ । स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिले सम्पूर्ण गतिविधिको अभिलेख राख्नेछ ।		
क्षमता विकास	योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, व्यवस्थापन र अनुगमन कार्य गर्नका लागि स्थानीय तहमा विषयगत क्षेत्रको जनशक्ति तथा तिनको क्षमता विकास गरिनेछ ।		

खण्ड : एक

प्रारम्भिक परिचय

१.१ परिचय

जुगल गाउँपालिका वाग्मती प्रदेशमा पर्छ । जुगल हिमालको काँखमा अवस्थित यस पालिकाको कुल क्षेत्रफल ५९६ वर्ग कि.मि. छ । भौगोलिक हिसाबले ८५ डिग्री ४७ मिनेट १८ सेकेन्डदेखि ८५ डिग्री ४८ मिनेट ५८ सेकेन्ड पूर्व देशान्तरसम्म र २७ डिग्री ४८ मिनेट ३१ सेकेन्डदेखि २८ डिग्री १२ मिनेट ८ सेकेन्ड उत्तरी अक्षांशसम्म फैलिएको छ । यस गाउँपालिकाको उत्तरमा रसुवा जिल्ला र चीन, पश्चिमतर्फ पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिका, दक्षिणमा चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, इन्द्रावती गाउँपालिका, बलेफी गाउँपालिका र पूर्वमा बाह्रबिसे नगरपालिका र भोटेकोसी गाउँपालिका छन् । समुन्द्री सतहको ७७४ मि. देखि ६९७१ मिटरको उचाइसम्म यो पालिका फैलिएको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार जुगल गाउँपालिकाको कुल जनसङ्ख्या १९,२३१ छ । जसमध्ये पुरुष ४९.८ प्रतिशत (९,५८१ जना) र महिला ५०.२ प्रतिशत (९,६५० जना) छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को तथ्याङ्कअनुसार सबैभन्दा बढी तामाङ जाति ११,३३४ जना (५८.९३ प्रतिशत), दोस्रोमा नेवार (पहाडी) २,६९० जना (१३.९८ प्रतिशत) र तेस्रोमा क्षत्री २०६८ (१०.७५ प्रतिशत) को बसोबास छ ।

जुगल गाउँपालिका बहुप्रकोप प्रभावित गाउँपालिका हो । २०७२ सालको भूकम्पमा यस गाउँपालिकाले ठूलो मानवीय तथा भौतिक क्षति बेहोर्नुपरेको थियो । त्यस्तै २०७७ सालको वर्षायाममा गएको पहिरोले ठूलो मात्रामा मानवीय र भौतिक क्षति भयो । लिदी पहिरोमा मात्र ३९ जनाले ज्यान गुमाए । धेरै बस्ती विस्थापनको चपेटामा परेका छन् । यसका साथै पहिरोबाट खेतीयोग्य जमिन, विद्यालय, पिउने पानी, सिँचाइ र विद्युत्का संरचनाहरू जोखिममा छन् ।

पालिकाको अधिकांश जमिन भिरालो भएका कारण पहिरोको जोखिम उच्च छ । जिल्ला समन्वय समितिको जोखिम बस्ती स्थानान्तरणसम्बन्धी प्रारम्भिक सर्वेक्षणअनुसार भेलबाढी र पहिरका कारण ३२ वटा बस्तीका १०१७ घरधुरी जोखिममा रहेका तथ्याङ्क छ । बस्ती तहको विवरण अनुसूचीमा समावेश छ ।

त्यस्तै पालिकाको जोखिम संवेदनशील भूउपयोग तर्जुमाका लागि गरिएको भौगर्भिक सर्वेक्षणका क्रममा माथि उल्लेख गरिएका सबै जोखिम बस्तीहरूको अध्ययन भएको थियो । अध्ययनका अनुसार जमिनको भिरालोपना र भौगोलिक बनोटका कारण धेरै बस्ती वर्षाको समयमा असुरक्षित छन् । भौगर्भिक अध्ययनको प्रतिवेदन २०७८ अनुसार पालिकाका बस्तीहरूलाई जमिनको भिरालोपना, माटोको बनोट र बस्तीको

अवस्थितिका आधारमा सेपगाउँ, निम्लुङल बैगाङटोल, सानो नाम्फा र मगरनाम्सालाई स्थानान्तरण गर्नुपर्नेछ। त्यस्तै देउराली, आहाल, चेपेगाउँ, कुनेगाउँ, ठूलो नाम्फा, भेडाबारी, बोल्दे कुस्माटोल, लिदी लामाटोल, लिदी माझटोललगायतका स्थानमा साना अल्पीकरणका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। विस्तृत विवरण अनुसूचीमा समावेश छ।

१.२ गाउँपालिकाको अवस्था

१.२.१ प्राकृतिक स्रोत/साधन

यस गाउँपालिकालाई उच्च पहाडी क्षेत्र, मध्य पहाडी क्षेत्र र थोरै मात्रमा टार छन्। जमिनको वर्गीकरणका अधारमा १७.४५ वर्ग कि.मि. हिउले ढाकेको, ६१.१६ वर्ग कि.मि. चरण तथा बुट्यान क्षेत्र, ५९.४९ वर्ग कि.मि. खेतीयोग्य क्षेत्र, २४२.३८ वर्ग कि.मि. वनले ढाकेको क्षेत्र र ५.२६ वर्ग कि.मि. जलस्रोतले ओगटेको छ।

क्षेत्रफलका हिसाबले ठूलो गाउँपालिका भए तापनि पालिकाको तल्लो क्षेत्रमा मात्र कृषियोग्य जमिन छ। भएको कृषियोग्य क्षेत्रको समुचित सदुपयोग गर्न सकेमा पालिकालाई खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर बनाउन सकिने राम्रो सम्भावना छ। प्राकृतिक सम्पदाको हिसाबले जुगल जलस्रोत र जडीबुटीको पर्याप्त सम्भावना भएको गाउँपालिका हो।

गाउँपालिकाको जमिनमा ७५ डिग्रीसम्मको भिरालोपन देखिन्छ। यस वर्गको जमिनमा पहिरो जाने, जमिन भासिने जस्ता भूक्षयीकरणका प्रवृत्तिहरू सामन्यतः देखा परिरहन्छन्। त्यसैले त्यस्तो क्षेत्रमा अल्पीकरणका काम गरी व्यवस्थापन नगरिएमा यस्ता प्रवृत्तिमा झन् वृद्धि हुने हुन्छ। वन, वनस्पतिका लागि यो जमिन त्यति सहज हुँदैन। गाईवस्तुको आवतजावतबाट भूक्षयीकरणमा वृद्धि हुने हुनाले चरन विकासलाई यस प्रकारको जमिनमा प्रश्रय दिन ठीक हुँदैन।

स्लेट, ढुङ्गा, बालुवा, ग्राभेल जस्ता प्राकृतिक सामग्रीहरूको सम्भावना भने यस पालिकामा प्रशस्त छ। त्यसैले वातावरण तथा पर्यावरण क्षेत्रको मूल्याङ्कन गरी उक्त क्षेत्रमा उत्खननसम्बन्धी काम भएमा पालिकाको आर्थिक स्रोतमा टेवा पुग्नेछ। पालिकामा उपलब्ध हुने अन्य कच्चा पदार्थमा रोडा, ढुङ्गा, बालुवा, ग्राभेल, काठ, बाँस र निगालो आदि छन्। पालिकामा दर्ता भएर सञ्चालन भएका ढुङ्गा खानीको विवरण तपसिलबमोजिम छ :

तालिका नं. १ : खानीसम्बन्धी विवरण

क्र.स.	ढुङ्गा खानीको नाम	रहेको स्थान	क्र.स.	ढुङ्गा खानीको नाम	रहेको स्थान
१	हिमालयपत्र ढुङ्गा खानी	जुगल ३, गोण्डे गाउँ गुम्बा	३	गुराँसमय स्ल्याट स्टोन उद्योग	जुगल ७, याङ्लाकोट
२	नेपेमासल ढुङ्गा खानी	जुगल १ सेलाङ सेपगाउँ	४	डि.एस.इ प्रालि (काठमाडौँ)	जुगल ६, हगाम

स्रोत : *जुगल गाउँपालिका*

यस गाउँपालिकामा २३ वटा सामुदायिक वन छन् । कुल २२३४.५७ हेक्टर क्षेत्रफल ओगटेको सामुदायिक वनबाट २९२३ परिवार लाभान्वित भएका छन् । सामुदायिक वनको विवरण अनुसूचीमा समावेश छ :

१.२.२ गाउँपालिका भएर बग्ने खोलानाला तथा नदीको विवरण

गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र भएर बग्ने नदीनाला तथा खोलाले विभिन्न किसिमका जलचर र पक्षीहरूलाई सुरक्षित बासस्थानका रूपमा आश्रय दिइरहेका छन् । उपलब्ध नदी तथा खोलाहरूबाट पशुहरूले पानी पिउने र आंशिकरूपमा सिँचाइका लागि प्रयोग गरिरहेका छन् । व्यावसायिकरूपमा पालिकामा उपलब्ध जलस्रोतको प्रयोग गरी हाइड्रोपावरहरू निर्माणका काम पनि द्रुत गतिमा भइरहेको छ । तर निर्माणाधीन विद्युत् गृहहरूले अव्यवस्थितरूपमा निर्माण गरेका सडक संरचनाहरूले भने समुदाय र प्रकृतिलाई क्षति पुऱ्याइरहेको छ । गाउँपालिकामा भएका नदी तथा खोलाहरू र यसले समेटेका वडाहरूको विवरण तपसिलबमोजिम छ :

तालिका नं. २

क्र.स.	प्रमुख खोलाको नाम	समेट्ने वडाहरू	क्र.स.	नदीनालाको नाम	समेट्ने वडाहरू
१	ब्रह्मायणी (बलेफी)	१,२,३,४,५	८	पाङ्र्गपु खोला	३,४
२	नेसम खोला	३	९	सुब्लिङ खोला	२
३	सेलाङ खोला	१,२	१०	माईखोला	२
४	गोल्चे खोला	२	११	यामलिङ खोला	३
५	बराम्ची खोला	५,६	१२	घ्युङगुलुङ खोला	३
६	लप्तु खोला	४,५	१३	लप्सेखोला	४
७	घट्टा खोला, गुम्बा	३	१४	सुन खोला	४

स्रोत : सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०७७

१.२.३ सडक तथा यातायातको अवस्था

यस गाउँपालिकामा बाह्रै महिना सार्वजनिक यातायात भने सुचारु हुने अवस्थाका सडक संरचना छैनन् । जिल्ला सदरमुकाम चौतारा र बलेफी हुँदै काठमाडौँ आवतजावतका लागि कच्ची सडक छन् भने स्तरोन्नतिको काम पनि भइरहेका छन् । ढाडे-याङ्लाकोट, ढाडे-बराम्ची, सुनखोला-पाङताङ सडक भने कालोपत्रे हुन सुरु गरेको छ । पालिकाको वडा नं. २ झुल्के, साङलुङ, दिपु र वडा नं. ३ तेगा र तेम्बाथान समुदायमा भौगोलिक विकटताका कारण अझै पनि सडक सुविधा पुगेको छैन तथापि स्थानीय सरकारले कोसिस भने गरिरहेको छ ।

१.२.४ भूउपयोग

पालिकाको जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना तर्जुमाका लागि लिइएको तथ्याङ्कअनुसार गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफलको झण्डै ५९.४९ वर्ग कि.मि. भूभाग खेतीयोग्य जमिन र २४.२० वर्ग कि.मि. भूभाग वन तथा झाडी क्षेत्रले ओगटेको छ। बाँकी भूगोल हिउँ, चरन क्षेत्र र नदीनाला तथा खोलाले ढाकेको छ।

तालिका नं. ३ : भूउपयोगको अवस्था

क्र. स.	भूउपयोगको क्षेत्र, सन् २०२०	जुगल गाउँपालिका	
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१	खेतीयोग्य जमिन	५९४९.६५	१०
२	बाँझो जमिन	५३८७.१४	९
३	बुट्यान तथा चरिचरन	६११६.८३	१०.३
४	वन तथा नर्सरी	२४२००.८५	४०.६
५	हिउँले ढाकेको क्षेत्र	१७४४७.९२	२९.३
६	पानीको स्रोत	५२६.९२	०.९
जम्मा		५९६२९.३२	१००

स्रोत : *भौगर्भिक अध्ययन २०७७*

१.३ जनसङ्ख्याको विवरण : (सङ्कटासन्नतामा रहेका वर्ग)

यस खण्डमा जुगल गाउँपालिकाले पालिकाको पार्श्वचित्र तयार गर्नका लागि लिएको तथ्याङ्कको आधारमा विश्लेषण गरिएको छ।

१.३.१ जातजातिअनुसारको जनसङ्ख्या

आदिवासी जनजातिको बाहुल्यता रहेको यस गाउँपालिकामा अन्य जातिमा नेवार, क्षत्री दलित जातिको बसोबास छ। जुगल घरधुरी सर्वेक्षण २०७७ अनुसार पालिकामा रहेको जातजातिको विवरण तपसिलबमोजिम छ :

तालिका ४ : जातजातिअनुसारको जनसङ्ख्या

जातजातिको प्रकार	दलित	जनजाति	ब्राह्मण पहाडी	क्षत्री	नेवार	अन्य	जम्मा
जनसङ्ख्या	१८९३	१८५१९	६६८	२९३२	३६१३	३७	२७६६२
प्रतिशत	६.८४	६६.९४	२.४१	१०.६०	१३.०६	०.१३	१००

स्रोत : *जुगल गाउँपालिका घरधुरी सर्वेक्षण २०७७*

१.३.२ उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या

कुल जनसङ्ख्या २७,६६२ मध्ये ४७.८५ प्रतिशत सङ्कटासन्न जनसङ्ख्या रहेका छन् र यससम्बन्धी विस्तृत विवरण तपसिलबमोजिम छ :

तालिका ५ : उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या

जुगल गाउँपालिका	जम्मा जनसङ्ख्या	०-५ वर्ष	६-१२ वर्ष	१३-१८ वर्ष	१९-५९ वर्ष	६० वर्षमाथि	जम्मा उमेरअनुसार सङ्कटासन्न जनसङ्ख्या
सङ्ख्या	२७६६२	२७३९	४०२५	३७२३	१४४२७	२७४८	१३२३५
प्रतिशत	१००	९.९०	१४.५५	१३.४६	५२.१५	९.९३	४७.८५

स्रोत : *जुगल गाउँपालिका घरधुरी सर्वेक्षण २०७७*

उमेरगत हिसाबले विश्लेषण गर्ने हो भने विपद्को समयमा सबै भन्दा बढी बालबालिका, किशोर/किशोरी र ज्येष्ठ नागरिकहरू जोखिम र सङ्कटासन्न अवस्थामा हुन्छन् । सोहीअनुसार हेर्ने हो भने पालिकामा उमेरअनुसारको सङ्कटासन्न जनसङ्ख्या ४७.८५ प्रतिशत छ । जसअन्तर्गत ० देखि १८ वर्षसम्मका र ६० वर्षभन्दा माथिको उमेर समूहलाई यसमा समेटिएको छ ।

१.३.३ अपाङ्गताको विवरण

यस गाउँपालिकामा रहेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिमध्ये सबै भन्दा बढी शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू छन् । यससम्बन्धी विवरण तपसिलबमोजिम छ :

तालिका ६ : अपाङ्गता भएको व्यक्तिको विवरण

वडा नं.	अपाङ्गताको प्रकार	पुरूष	महिला	जम्मा
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति	१०२	७२	१७४
२	दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता भएका व्यक्ति	२९	१०	३९
३	श्रवणसम्बन्धी अपाङ्गता भएका व्यक्ति	३६	१७	५३
४	श्रवण दृष्टिविहीन अपाङ्गता भएका व्यक्ति	१३	१५	२८
५	स्वर बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता भएका व्यक्ति	१३	९	२२
६	मानसिक अपाङ्गता	५	९	१४
७	बौद्धिक अपाङ्गता	१६	३	१९
८	बहुअपाङ्गता	४	६	१०
	जम्मा	२१८	१४१	३५९

स्रोत : जुगल गाउँपालिका घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

माथिका तीनवटा तालिका विश्लेषण गर्दा जुगल गाउँपालिकामा उमेरको हिसाबले ४७.८५ प्रतिशत, जातीय हिसाबले ७३.९२ प्रतिशत र अपाङ्गताका हिसाबले १.२९ प्रतिशत जनसङ्ख्या सङ्कटासन्न अवस्थामा छन् ।

उमेरगत हिसाबले कुल जनसङ्ख्याको लगभग आधा हिस्सा सङ्कटासन्न अवस्थामा र जातीयताका हिसाबले लगभग ७४ प्रतिशत जनसङ्ख्यालाई आधार मानी स्थानीय सरकारहरूले विपद् पूर्वतयारी र व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नु आवश्यकछ।

१.३.४ शैक्षिक अवस्थाको विश्लेषण

यस पालिकामा ४९९५ साक्षर र ५१५३ निरक्षर जनसङ्ख्या छन्। त्यसै गरेर १०७ जनाले स्नातकोत्तर, २९५ जनाले स्नातक तह उत्तीर्ण गरेका छन्। एमफिल गर्नेको सङ्ख्या २७, माध्यमिक तहमा ४४५७, प्राविधिक एसएलसीमा १८, आधारभूत तहमा ९५२५, पूर्वप्राथमिक तहमा ९०६ र पढाइ सुरु नगरेका २१७९ बालबालिका छन्।

गाउँपालिकामा पठनपाठनका लागि आधारभूत विद्यालयको सङ्ख्या १०, प्राथमिक विद्यालयको सङ्ख्या २३ र माध्यमिक विद्यालयको सङ्ख्या ९ गरी जम्मा ४२ वटा सामुदायिक शिक्षण संस्था छन्। यसका साथै १४ (७ वटा स्वास्थ्य चौकी र ७ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य एकाइ) वटा स्वास्थ्य चौकी छन्।

१.३.५ बसोबासको स्थिति

बसोबासको स्थिति हेर्ने हो भने निरन्तर गाउँमै बस्ने १९४४५, विदेशमा बस्ने १८४३ जना, पालिकाबाहिर तर नेपालमै ६३६३ जना र सम्पर्कविहीन ११ जना रहेको तथ्याङ्क छ। विपद्को समयमा सबै भन्दा बढी प्रभावित हुन सक्ने जनसङ्ख्या भनेको निरन्तर गाउँमा बस्ने परिवार नै हुन्छन् भने विपद् प्रतिकार्यमा पनि उनीहरू नै अग्रसर हुनुपर्छ।

१.३.६ पेसा/व्यवसायको स्थिति

सबै परिवार पालिकामा नबस्ने भएका हुँदा पालिकामा निरन्तर बसोबास गरिरहेका व्यक्तिहरूको पेसा तथा व्यवसायलाई मात्र यहाँ समावेश गरिएको छ।

तालिका नं. ७ : रोजगारसम्बन्धी विवरण

पेसा/व्यवसायको किसिम	पेसामा आबद्ध सङ्ख्या	पेसा/व्यवसायको किसिम	पेसामा आबद्ध सङ्ख्या
ज्याला मजदूरी	११५२	व्यावसायिक कार्य	३८
नोकरी	९५८	उद्योग तथा व्यापार	३०४
वैदेशिक रोजगारी	११३८	कृषि तथा पशु पालन	५४९९
नखुलाएको	५७४४	अन्य	५८७
कूल			१५४२०

स्रोत : जुगल गाउँपालिका घरधुरी सर्वेक्षण २०७७

पालिकाका ५४९९ व्यक्तिले आफ्नो प्रमुख पेसामा कृषिलाई छानेका छन् । त्यस्तै ११३८ जना आय आर्जनका लागि वैदेशिक रोजगारीमा छन् भने ११५२ परिवारले आफ्नो प्रमुख आम्दानीको स्रोत र पेसाका रूपमा ज्याला मजदूरी बताएका छन् ।

१.३.७ पिउने पानी, इन्धन र शौचालय प्रयोगको अवस्था

पिउने पानीको प्रयोगको अवस्था हेर्दा २७० परिवारको घर-घरमा धारा, ४८८७ परिवारले पाइपधारा सार्वजनिक स्थानबाट र १८ परिवारले मूलको पानी प्रयोग गरिरहेका छन् । ५१७५ परिवारमध्ये ४७५ परिवारले खाना पकाउने इन्धनका रूपमा एलपी ग्यास, ३ परिवारले मट्टितेल (स्टोभ), ४ परिवारले बायोग्यास र ४,६९३ परिवारले दाउरा प्रयोग गर्ने गरेका छन् ।

ऊर्जाका रूपमा ४०७९ परिवारले विद्युतीय ऊर्जा, १०७१ परिवारले सौर्य ऊर्जा र २५ परिवारले मट्टितेल प्रयोग गर्ने गरेका छन् ।

शौचालयको प्रयोगको अवस्थालाई हेर्ने हो भने ३,६६४ परिवारले सेफ्टी ट्याङ्कीसहितको १,५०३ परिवारले सामान्य शौचालयको प्रयोग गरेका छन् भने ८ घरमा शौचालय छैन ।

यस खण्डमा विपद् व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले अति महत्वपूर्ण तथ्याङ्क र विवरणहरूलाई मात्र समावेश गरिएको छ । विपद्को समयमा प्रयोग गर्न सक्ने स्थानीय स्रोत/साधन, जनशक्तिका विषयमा यहाँबाट प्रारम्भिक जानकारी लिन सकिन्छ । त्यस्तै विपद्को समयमा बढी सङ्कटासन्न अवस्थामा रहने जनसङ्ख्याहरूको विवरण, विपद्को समयमा उपलब्ध गराउनुपर्ने अति आवश्यक पिउने पानी, इन्धन र शौचालयका विषयमा पनि यहाँबाट जानकारी लिन सकिन्छ । यही जानकारीलाई आधार मानेर पालिकाले विपद् व्यवस्थापन योजनाको कार्यान्वयन, पूर्वतयारी र प्रतिकार्य निर्देशिका बनाउन सक्नेछ ।

त्यस्तै गरी कुल परिवार सङ्ख्यामध्ये ४६९३ परिवारले हाल पनि इन्धनका रूपमा दाउरा प्रयोग गर्ने हुँदा त्यसबाट स्वास्थ्यसम्बन्धी जोखिम, आगलागीको सम्भावना र जङ्गल विनाशको अवस्था विश्लेषण गर्न सकिन्छ । त्यस्तै खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको भए तापनि केही परिवारको व्यक्तिगत शौचालय छैन । जसका कारण स्वास्थ्यसम्बन्धी विपद्को सामना गर्नुपर्ने अवस्था पनि सिर्जना हुन सक्छ ।

१.४ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको परिचय

१.४.१ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन ऐन २०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा स्थानीय तहले विपद् तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनसम्बन्धी योजना निर्माण गर्नुपर्ने र आफ्नो क्षेत्रको जोखिम कम गर्न लगानी गर्नुपर्ने प्रावधानको व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय स्तरमा हुने विपद्का क्रियाकलापलाई न्यूनीकरण गरी मानवीय तथा भौतिक क्षतिको न्यूनीकरण गर्नका लागि स्थानीय सरकार जवाफदेही हुने प्रावधान छ । स्थानीय तहले समुदाय तहमा विपद् जोखिमको विषयमा जनचेतना जगाइ जोखिम कम गर्नका लागि पूर्वतयारीका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन

गर्ने, विपद्पछि प्रभावकारी प्रतिकार्य र पुनर्स्थापनाका कार्यहरू बलियो, उत्थानशील र दिगो बनाउन विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा लगानी गर्नुपर्नेछ। गाउँपालिकास्तरीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनाका निम्न महत्वले यसको आवश्यकता पुष्टि गर्छ :

- गाउँपालिका स्तरमा विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू सञ्चालनका लागि संस्थागत संरचना तयार गरी बहुप्रकोप जोखिम तथा क्षमता विश्लेषणका लागि समुदायको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्न।
- गाउँपालिका स्तरमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पर्ने मानव शक्ति र गैरमानव साधनको व्यवस्थापनका लागि प्रभावकारी प्रतिकार्य दल निर्माण गरी क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न।
- समुदायमा आधारित पूर्वचेतावनी प्रणाली स्थापनाको माध्यमबाट सम्भावित जोखिम परिवारलाई पूर्वजानकारी गराइ समुदायलाई विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यमा जवाफदेही बनाउन।
- स्थानीय स्रोत/साधन तथा क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय गरी विपद् पूर्वतयारी, पूर्वचेतावनी प्रणाली, न्यूनीकरण, रोकथाम कार्य गर्नु र प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी, जवाफदेही तरिकाले मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन स्थानीय निकायलाई जिम्मेवार बनाउने।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापन र न्यूनीकरणका लागि जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना र भूउपयोग सोचपत्रको महत्वका विषयमा बोध गराउने।
- स्थानीयस्तरमा सञ्चालन हुने हरेक विकास निर्माणका काममा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलापलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नका लागि स्थानीय तहलाई जिम्मेवार बनाउने।

१.४.२ योजनाको सीमा

योजनाको कार्यान्वयन स्थानीय निकायहरूले आफ्नो नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रियाको अभिन्न अङ्गका रूपमा गर्ने भएकाले विकास-निर्माणसँग सम्बन्धित भएर निरन्तर कार्यान्वयनमा रहनेछन्। यो योजना 'स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०६८ तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका-२०७४' को मस्यौदाअनुसार तयार गरिएको छ।

मूलतः स्थानीय समुदाय र सरोकारवालाको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा भएका ज्ञान, सिकाइ र बुझाइमा आधारित रही यो योजना तयार गरिएको छ। यो योजना तर्जुमा कार्यमा पालिकाका सबै वडामा सहभागितामूलक सङ्कटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता विश्लेषण गरी निर्माण गरिएको भए तापनि सङ्ख्यात्मक सीमितताले गर्दा प्रशस्त अनुभव समेट्न सकिएको छैन। समय, स्रोत/साधनको सीमितता भए तापनि योजना निर्माण गर्दा अपनाउनुपर्ने सम्पूर्ण विधिहरू अवलम्बन गरेर बहुपक्षीय सूचनाहरू सङ्कलन गर्ने प्रयास गरिएको छ। यस योजनाको कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाले आवश्यकरूपमा जनशक्ति तयार गर्न समय लाग्नेछ र त्यसका लागि स्रोतको खोजी गर्नुपर्ने अवस्था रहन्छ जुन हुन्छ नै भन्न सकिन्न। त्यस्तै योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कनका लागि आवश्यक सबै दक्ष जनशक्तिको स्थानीय स्तरमा नै उपलब्धता नहुन पनि सक्छ।

१.४.३ योजना निर्माण र स्वीकृति प्रक्रिया

योजना निर्माणका क्रममा पालिकाका सरोकारवाला निकाय तथा व्यक्तिहरूसँग सामूहिक तथा व्यक्तिगत छलफल गरिएको थियो । यस योजनालाई सहभागितामूलक, प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउनका लागि पालिकाका विषयगत कार्यालयका प्रमुखहरूसँग विपद् व्यवस्थापनमा विषयगत कार्यालयको भूमिकाका विषयमा छलफलसमेत गरिएको थियो ।

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा यो योजना तर्जुमाका लागि तपसिलका प्रक्रियाहरू अवलम्बन गरिएको थियो :

- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमासम्बन्धी गाउँपालिका र सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रबीच छलफल,
- वडा र समुदायस्तरबाट सङ्कटासन्नता तथा क्षमताको विश्लेषण गरी सूचना सङ्कलन गर्न संस्थाका कर्मचारीहरू र समुदायका जानकारहरूको परिचालन,
- समुदायमा भएका प्रकोपका घटनाहरूको प्राविधिक मूल्याङ्कन, सम्भावित जोखिम स्थान र सुरक्षित स्थानको पहिचानका साथै सम्भावित अल्पीकरणका योजनाहरू पहिचानका लागि भूगर्भविद्को परिचालन,
- वडा र समुदायस्तरबाट सङ्कलित सूचनाका आधारमा गाउँपालिकाको विपद् र जलवायु जोखिम स्थिति प्रतिवेदन तयार,
- जोखिम स्थिति प्रतिवेदनबारे योजना तर्जुमा गोष्ठी गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनर्लाभ योजनामा छलफल,
- मस्यौदा लेखन र गाउँपालिकामा पेस,
- मस्यौदामा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति र जुगल गाउँपालिकाको मुख्य सरोकारवालाबाट अध्ययन र सुझाव सङ्कलन
- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको अन्तिम योजना तयार
- गाउँपरिषद्बाट अनुमोदन र कार्यान्वयन ।

१.४.४ बजेट व्यवस्था

- स्वीकृत योजनाले निर्धारण गरेका प्राथमिकता प्राप्त क्रियाकलाप सञ्चालनका लागि गाउँपालिकाले आफ्नो क्षमताले भ्याएसम्म बजेट विनियोजन गर्नेछ ।
- यस योजनामा उल्लेख क्रियाकलापहरूका लागि विस्तृत डिजाइन, इस्टिमेट र बजेट तयार गरी वार्षिक योजनामा समावेश गर्नेछ ।
- गाउँपालिकामा कार्यरत सङ्घ/संस्थाले यस योजनामा भएका क्रियाकलापलाई सहयोग पुग्ने तरिकाले बजेटको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

- यसका साथै निजी संस्था तथा समुदायको सहयोगमा बजेटको व्यवस्था गर्न सकिनेछ।
- गाउँपालिका र वडा कार्यालयले विपद् व्यवस्थापन कोष तयार गरी सम्बन्धित शीर्षकमा काम गर्न खर्च गर्ने प्रबन्ध गर्नेछ।

१.४.५ योजना कार्यान्वयनको प्रक्रिया

- गाउँपरिषद्बाट स्वीकृत विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ।
- विपद् व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत योजनाहरू विषयगत कार्यालय, समुदाय, सङ्घ/संस्था तथा निजी क्षेत्र एवं वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको सहयोग र सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

१.४.६ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन

योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन र पुनरावलोकन जुगल गाउँपालिकाले अन्य कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन र पुनरावलोकन गर्दा सँगै गर्नेछ। अनुगमन, मूल्याङ्कनका लागि प्रतिवेदन फाराममा यस योजनामा भएका क्रियाकलापको प्रगतिको विवरण लिइनेछ। कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा पनि यस योजनामा भएका क्रियाकलापहरू सम्पन्न गरिए या गरिएनन् भन्ने आधारमा मूल्याङ्कन गरिनेछ र मूल्याङ्कन फाराममा सूचकहरू तय गरिनेछ। प्रत्येक ६-६ महिनामा यस योजनाको प्रगतिको समीक्षा गरी आगामी ६ महिनाको कार्ययोजना तयार गरिनेछ। यस योजनाको प्रत्येक वर्ष पुनरावलोकन गरिनेछ भने प्रत्येक ५ वर्षमा विस्तृत पुनरावलोकन र परिमार्जन गरिनेछ। यसका अलावा तपसिलका प्रक्रियाका माध्यमबाट योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन गरिनेछ :

- गाउँपालिकाले बार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनमा समेत नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ।
- गाउँपालिकास्तरमा गठित अनुगमन समितिले विपद् जोखिम व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारितासमेत मूल्याङ्कन गरी आवश्यकताअनुसार गाउँ कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्नेछ।
- गाउँपालिकाको कुनै पनि क्षेत्रमा उत्पन्न विपद्ले सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिममा पारेको परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न प्रत्येक वर्ष योजनाको पुनरावलोकन गरी वार्षिक कार्यक्रम तथा योजना तयार गर्नेछ।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक पाँच वर्षमा योजनाको बृहत् पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गर्नेछ।

खण्ड : दुई

प्रकोप, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिम विश्लेषण

२. प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण

२.१ प्रकोप स्तरीकरण

भूकम्प लामो समयको अन्तरालमा घट्ने प्रकोप भए तापनि यसको प्रभाव र असरको क्षेत्र ठूलो हुने गर्छ। २०७२ को भूकम्पले समुदायमा असर गरेको विवरणका आधारमा पहिलो प्राथमिकतामा यहाँ भूकम्पलाई राखिएको छ। समुदायमा गरिएको छलफलअनुसार वडामा पहिचान भएका प्रकोपहरू, त्यसले निम्त्याउने विपद् र असरका आधारमा प्रकोपको स्तरीकरण तपसिलबमोजिम गरिएको छ :

तालिका ८ : प्रकोप स्तरीकरण

वडा	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौं	छैटौं	सातौं	आठौं	नवौं
१	भूकम्प	पहिरो	भेलबााढी	वन्यजन्तु आतङ्क	हुरीबतास	आगलागी	चट्याङ	सडक दुर्घटना	
२	भूकम्प	पहिरो	भेलबाढी	वन्यजन्तु आतङ्क	हुरीबतास	भिरबाट मान्छे खस्ने	आगलागी	महामारी	
३	भूकम्प	पहिरो	वन्यजन्तु आतङ्क	भेलबाढी	हुरीबतास	आगलागी	चट्याङ	महामारी	सडक दुर्घटना
४	भूकम्प	भेलबाढी	वन्यजन्तु आतङ्क	पहिरो	चट्याङ	हुरीबतास	महामारी	आगलागी	
५	भूकम्प	पहिरो	भेलबाढी	वन्यजन्तु आतङ्क	करेन्ट	आगलागी	हुरीबतास	चट्याङ	हाइड्रो पाइप लाइन
६	भूकम्प	पहिरो	भेलबाढी	वन्यजन्तु आतङ्क	चट्याङ	असिना	हुरीबतास		
७	भूकम्प	पहिरो	भेलबाढी	हाइड्रो पाइपलाइन	वन्यजन्तु आतङ्क	हुरीबतास			

स्रोत : सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७७

माथिको तालिकालाई विश्लेषण गर्दा भूकम्प यस गाउँपालिकाको प्रथम प्रकोपका रूपमा छ। वडाबाट आएको तथ्याङ्कलाई अङ्कभार राखी हेर्दा भूकम्पले ७, पहिरोले ६, भेलबाढीले ५, वन्यजन्तु आतङ्कले ४ अङ्क प्राप्त गरी क्रमशः पहिलो, दोस्रो, तेस्रो र चौथो प्रकोपका रूपमा छन्। यसैगरी हुरीबतास, चट्याङ, आगलागी, महामारी क्रमशः पाँचौं, छैटौ, सातौं र आठौं प्रकोपको रूपमा छन्। हाइड्रो पाइपलाइन, सडक दुर्घटना, विद्युत् दुर्घटना र असिना पनि यस गाउँपालिकाको अन्य प्रकोपका रूपमा छन्। मानवीय र भौतिक क्षतिका दृष्टिकोणले हेर्ने हो भने पालिकामा सबै भन्दा बढी असर भूकम्प र पहिरोले गरेको छ। त्यस्तै प्राकृतिक क्षति सबै भन्दा बढी भेलबाढीले गरेको छ।

२.२ विपद् ऐतिहासिक समयरेखा

पालिकामा विगत ५० वर्षको अवधिमा भएका घटना, त्यसले पारेको असर र क्षतिको विवरणलाई यहाँ उल्लेख गरिएको छ। समुदायस्तरीय सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका क्रममा उपस्थित ज्येष्ठ नागरिकहरूले उपलब्ध गराउनुभएको जानकारीका आधारमा यो विवरण तयार गरिएको हो। उपलब्ध गराएको विवरणमध्ये मानवीय र भौतिक क्षति धेरै भएका विवरणलाई वडागतरूपमा तपसिलबमोजिम उल्लेख गरिएको छ :

वडा नं. १

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक र सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
पहिरो	२०५० भदौ ३	कुनेगाउँ पल्लो डाँडा टोल	१ घर पूर्णरूपमा क्षति, ७० रोपनी खेत र २० मुरी अन्न बाली पुरेको
	२०६० साउन ३	कुनेगाउँ पल्लो डाँडा टोल	१ घर पूर्ण क्षति, १५ रोपनी जग्गा क्षति
	२०७७ साउन	खम्रे	२ घर सामान्य क्षति, २० रोपनी जग्गा पुरेको
	२०७७ भदौ	देउराली	१ वस्तुगोठ पुरेको, ५० रोपनी बराबरको जग्गा पुरेको
	२०७७ भदौ	बादसिम्ले	२ वस्तु गोठ, २ शौचालय भत्किएको, २ वटा भैंसी मरेको, २ रोपनी खेतीयोग्य जमिन पुरेका
भेलबााढी	२०७६ साउन १५	कुनेगाउँ पल्लो डाँडा टोल	१० रोपनी बराबरको जग्गा बगाएको
	२०७७ असार ४	सेलाङ डाँडा टोल	२० रोपनी जग्गा बगाएको
भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	जुगल १ सेलाङ	३०३ घर, ७ वटा विद्यालय, २ मन्दिर र १ गुम्बा पूर्ण क्षति, २ किराना पसल पुरेको, १९ जनाको मृत्यु
वन्यजन्तु आतङ्क	निरन्तर	जुगल १ सेलाङको सबै स्थानमा	बालीमा क्षति

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक र सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
चट्याङ	२०६९ चैत	खम्रे	१ घर सामान्य क्षति, २ गाई र २ खसी मरेका, २ जनाको मृत्यु, ४ जना सामान्य घाइते
	२०३८ असार २८	सेलाङ डाँडा टोल	१ घर पूर्ण क्षति
हावाहुरी	२०६१ साउन	खम्रे	१२ घरको छानो उडाएको
आगलागी	२०४५	आरुबोटे	१ घर पूर्ण क्षति

वडा नं. २

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक र सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	जुगल २ गोल्चे	७७६ घर, ८ वटा विद्यालय र ५ मन्दिर पूर्ण क्षति, घरमा भएको अन्नपातसहित करिब ९० करोड क्षति, १०५ जनाको मृत्यु र ८ जना सख्त घाइते, केही स्थानमा पानीको मुहान सुकेको
भेलबाढी र पहिरो	२०५२ साउन	दिपु	५ घर पूर्ण क्षति, १ बाख्रा मरेको, १५ रोपनी खेतीयोग्य जमिन बगाएको
	२०७६	कुम्भेश्वर	५ घर सामान्य क्षति, २ रोपनी जग्गा
	२०७७ साउन ३०	लिदी	२९ घर पूर्ण क्षति, ७ घर आंशिक क्षति, ३९ जनाको मृत्यु, ५ जना घाइते, ३९ जनाको मृत्यु, ५ जना घाइते, लगभग ८० रोपनी खेतीयोग्य जमिनमा क्षति
	२०७७	सानो नाम्फा	२७ घर/परिवार उच्च जोखिममा, करिब १०० रोपनी भन्दा बढी खेतीयोग्य जमिन बगाएको
चट्याङ	२०७३ असोज	लिदी	करिब १०० रोपनी भन्दा बढी खेतीयोग्य जमिन बगाएको, २ वटा भैंसी मरेको
भिरबाट लडेर मर्ने जोखिम	२०५० देखि २०७७ सम्म	लिदी	२० जनाको मृत्यु

वडा नं. ३

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक, सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
पहिरो	२०३२	बोल्दे	१ जनाको मृत्यु, १ जना घाइते, १२०० रोपनी जग्गा क्षति
	२०६० साउन	क्याडसिङ	४ घर बगाएको, २ मृत्यु, १ बेपत्ता, ८० रोपनी जमिन क्षति
चट्याङ	२०७०	गोन्डेगाउँ	२ वटा भैंसी मरेको
	२०७२	तापगाउँ	४ जना घाइते
	२०७३	बोल्दे	१ भैंसी १ गोरु मरेको
	२०७४	क्यांसिङ	१ पसल, २ सोलार, १ रेडियोको क्षति, १ जना बहिरो भएको
	२०७७	ब्बोल्दे	१ गोरु मरेको

भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	गोन्डेगाउँ	९६० घर र २ मन्दिर पूर्ण क्षति, २ किराना पसल, ३७ जनाको मृत्यु र ५ जना सख्त घाइते, ३० रोपनी खेतबारीको क्षति
हावाहुरी	२०६५	गुम्वा	१ घर आंशिक क्षति
	२०७६ चैत	क्याङसिङ	१ घरको छाना उडाएको, १०० मुरी गहुँ, जौको क्षति
आगलागी	२०५५	गुम्बा	१ घर पूर्ण क्षति
	२०५९	गुम्बा	१ घर पूर्ण क्षति
असिना	२०७७ जेठ	क्याङसिङ	६० घरलाई पुग्ने आलु, मकै, लसुन, क्षति
भिरबाट लडेको	२०६१	पाङ्गपुर्पु	१ जनाको मृत्यु
	२०७१	पाङ्गपुर्पु	१ जनाको मृत्यु
	२०७३	पाङ्गपुर्पु	१ जनाको मृत्यु

वडा नं. ४

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक र सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
पहिरो	२०४२ भदौ	साविक पाङताङ ७,८,९	३ घर पूर्ण क्षति, १५० घर बगाएको, ९० घर पाङताङमा विस्थापित, १००० रोपनी भन्दा बढी जग्गा पुरेको
हुरीबतास	२०६४	जुगल-४, पाङताङ	१० घर र १ विद्यालयमा आंशिक क्षति
भिरबाट लड्ने	२०४९	कातुचे	१ जनाको मृत्यू
	२०५५	कातुचे	१ जनाको मृत्यु
	२०६४	कातुचे	१ जनाको मृत्यु
भेलबाढी	२०३९ साउन १३	गोल्ची कात्तिके बजार	१४ घर बगाएको, १ करोड ५० लाख बराबरको क्षति, ९८ जनाको मृत्यु, २०० रोपनी जग्गा क्षति
	२०४३ भदौ	घिनाङ पाखा	२५० रोपनी जग्गा क्षति
	२०५७ साउन	पाङताङ	११७ घर पाकु र ८६ घर पाङताङमा उच्च जोखिममा, ८०० रोपनी जग्गा क्षति
	२०६७ साउन	डल्ले पोखरी खानीगाउँ	१५० घर जोखिममा, ३० रोपनी जग्गा बगाएको,
	२०७५ साउन	जुगल ४ मान्द्रा	२ घर पूर्ण र १ घर आंशिक क्षति, १० रोपनी जग्गा बगाएको
	२०७५ साउन	जुगल ४ मान्द्रा	१ घर पूर्णरूपमा क्षति, १ लाख ५० हजार बराबरको क्षति, ३ रोपनी जग्गा बगाएका
	२०७७ साउन	कालिदेवी मावि	१ विद्यालय जोखिममा, २० व्यक्तिको र ६० सरकारी गरी ८० रोपनी जग्गा क्षति

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक र सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
चट्याङ	२०४३ वैशाख	गोल्ची डल्ले पोखरी	२ जनाको मृत्यु
	२०४५ भदौ	देउराली	१२ वटा गाईगोरु मरेको
	२०४६ साउन	पाकु	१ जना घाइते
	२०७४ चैत	घुङ्गा	१ भैंसी मरेको, ३ जना घाइते
	२०७७ भदौ	पाङताङ ७	१ भैंसी मरेको, १ जना घाइते
	२०७७ भदौ	स्याब्राङ	७ गाईगोरु मरेको
भूकम्प	२०७२ वैशाख	पाङताङ	५५७ घर, ५ वटा विद्यालय र २ गुम्बा पूर्ण क्षति, ३२ जना मानिसको मृत्यु

वडा नं. ५

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक र सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
पहिरो	२०७१ भदौ ९	खमारे थापा गाउँ	५ घर बगाएको, २५ रोपनी जग्गा पुरियो, सबै घरका सामान पनि पुरियो, २ महिला र ३ पुरुष गरी ५ जनाको मृत्यु भएको, फलफूल बगैंचा र घाँसको रुख बगाएका
	२०५४	डबली	६ पाथी धानको बिउ जाने खेतको धान क्षति, ६ पाथी धानको बिउ जाने खेतको क्षति।
	२०७६ भदौ	तल्लो गाउँ, वराम्ची	१५० रोपनी जग्गा बगाएको
	२०७७ भदौ	चाकचुके डाँडा, बराम्ची	९ घर दलित परिवार अति जोखिममा रहेका, ४० रोपनी जग्गा बगायो,
भेलबाढी	२०७७ भदौ २६	चनौटे सापले	३ वटा घर पुरेको, २५० मुरी धान पुरेको, १ जना मानिस सामान्य घाइते भएको, २५० मुरी धान उब्जनी हुने खेत बगाएको र पुरेको
आगलागी	२०४४ वैशाख	खमारे वेते	१ घर जलेर पूर्ण क्षति, घरको सामान सबै जलेको, १ मानिसको मृत्यु
	२०५३ वैशाख २	खमारे वेते	१ घर जलेर पूर्ण क्षति, १२० मुरी धान, १२ मुरी कोदो, ३५ मुरी कोदो नष्ट भएको, कपडा जलेको, भीमसेनबहादुर थापाको खुट्टा जलेको
भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	बराम्ची	४४२ घर र ७ वटा विद्यालय पूर्ण क्षति, १ आरन, ४ वटा खाद्यान्न पसल पूर्ण क्षति, १९२० मुरी धान, ९६० मुरी गहुँ, खसी १०, भैंसी ३ र गाई ५ क्षति, ४९ जनाको मृत्यु
करेन्ट	२०७० चैत ५	खमारे	१ जना महिलाको मृत्यु
वन्यजन्तु आतङ्क	निरन्तर	सापले	बाँदरले वार्षिकरूपमा ३०० मुरी धान, ३०० मुरी मकै र १२० मुरी गहुँ क्षति पुऱ्याएको

वडा नं. ६

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक र सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
पहिरो	२०५७	हाप्रा	१.५ मिटर जमिन भासिएको
भेलबाढी	२०७२ भदौ १२	हाप्रा	३ घर बगाएको २ रोपनी जग्गा बगायो
चट्याङ	२०६८ वैशाख १५	हाप्रा, घुन्सागाउँ	१२ वटा गाई मरेको, १ जनाको मृत्यु र ३ जना घाइते
जनावर आतङ्क	सधैँ (बँदेल, दुम्सी र बाँदर)	हाप्रा, घुम्सागाउँ र स्याउजे	लगाएको अन्नबालीमा निरन्तर क्षति
भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	हगाम	...?.. घर, ४ विद्यालय र ३ वटा गुम्बामा पूर्ण क्षति, २ मिल, ४ घट्ट, १५ पसल पूर्ण क्षति, १५ जनाको मृत्यु,
हावाहुरी	२०७३	हाप्रा	विद्यालयको जस्तापाता उडायो

वडा नं. ७

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक र सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक क्षतिको विवरण
भूकम्प	२०७२ वैशाख १२	याङ्गलाकोट	१४२ घर, ४ विद्यालय १ गुम्बा र १ मन्दिर पूर्ण क्षति, ७ जना मानिसको मृत्यु
पहिरो	२०७२ साउन	याङ्गलाकोट	३ घर पूर्ण र २ आंशिक क्षति, भैंसी ३, गोरु १, बाखा ८, ४ मानिस घाइते, चौर भासिएको
	२०७२ असार २५	धान्चे खोला	१ जनाको मुत्यु
वन्यजन्तु आतङ्क	निरन्तर	सबै स्थान	समुदायमा लगाएको आधा बाली नष्ट
चट्याङ	२०३६	याङ्गलाकोट	११ वटा भैंसी मरेको
	२०७२	याङ्गलाकोट	४ भैंसी र २ गोरु मरेको
करेन्ट	२०७१	शेर्माथान	गाउँभरिको टिभी, रेडियो, मोबाइल सर्ट भएको, १ मानिसको हातको औँला गएको
	२०७६	याङ्गलाकोट	१ बच्चाको मुत्यु

वडाको विपद्को ऐतिहासिक समयरेखा विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी आर्थिक तथा मानवीय क्षति गर्ने प्रकोप भूकम्प र पहिरो बनेको छ। त्यस्तै गरी खेतीयोग्य जमिन र अन्न बालीमा क्षति गर्ने प्रकोपमा भेलबाढी र वन्यजन्तु आतङ्क पर्छन्। भूकम्प केही समयको अन्तरालमा हुने प्रकोप भए तापनि भेलबाढी, पहिरो, हावाहुरी, चट्याङ, भिरबाट लड्ने, वन्यजन्तु आतङ्क निरन्तर घटिरहने र दुःख दिइरहने प्रकोपका रूपमा देखिएका छन्।

विशेष गरेर बाँदर, बँदेल र दुम्सीबाट प्रत्येक वर्ष लाखौँको बालीनाली क्षति हुने गरेको छ। यसका कारण समुदायका मानिसले खेती गर्न छाडेका छन्। त्यसैले वन्यजन्तुबाट बालीनालीको क्षति यस पालिकाको प्रमुख समस्या रहेको छ। यसै गरी हावाहुरी, चट्याङले पनि असर गरिरहेको छ। चट्याङबाट पनि बर्सेनि

मानवीय क्षति हुने गरेको विपद्को ऐतिहासिक समयरेखाबाट देखिन्छ। भिरबाट लड्ने र आत्महत्या गर्ने प्रवृत्तिले पनि पालिकाले मानवीय क्षति बेहोरिइरहेको छ।

२.३ प्रकोप, मौसम र बाली पात्रो

२.३.१ प्रकोप पात्रो

तालिका १० : प्रकोप पात्रो

प्रकोप	पहिले (३० वर्ष	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
भेलबाढी	पहिले			√	√	√							
	अहिले				√	√	√						
पहिरो	पहिले			√	√	√							
	अहिले				√	√	√						
आगलागी	पहिले	√										√	√
	अहिले	√	√									√	√
हुरीबतास	पहिले	√										√	√
	अहिले	√										√	√
महामारी (हैजा, झाडापखाला, रुघाखोकी)	पहिले				√	√	√						
	अहिले					√							
भूकम्प	पहिले	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
	अहिले	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
जङ्गली जनावर	पहिले	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
	अहिले	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
असिना	पहिले	√	√	√									√
	अहिले	√	√	√									√
चट्याङ	पहिले	√	√	√	√								√
	अहिले	√	√	√	√								√
खडेरी	पहिले	√	√										√
	अहिले	√	√									√	√

स्रोत : *सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७७*

माथिको तालिकाअनुसार प्रकोप हुने समय केही परिवर्तन भएको पाइन्छ। पहिला बाढी तथा पहिरोको प्रकोप असार, साउ, भदौमा हुने गर्थ्यो भने हाल आएर साउ, भदौ र असोजमा हुने गरेको छ जसले वर्षात

हुने र प्रकोपको घटना हुने समय १ महिना जति पछि हुने गरेको देखिन्छ। यसैगरी खडेरीलाई विश्लेषण गर्दा खडेरी हुने समय एक महिनाले बढेको पाइन्छ। समयमा पानी नपर्नाले खडेरीका घटना बढ्न थालेको छ। झाडापखालाको माहामारी पहिलेको तुलनामा धेरै कम हुने गरेको छ।

२.३.२ मौसमी पात्रो

तालिका ११ : मौसमी पात्रो

विवरण	पहिले (३० वर्ष)	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
मनसुन वर्षा	पहिले		√	√	√	√	√						
	अहिले			√	√	√	√						
हिउँदे वर्षा	पहिले								√	√	√	√	
	अहिले								√	√	√		
आगलागी	पहिले	√										√	√
	अहिले	√											√
गर्मी	पहिले	√	√	√	√	√							√
	अहिले	√	√	√	√	√	√						
जाडो	पहिले						√	√	√	√	√		
	अहिले						√	√	√	√	√	√	
असिना	पहिले	√	√				√	√	√				
	अहिले	√	√				√	√	√				
तुषारो	पहिले									√	√		
	अहिले									√	√		
हिउँ पर्ने	पहिले									√	√	√	√
	अहिले									√	√		√

स्रोत : *सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७७*

माथिको तालिकामा विगत ३० वर्षमा मौसममा आएको परिवर्तन महसुस गर्न सकिन्छ। प्रायः सबै मौसमका गतिविधि एक/एक महिनाले तल-माथि भएको महसुस समुदायका मानिसले गरेका छन्।

२.३.३ बाली र वनस्पति पात्रो

तालिका १२ : बाली तथा वनस्पति पात्रो

विवरण	पहिले (३० वर्ष)	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
धानको बिउ लगाउने	पहिले	√	√										
	अहिले	√	√										
धान रोप्ने	पहिले			√	√								
	अहिले			√	√								
धान काट्ने	पहिले						√	√	√				
	अहिले						√	√	√				
मकै छर्ने	पहिले	√											
	अहिले	√											
गहुँ छर्ने	पहिले								√	√			
	अहिले								√	√			
गहुँ काट्ने	पहिले	√											√
	अहिले	√											√
कोदो रोप्ने	पहिले		√	√									
	अहिले		√	√									
कोदो टिप्ने	पहिले							√	√				
	अहिले							√	√				
बिरुवामा फल लाग्ने	पहिले	√											√
	अहिले	√									√	√	√
आलु रोप्ने	पहिले	√	√					√	√				
	अहिले	√	√					√	√				
आलु खन्ने	पहिले					√						√	√
	अहिले					√						√	√

स्रोत : *सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७७*

पालिकामा खेती गर्ने समयमा कुनै परिवर्तन आएको देखिँदैन। पानी पर्ने अवधि, मनसुनको अवधि, जाडो गर्मीमा आएको परिवर्तनले पनि खेती गर्ने प्रणालीमा असर गर्छ। तर समुदायसँग छलफल गर्दा मौसममा परिवर्तन आएको छ तर स्थानीयले खेती गर्ने समयमा भने परिवर्तन गरेका छैनन्। समयमा नै खेती गरे पनि उत्पादनमा केही ह्रास आएको महसुस उनीहरूले गरेका छन्। समयमा पानी नपर्ने, अतिवृष्टि अनावृष्टि हुने, नयाँ नयाँ रोगको आतङ्क, समयमा फलफूल नलाग्नुले उत्पादनमा ह्रास आउँदै गएको छ।

२.४. बस्ती तहको सङ्कटासन्नता स्तरीकरण

जुगल गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था अत्यन्तै कठिन र जटिल छ। गाउँपालिकाको अधिकांश भूभाग बस्ती बस्न योग्य देखिँदैन्। प्रायः भिरालो र ठाडो भिर रहेको यस पालिकामा भौगर्भिक अध्ययन, सङ्कटासन्नता क्षमता बिश्लेषण र भूउपयोग सोचपत्र निर्माणका लागि गरिएको अनुगमनका क्रममा पहिचान भएका प्रकोप र सम्भावित जोखिममा रहेका घरधुरीको सङ्क्षिप्त विवरण यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ। समुदायगत विवरण अनुसूची ५ मा राखिएको छ।

तालिका १३ : बस्ती तहको सङ्कटासन्नता स्तरीकरण

क्र.स.	ठेगाना	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न घरधुरी	मध्यम सङ्कटासन्न घरधुरी	न्यून सङ्कटासन्न घरधुरी	जम्मा घरधुरी
१	जुगल १, सेलाङ	भेलबाढी र पहिरो	१२८	८०	०	२०८
२	जुगल २, गोल्चे	भेलबाढी र पहिरो	३२३	५१५	९२	९३०
३	जुगल ३, गुम्बा	भेलबाढी र पहिरो	४५८	११४	५२७	१०९९
४	जुगल ४, पाङताङ	पहिरो	२१६	४३२	१५४	८०२
५	जुगल ५, बराम्ची	भेलबाढी र पहिरो	११३	९७	११०	३२०
६	जुगल ६, हगाम	पहिरो	८२	५१	२१८	३५१
७	जुगल ७, याङ्लाकोट	पहिरो	४२	५०	३०	१२२
जम्मा			१३६२	१३३९	११३१	३८३२

स्रोत : *सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७७*

माथिको तालिका विश्लेषण गर्दा पालिकाको ५१७५ घरधुरीमध्ये १३६२ पहिरो र भेलबाढीको उच्च सङ्कटासन्न, १३३९ मध्यम र ११३१ घरधुरी न्यून सङ्कटासन्न अवस्थामा छन्। सबै भन्दा बढी पालिकाको वडा नम्बर २ र ३ का वस्ती तथा घरधुरी पहिरो तथा भेलबाढीको उच्च जोखिम र सम्मुखमा छन्। धेरै घर जोखिमको सम्मुखमा रहेकालाई उच्च सङ्कटासन्नतामा, पहिरो तथा भेलबाढीको सम्मुखताबाट टाढा रहेका घरलाई मध्यम सङ्कटासन्नता र पहिरोबाट टाढा रहेका घरलाई न्यून सङ्कटासन्नतामा वर्गीकरण गरिएको छ। यस तुलनामा भेलबाढी र पहिरोको जोखिमको सम्मुखमा रहेका बस्तीलाई मात्र आधार लिइएको छ।

२.५ विपद् वृक्ष विश्लेषण

पालिकामा प्रमुखरूपमा पहिचान भएका र समुदायले भोगिरहेका प्रमुख प्रकोपहरू, ती प्रकोपले असर गर्ने प्रमुख तत्वहरू, विपद्का कारण, असर र सम्भावित समाधानका उपायबारे वृक्ष विश्लेषण गरिएको छ। छलफलको निष्कर्ष तपसिलबमोजिम छ :

तालिका १४ : विपद्‌को कारण र असर विश्लेषण

क्र. सं.	प्रकोप/विपद्	जोखिममा रहेका तत्व	विपद्‌को कारण	विपद्‌को असर	सम्भावित समाधानका उपायहरू
१	भूकम्प	घर, मानव, भौतिक संरचना, विद्यालय, जङ्गल, जमिन सडक र अन्य महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरू	कमजोर भौगोलिक संरचना भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण नगर्नु पुराना घरहरू प्रबलीकरण नगर्नु बहुप्रकोप तथा विपद्‌को मूल्याङ्कन नगरी विद्यालय बनाउनु ।	मानवीय तथा भौतिक पूर्वाधारमा क्षति, बालबालिकाको पढाइमा असर खाद्यान्न अभाव मनोसामाजिक समस्या बसाइँ सराइ पिउने पानीको मुहान सुक्ने	भूकम्प प्रतिरोधात्मक संरचनाको निर्माण खुला स्थानको पहिचान पुनर्निर्माणमां कमजोररूपमा बनेका भवनहरूको प्रबलीकरण भूकम्पीय जोखिमबारे सचेतना अभिवृद्धि दक्ष कालीगढ परिचालन गरी पूर्वाधार निर्माण गर्ने ।
२	जङ्गली जनावरको आतङ्क अन्न बालीको क्षति	खेती बाली, फलफूल तथा तरकारी बाली, मानव, पशु चौपाया	जङ्गल फडानी तथा विनाश आगलागी जङ्गली फलफूल तथा कन्दमूलको कमी जङ्गल नजिक खेतीपाती/घर निर्माण बाँझो जमिन शहरी क्षेत्रमा बसाइँ सराइ	मानवीय क्षति मानसिक तनाव, डर, भय र असुरक्षा खाद्यान्न उत्पादनमा ह्रास खेती गर्न नै छाड्नुपर्ने अवस्था खाद्यान्नमा परनिर्भरता गरिबी	बाँदर नलाग्ने बाली पहिचान गरी सोहीअनुसार खेती गर्ने जङ्गल क्षेत्रमा वन्यजन्तुलाई मन पर्ने फलफूलहरू लगाउने, साइरन, शङ्ख, बाँदर धपाउन प्रयोग गर्ने बन्दूक समुदायलाई उपलब्ध गराउने ।

क्र. सं.	प्रकोप/विपद्	जोखिममा रहेका तत्व	विपद्को कारण	विपद्को असर	सम्भावित समाधानका उपायहरू
३	पहिरोबाट धनजनको क्षति	भौतिक संरचना, मानिस, पशुपक्षी, सडक, व्यक्तिगत घरहरू, विद्यालय, खेतीयोग्य जमिन, स्वास्थ्य केन्द्र	कमजोर भौगोलिक संरचना अत्यधिक वर्षा र वर्षाको पानीको उचित निकास नगर्नु, भूकम्पले जमिन थर्कनु र चिरा पर्नु, अव्यवस्थित र अनियन्त्रित सडक विस्तार, वातावारणीय प्रभाव मूल्याङ्कन नगरी विकास निर्माणका कार्यहरू गर्नु । अव्यवस्थित बसोबास । बहुप्रकोप तथा विपद्को मूल्याङ्कन नगरी विद्यालय बनाउनु । जङ्गली क्षेत्रमा आगो लगाउनु ।	मानवीय तथा आर्थिक क्षति पिउने पानीको मुहानहरू सुक्दै जानु सडक संरचनाहरूमा क्षति विस्थापन, बालबालिकाको शिक्षामा समस्या जीविकोपार्जनमा समस्या	वृक्षरोपण गर्ने तथा जङ्गल फडानी नगर्ने अनियन्त्रित ढुङ्गा तथा बालुवा उत्खननमा रोक, भिरालो जमिन सुहाउँदो खेती गर्ने, जोखिम क्षेत्रमा तारजाली, आरसिसी वाल लगाउने, पानीको उचित निकास गर्ने । बायो इन्जिनियरिङ कार्यअन्तर्गत पहिरो र बाढीको जोखिम भएको स्थानमा बाँस र अम्रिसोलगायतका बोटबिरुवा प्राविधिकको राय/सुझावअनुसार लगाउने, अव्यवस्थित बसोबासमा रोक लगाउने सडक विस्तार गर्दा प्राविधिकको सल्लाहबमोजिम मात्र गर्ने, सडकछेउमा नालाको व्यवस्था गर्ने, बस्तीमाथि तथा तलको क्षेत्रमा वर्षाको पानीको उचित निकासका लागि भल तर्काउने । पहिरोको जोखिम भएको स्थानमा ठूला रुखको हाँगा हटाउने र छिमोल्ने । जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
४	हुरीबतासबाट घरकाछानाहरू उडाउने, मानिस घाइते हुने	वन, मानव बस्ती, पशु चौपाय, अन्न बाली, फलफूल	मौसमी प्रभाव कमजोर भौतिक संरचना पुराना रुखका हाँगाबिँगा समयमा नहटाउनु अधिकांश टिनका छानाको बन्धन वलियो नहुनु ।	मानवीय तथा आर्थिक क्षति, मानसिक डर, त्रास, भय उत्पन्न । बोटविरुवा तथा अन्न बालीमा क्षति ।	घरको छानो तथा भौतिक संरचना मजवुत बनाउने, हावाहुरीको समयमा घरभित्र नै बसोबास गर्ने ढल्न लागेका रुख र हाँगाबिँगा हटाउने बिजुलीका पोलहरू व्यवस्थित गर्ने मौसमसम्बन्धी पूर्वसावधानी संयन्त्र विकास गर्ने ।

क्र. सं.	प्रकोप/विपद्	जोखिममा रहेका तत्व	विपद्को कारण	विपद्को असर	सम्भावित समाधानका उपायहरू
६	भेलबाढीबाट धनजनको क्षति	भौतिक संरचना, मानिस, सडक, व्यक्तिगत घरहरू, विद्यालय, खेतीयोग्य जमिन,	अतिवृष्टि र अनावृष्टि हुनु, कठिन र कमजोर भौगोलिक संरचना खोला किनारमा वृक्षरोपण नगर्नु, कमजोर भूबनोट बस्ती बसेको स्थान र जमिनको भिरालोपन ७५ डिग्रीसम्म हुनु ।	मानवीय तथा आर्थिक क्षति बालबालिकाको पढाइमा असर यातायातमा अवरोध खेतीयोग्य जमिनको क्षति जीविकोपार्जनमा समस्या वन्यजन्तु र जडीबुटीको विनाश	खोला किनार नजिक बस्ती नबस्ने जोखिम स्थानमा तटबन्ध लगाउने जोखिम स्थानका संरचना तथा बस्तीहरू स्थानान्तरण गर्ने जोखिम स्थानमा बाँस, निगालो, अम्रिसोलगायतका बोटबिरुवा लगाउने । सडक संरचनाहरू निर्माणसँगै नाला व्यवस्थापन गर्ने । सडक किनारमा सुहाउँदो बोटबिरुवा लगाउने ।
७	सुक्खा, खडेरीबाट उत्पादनमा ह्रास	मानव जीवन, पशु चौपया,	समयमा पानी नपर्नु सिँचाइ कुलोहरू भेलबाढी तथा पहिरोले बिगार्नु, सिँचाइ कुलोहरू मर्मत समयमा नगर्नु जलवायु परिवर्तनको असर विकास निर्माणका कामहरू गर्दा वातवरणीय असर मूल्याङ्कन नहुनु पानीको मुहान संरक्षण नगर्नु खडेरीलाई उपयुक्त हुनेखालका बिउहरूको प्रयोग नहुनु	अन्न उत्पादनमा कमी, खाद्य समस्या र जीविकोपार्जनमा अवरोध, बालबालिकाहरू कुपोषित हुने खाद्यान्नका लागि मजदूरी गर्न बाहिर जानुपर्ने बाध्यता बालबालिकाको पढाइ छुट्न सक्ने खाद्य बालीमा जैविक सङ्क्रमण हुनु	खेतीयोग्य जमिनमा सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने र समयमा मर्मत गर्ने आकाशे पानी सङ्कलन, जङ्गली क्षेत्रमा प्राकृतिक पानी पोखरी निर्माण गर्ने सिँचाइ कुलोहरू बाढी, पहिरोको असरबाट जोगाउन अल्पीकरणका कामहरू गर्ने खडेरी सहन गर्न सक्ने बिउका प्रजातिहरू प्रयोग गर्ने आय आर्जनका वैकल्पिक उपायहरू अपनाउने सिपमूलक तालिमहरू सञ्चालन गर्ने पानीको मुहान संरक्षण गर्ने र वृक्षरोपण कार्य गर्ने, विकास निर्माणको काम गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने र त्यसलाई पालना गर्ने ।

क्र. सं.	प्रकोप/विपद्	जोखिममा रहेका तत्व	विपद्को कारण	विपद्को असर	सम्भावित समाधानका उपायहरू
८	चट्याङबाट मानव तथा पशु चौपायमा क्षति	मानव, गाईवस्तु, भौतिक संरचना र सामग्रीहरू	भौगोलिक बनावट घर वरिपरि अग्ला र चट्याङमैत्री रुखहरू हुनु । घर तथा समुदायमा अर्थिङको व्यवस्था नहुनु,	मानिस तथा पशु चौपायको मृत्यु, मानिस घाइते तथा अङ्गभङ्ग हुनु । बिजुलीको पोल तथा ट्रान्समिटरमा क्षति घर, समुदाय तथा जङ्गलमा आगलागी ।	प्रत्येक घर तथा समुदायमा अर्थिङको व्यवस्था मिलाउने, घरवरिपरिका ठूला र अग्ला रुखहरूको व्यवस्थापन गर्ने । समुदायमा राखिएका बिजुलीका पोल तथा ट्रान्समिटर भएको ठाउँमा अर्थिङ अनिवार्य गराउने ।
९	हाइड्रो पाइपलाइन	खेतीयोग्य जमिन र व्यक्तिका घरहरू	हाइड्रोकोपाइपलाइन बस्तीमाथिवाट लैजानु हाइड्रोको ट्याङ्की बस्तीको माथितिर बनाउनु ।	बस्ती जोखिममा पर्नु, पानी लिक भएमा मानवीय र जमिनमा क्षति मनोवैज्ञानीक असर	समुदायलाई हाइड्रो र पाइपलाइनको बनोट, क्षमताका विषयमा सचेतीकरण गर्ने । जोखिमलाई मध्यनजर गर्दै नियमित पाइपलाइनको अनुगमन र मर्मत गर्नुपर्ने भैपरी हुन सक्ने दुर्घटनाको मध्यनजर गर्दै सम्बन्धित निकायले पूर्वतयारी गर्ने
१०	आगलागी	वस्ती, गाईवस्तु, जङ्गल जङ्गली जनावर, जडीबुटी	जानीजानी जङ्गलमा आगो लगाउनु चट्याङ, विद्युतीय सामग्रीहरूको प्रयोगमा लापरबाही, घाँस राम्रो हुने अपेक्षामा जङ्गलमा आगलागी	जैविक विविधता, पर्यावरण र मानव स्वास्थ्यमा असर, वन्यजन्तु र वनजन्य जडीबुटीको विनाश,	सचेतीकरण अभियान चलाउने, वन क्षेत्रमा आगलागी गर्नेलाई दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गर्ने विद्युतीय सामग्री प्रयोग गर्दा क्षमताले धान्ने साधनहरूको सावधानीका साथ प्रयोग गर्ने,

क्र. सं.	प्रकोप/विपद्	जोखिममा रहेका तत्व	विपद्को कारण	विपद्को असर	सम्भावित समाधानका उपायहरू
११	भिरको जोखिम	मानिस र पशु चौपायहरू	भिरालो बाटो भौगोलिक विकटता, जोखिम बाटोहरू पहिचान गरी पुनर्निर्माण नगर्नु,	मानिसको मृत्यु तथा घाइते, मनोवैज्ञानिक असर, बालबालिकालाई विद्यालय आवतजावत गर्न समस्या, किसानहरूलाई खेतीको समयमा आवतजावत र खेतीपाती गर्न समस्या	सुरक्षित र सजिलो बाटो निर्माण गर्ने, जोखिम बाटोहरू पहिचान गरी नियमित मर्मत सम्भार गर्ने ।
१२	करेन्ट	मानिस, घरहरू, भौतिक संरचना	विद्युत्को तार व्यवस्थित नगर्नु, जनचेतनाको कमी, व्यवस्थित वाइरिङ नगर्नु,	मानवीय तथा भौतिक क्षति, वस्तुभाउको क्षति,	वाइरिङको राम्रो व्यवस्थापन गर्ने जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने, व्यवस्थितरूपमा तार लगाउने, समय-समयमा विद्युत् लाइन चेक गर्ने, मोबाइल चार्जमा राखेर प्रयोग नगर्ने,

स्रोत : *सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण, २०७७*

२.६ क्षमता विश्लेषण

२.६.१ संस्थागत विश्लेषण

गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना, सरकारी निकायहरू, विपद्का क्षेत्रमा काम गर्ने सङ्घ/संस्थाहरू र तिनीहरूले उपलब्ध गराएका र गराउने सेवा/सुविधाका विषयमा समुदायसँग छलफल गरी यहाँ विश्लेषण गरिएको छ । समुदायले विपद्पूर्व, विपद्का समयमा र विपद्पश्चात उपलब्ध गराएका र गराउने सेवा/सुविधाका आधारमा तपसिलबमोजिमको विवरण उल्लेख छ :

तालिका १५ : सङ्घ/संस्थाको विवरण

क्र. सं.	कार्यालय, सङ्घ/संस्था	ठेगाना	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुन सक्ने सहयोग		
			विपद्पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
१	कृषि कार्यालय	वडा कार्यालय	कृषिसम्बन्धी विभिन्न तालिम, बिउविजन वितरण		आय आर्जनसम्वन्धी कृषि तालिम, ज्ञान/सिप उपलब्ध

क्र. सं.	कार्यालय, सङ्घ/संस्था	ठेगाना	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुन सक्ने सहयोग		
			विपद्पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
२	वडा कार्यालय	७ वडाहरू	विपद्सम्बन्धी सचेतना, जनचेतनाका लागि सडक नाटक, खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचारसम्बन्धी तालिम प्रदान, सुरक्षित स्थान पहिचान, वडामा हुन सक्ने प्रकोप र त्यसको असरको आकलन गरी गैरखाद्य सामग्रीको भण्डारण गर्ने । भूउपयोग योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	राहत वितरण खोज तथा उद्धारका क्रियाकलापमा पहल र सहजीकरण, अस्थायी आवासको प्रबन्ध	पुनर्स्थापनाका लागि सहयोग, आवश्यक कागजातको तयारी तथा बन्दोबस्त, राहत तथा अनुदानका लागि सिफारिस, सहजीकरण र पहलकदमी ।
३	विद्यालय	सबै	विपद्सम्बन्धी सचेतना, जनचेतनाका लागि सडक नाटक सञ्चालन, झटपट झोलासम्बन्धी जानकारी, विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन कोष, सुरक्षित अवतरण, प्राथमिक उपचारसम्बन्धी तालिम सञ्चालन,	प्रभावित समुदायलाई अस्थायी आवासको प्रबन्ध गर्ने, प्राथमिक उपचारको तालिम लिएका शिक्षक तथा विद्यार्थी परिचालन गर्ने ।	मनोसामाजिक परामर्शका क्रियाकलापहरू सञ्चालन, प्रभावित समुदायका बालबालिकालाई उचित शिक्षाको प्रबन्ध गर्ने ।
४	स्वास्थ्य चौकी	सबै	सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन, अति आवश्यक औषधिहरूको व्यवथापन र भण्डारण, गर्भवती, सुत्केरी र बच्चालाई दूध चुसाउने आमाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने	प्राथमिक उपचार, औषधि वितरण, रिफर गर्ने, एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराउने,	सचेतना, औषधि वितरण, परामर्श, नियमित अनुगमन र आवश्यक परामर्शका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।
५	इलाका प्रहरी कार्यालय	जलवीरे	विपद्सम्बन्धी पूर्वसूचना, सचेतनाका कार्यक्रमहरू, तालिमहरू	खोज तथा उद्धार, सुरक्षा	सुरक्षासम्बन्धी तालिम, शान्ति सुरक्षा कायम,

क्र. सं.	कार्यालय, सङ्घ/संस्था	ठेगाना	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुन सक्ने सहयोग		
			विपद्पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
६	युवा क्लब	सबै वडा	सचेतीकरण, विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना, खोज तथा उद्धारसम्बन्धी तालिम	खोज तथा उद्धारमा सहयोग, अस्थायी आवास व्यवस्थापनका लागि सहयोग, राहत वितरणमा सहयोग, महिला हिंसा, बाल श्रम र यौन शोषणको नियमन	समुदायका युवालाई रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने, मनोसामाजिक परामर्श र जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरू सञ्चालनमा सहयोग,
८	आमा समूह	सबै वडा	घर/परिवारलाई बहुविपद्का विषयमा सचेतीकरण, विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना, घर-घरमा विपद् पूर्वतयारीका विषयमा छलफल, पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरू सञ्चालन, समुदाय तहमा हुन सक्ने विपद्का विषयमा छलफल तथा अल्पीकरणका क्रियाकलापहरू सञ्चालन, सामूहिक बचतका क्रियाकलापहरू	राहत वितरण, विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन गरी समूहका सदस्यलाई राहत वितरण, विपद्का समयमा अति आवश्यक पिउने पानी, शौचालयको प्रबन्धमा सहयोग	पुनर्लाभका क्रियाकलापहरूमा महिला उद्यमशीलतासम्बन्धी तालिम सञ्चालन
९	स्थानीय र वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	पालिका कार्यालय	विपद्सम्बन्धी सचेतीकरण कार्यक्रम सञ्चालन, जोखिम संवेदनशील क्षेत्रहरू पहिचान गरी साना अल्पीकरण क्रियाकलापहरू सञ्चालन, विपद् व्यवस्थापन कोष व्यवस्था, विपद्का समयमा अति आवश्यक सामग्रीहरूको भण्डारण, घरघरमा झटपट झोलाको व्यवस्थापन	खोज तथा उद्धार, राहत वितरण, अस्थायी आवासको प्रबन्ध, विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन, प्रभावितहरूको लगत सङ्कलन, महिला हिंसा, यौन हिंसाका घटनाहरूको निगरानी	पुनर्लाभका क्रियाकलाप सञ्चालन, आवास व्यवस्थापनका लागि सरोकारवाला निकायसँग सहकार्य, प्रभावितहरूको लगत सङ्कलन गरी सहयोग आवश्यक घरधुरी पहिचान। पुनर्स्थापनाका लागि सहयोग, आवश्यक कागजात तयारी तथा बन्दोबस्त, राहत तथा अनुदानका लागि सिफारिस, सहजीकरण र पहलकदमी,

क्र. सं.	कार्यालय, सङ्घ/संस्था	ठेगाना	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुन सक्ने सहयोग		
			विपद्पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
१०	गैरसरकारी संस्था	काठमाडौँ र चौतारा	सचेतना, विपद्सम्बन्धी विभिन्न तालिम, अल्पीकरणका क्रियाकलापहरू, नीति तथा योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सहजीकरण	खाद्य तथा गैरखाद्य राहतका सामग्री वितरण	पुनर्स्थापनापश्चात आवास निर्माण, खाद्यान्न साथै विकासको पूर्वाधारहरूमा सहयोग, पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने संरचनाहरूमा सहयोग। पिउने पानी संरचना, कृषि सङ्कलन केन्द्र निर्माण।
११	ब्याङ्क तथा सहकारी	ढाडे र सबै वडामा	वित्तीय साक्षरता अभियान सञ्चालन, बचत गर्ने बानी विकास, जीवन र गैरजीवन बिमाबारे जानकारी	सदस्यहरूलाई खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीहरू वितण,	आयआर्जनका कार्यक्रमहरू गर्नका लागि सहुलियत दरमा ऋण प्रदान
१२	जि.वि.व्य.स.	चौतारा	तालिम तथा विपद्सम्बन्धी पूर्वसूचनाहरू विभिन्न सञ्चारका माध्यमबाट प्रशारण, पालिकामा असुरक्षित स्थानहरू पहिचान गरी सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण	खोज तथा उद्धारका लागि जनशक्ति परिचालन, राहत वितरण, अस्थायी आवासको व्यवस्थापनका लागि सहयोग।	पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक निर्णयहरू गरी मातहतका कार्यालयहरूलाई गर्न/गराउन निर्देशन दिने, आवश्यक पहलकदमी गर्ने, पुनर्लाभ र पुनर्निर्माणका क्रियाकलापहरू सञ्चालनका लागि विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायसँग समन्वय गर्ने।

स्रोत : *सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७७*

२.६.२ स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच

समुदायस्तरीय सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका क्रममा स्थानीयहरूले उपलब्ध गराएका, उनीहरूको जानकारी र पहुँचमा भएका स्रोत/साधन र क्षमताको उपलब्धता तथा त्यसको अवस्थाबारे यहाँ वडागतरूपमा विश्लेषण गरिएको छ :

तालिका नं. १६ : स्रोतको उपलब्धतासम्बन्धी विवरण

वडा नं. १

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था
भौतिक स्रोत				
पुल	बाधसिम्ले ढाडे पुल, कम्भेश्वर वारिपारि, सेलाङखोला, महभिर खोला, सेलाङखोला पक्की पुल,	४ झोलुङ्गे, १ पक्की पुल	३० जना एकै पटक तर्न सक्ने	सेलाङ र महभिर जीर्ण अन्य राम्रो
सडक	सेरामाने डाँडा सानो आखरेनी सडक, बाधसिम्ले वादरुख बाँसखर्क सडक, घम्चा च्यामे गाउँ चेपे सडक, क्यासिङ्ग टोल फाप गाउँ छिकु सडक, तोरीबारी सेप गाउँ, बाँझखर्क चेपे, देउराली आले कुने गाउँ, काल्चे बढरे	९	१० टन	कच्ची सडक
विद्यालय भवन	सेलाङ, देउराली, मानेडाँडा, खम्रे, चेपे गाउँ, च्याखुर, छिगु	८		सबै स्थानमा पक्की भवन
सुरक्षित आवास तथा स्थान	बाासँखर्क	१	४०० घरधुरी	राम्रो
यातायातका साधन ठूलो गाडी, टिपर बोलेरो	बस, टिपर, भेन, कार, मोटरसाइकल, ट्रक		अधिकतम १० टन	राम्रो
सामुदायिक भवन	सेलाङ सामुदायिक भवन	१	२० जना व्यक्ति अट्ने	राम्रो
मानव संसाधन				
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	९ जना स्वास्थ्य स्वयंसेविका, २ अहेव, १ स्टाफ नर्स	१३	७५१ घरधुरीका लागि सेवा प्रवाह	सेवा दिइरहेको
शिक्षक	खम्रे १, कुने गाउँ २, सेलाङ ३, देउराली २, बाधसिम्ले ४, सेलाङ १०	२२	अध्यापन गराइरहेका	
कर्मचारी	खम्रे १, सेलाङ १, देउराली १	३	काम गरिरहेका	
स्वयंसेवक	साविकका सबै वडामा १/१ जना	९	समुदायमा जनचेतनाका कामहरू र प्राथमिक उपचारका काममा सक्रिय	सक्रिय

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था
सिकर्मी	कुने गाउँ ५, सेलाङ १०, देउराली ३	१८	स्थानीय स्तरमा सेवा प्रवाह गरिरहेका	सक्रिय
डकर्मी	देउराली ३, सेलाङ १०	१३	स्थानीय स्तरमा सेवा प्रवाह गरिरहेका	सक्रिय
सामाजिक स्रोत				
पिउने पानी वितरण धारा	सेलाङ गाविसभरि ९०	९०	७५१ परिवारका लागि खापा सेवा	राम्रो
निर्णय तहमा भएका महिला	हिरा सिलवाल मेलमिलाप संयोजक, गोमा नेपाली वडा सदस्य, माइली तामाङ वडा सदस्य	३	सबै परिवारका लागि सेवा गर्ने	सेवा र सामाजिक सहयोग गरिरहेका
सामाजिक संरचना				
महिला/आमा/ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको समूह	सेलाङ १, (आमा समूह)	१	समुदायका महिलालाई समेटी काम गरिरहेका	नियमति बैठक बसी छलफल सञ्चालन गरिरहेका
आर्थिक स्रोत				
व्यापार/ व्यवसाय	कुने गाउँ १, देउराली १, खम्रे १, सेलाङ १, बाधसिम्ले ५, कुम्भेश्वर ४, मानेडाँडा ४, उल्वे १, चेपे १	१९	समुदायमाई अति आवश्यक सामग्रीहरू उपलब्ध गराउन सक्ने	सञ्चालित
नोकरी	कुने गाउँ २,	२	प्राथमिक उपचारमा सहयोग गर्ने	सक्रियत्र

वडा नं. २

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
भौतिक स्रोत				
झोलुङ्गे पुल	कुम्भेश्वर २, सञ्च गाउँ १, गोल्चे १	६	मानिस आवतजावत गर्न मिल्ने	सामान्य
सडक	वडाका साङ्लुङ, झुल्केसहित ४ वटा समुदाय बाहेक सबै	८	साना गाडीहरू र मोटरसाइकल मात्र सञ्चालन हुने	प्रायः सबै सडकको स्तरोन्नति गर्नुपर्ने
विद्यालय भवन	किप्चे, गोल्चे, निम्लुङ, सञ्च गाउँ, नाम्फा, लिदी, वैकुण्ठे, सिन्धुर्चे	८	स्थानीय बालबालिकालाई अध्ययनको सुविधा भइरहेको	प्रायः सबै पक्की भवन
यातायातका साधन ठूलो गाडी, टिपर, बोलेरो	टिपर, बोलेरो	५	स्थानीयका सामग्रीहरू ओसारपसारका लागि प्रयोग भैरहेको	सामान्य
मानव संसाधन				
शिक्षक	निम्लुङ १, कुम्भेश्वर १ र सञ्च गाउँ २	५	जनचेतना जगाउने	सक्रिय
कर्मचारी	निम्लुङ ४, कुम्भेश्वर १, गोल्चे १०	१५	विपद्को समयमा र अन्य समयमा सचेतीकरणका क्रियाकलापमा सक्रिय	सक्रिय
स्वयंसेवक	साविकका वडाहरूमा १/१ जना	९	विपद्मा सहयोग गर्ने	सक्रिय
सिकर्मी	निम्लुङ ११, कुम्भेश्वर ५, सञ्च गाउँ ७, लिदी ५, किप्चे ७, गोल्चे १०, झुल्के ५, दिपु ५, साङलुङ १, सिन्धुर्चे ३	५९	आवास तथा पूर्वाधार निर्माण गर्न सक्ने	सक्रिय
डकर्मी	निम्लुङ ९, कुम्भेश्वर ७, सञ्च गाउँ ८, लिदी ६,	२४	आवास तथा पूर्वाधार निर्माण गर्न सक्ने	सक्रिय
सामाजिक स्रोत				
पिउने पानी वितरण धारा	निम्लुङ ६, कुम्भेश्वर ५, सञ्च गाउँ ५, गोल्चे ९, वैकुण्ठे ३, दिपु २	३०	समुदायलाई पिउने पानी आपूर्ति भइरहेको	सार्वजनिक धारा निर्माण भएको भए तापनि सबैले पाइपमा जोडेर पानी प्रयोग गरिरहेका र सबै स्थानमा पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने

मठमन्दिर	निम्लुङ १, कुम्भेश्वर २, सञ्चगाउँ ३, गोल्चे ९, वैकुण्ठे १, दिपु १,	१७	स्थानीयहरूको धार्मिक स्थल	सबैको अवस्था सामान्य
आर्थिक स्रोत				
व्यापार/व्यवसाय	निम्लुङ ४, कुम्भेश्वर ३, सञ्च गाउँ ३, वैकुण्ठे १, बगर १, सिन्धुर्चे १, किप्चे १, गोल्चे ५, दिदी ३	२२	स्थानीयहरूलाई अति बावश्यक सामग्रीहरू उपलब्ध गराउन सक्ने	सञ्चालित
नोकरी	कुम्भेश्वर, गोल्चे, लिदी,निम्लुङ, सञ्च गाउँ, झुल्के, वैकुण्ठे, बगर, किप्चे	१४५ जना	स्थानीयस्तर, पालिकाभित्र र पालिकाबाहिरसहित	काम गरिरहेका

वडा नं ३

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
भौतिक स्रोत				
पुल	माछीखोला तापगाउँ, घट्टेखोला बोल्दे, ताकुखोला पाङ्गर्पु घट्टेखोला, बोल्दे चिखाखोला, गुम्बा घट्टेखोला, नेसमखोली बोल्दे, गुम्बा झोलुङ्गे पुल साथै तेम्वाथान हेरङ र साङकुलुङ १, १ गरी २ र २ वटा काठेपुल २	१३	काठे पुलमा १ पटकमा २-३ जना र झोलुङ्गे पुलमा १ पटकमा ६-७ जना वारपार गर्न सकिन्छ।	ताप गाउँको पुलको अवस्था जोखिम
सडक	गोण्डेगाउँ हाइड्रो, पाङ्गर्पु तापगाउँ, बोल्दे घट्टेखोला बोल्दे स्कुल, बोल्दे हाइड्रो, गुम्बा अम्बाखर्क, नेसमखोला सानो नेसम सडक	६	बोल्देसम्म सार्वजनिक यातायात सञ्चालन हुने। अन्य स्थानमा साना सवारी साधनमात्र सञ्चालन	यहाँका सबै सडक कच्ची अवस्थामा छन्।
विद्यालय भवन	गोण्डे गाउँ, ताप गाउँ, पाङ्गर्पु, बोल्दे, गुम्बा, क्याङसिङ, तेम्बाथान	७	प्रकोपको बेला उल्लिखित प्रत्येक स्कुलमा १०० मानिसलाई उद्धार गर्न सकिन्छ।	उल्लिखित सबै स्कुल अर्धपक्की र पक्की छन्।
यातायातका साधन ठूलो गाडी, टिपर बोलेरो	बस, टिपर, बोलेरो	४	प्रकोपका बेला १ पटकमा २०,३० जनालाई उद्धार गर्न सकिन्छ।	राम्रो अवस्थामा छन्
मानव संसाधन				
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	साविकका सबै वडामा	१८	वडा नं. ३ मा स्वास्थ्य सेवा दिन सक्ने	निरन्तररूपमा काम गर्दैछन्।
तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	पाङ्गर्पु	१	वडा नं. ३ मा सेवा दिन सक्ने।	राम्रो छ।

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
शिक्षक	वडाका सबै समुदायमा	४५	वडा नं. ३ का बासिन्दालाई जनचेतना जगाउन सक्ने	राम्रो छ।
कर्मचारी	पाङ्गर्पु, बोल्दे	५	विपद्को समयमा राम्रो सल्लाह, चन्दा दिने।	राम्रो छ।
सिकर्मी	वडाका प्रायः सबै समुदायमा	५०	नयाँ संरचना निर्माणमा काम गर्ने	राम्रो छ।
डकर्मी	वडाका प्रायः सबै समुदायमा	१०	नयाँ संरचना निर्माणमा काम गर्ने	राम्रो छ।
सामाजिक स्रोत				
सामुदायिक भवन	बोल्दे र तेम्बाथान	२	२०-३० मानिसलाई उद्धार गर्न सकिने।	राम्रो अवस्था छ।
पाटी पौवा	ताप गाउँ	१	३-४ जनालाई उद्धार गर्न सकिने।	राम्रो छ।
पिउने पानी वितरण धारा	पाङ्गर्पु १२५, बोल्दे ७, गुम्वा ५	१३७	वडामा भएको प्रकोप न्यूनीकरण गर्न सकिने।	राम्रो छ।
मठमन्दिर	गोण्डे गाउँ १, पाङ्गर्पु २, ताप गाउँ १, बोल्दे ३, गुम्बा १ गुम्बा १	९	विपद्का बेला १०० जनालाई उद्धार गर्न सकिने।	राम्रो छ।
सामाजिक संरचना				
महिला/आमा/अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको समूह	वडाका सबै स्थानमा	६	लक्षित समूहको हकहितका लागि काम गर्ने	सक्रिय
आय आर्जनमा सक्रिय महिला समूह	बोल्दे १२, गुम्वा ७	१९	सहकारी, बचत समूहहरू निर्माण गरी बचत गरिरहेका	सक्रिय
निर्णय तहमा भएका महिला	गाउँपालिका उपाध्यक्ष सिर्जना तामाङ	१		सक्रिय
आर्थिक स्रोत				
व्यापार/व्यवसाय	बोल्दे २५, पाङ्गर्पु ५, गुम्बा ६, क्याङसिङ ३, अम्बाखर्क २, तेम्बाथान, ३, तापगाउँ १, गोण्डे गाउँ ३	४८	स्थानीय समुदायलाई अति आवश्यक सामग्रीहरूको सहज आपूर्ति गरिरहेको।	
नोकरी	शिक्षा, स्वास्थ्य, सेना, प्रहरी (वडाका सबै स्थानमा)	२५	कार्यरत	आवश्यक परेको समयमा सहयोग गर्ने

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
बचत समूह	बोल्दे १, पाङ्गर्पु ३	४		बचत तथा ऋण समूह सक्रिय
विपद् व्यवस्थापन कोष	वडा नं. ३	१	वडा विपद् व्यवस्थापन कोष रहेको	विपद्को समयमा परिचालित
ब्याङ्क तथा वित्तीय संस्था	बोल्दे	१	सहकारी	सञ्चालित

वडा नं. ४

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
भौतिक स्रोत				
झोलुङ्गे पुल	पाङताङ-घुङा, पाङताङ- गुम्बा, पाङताङ -ताप गाउँ, पाङताङ-ताप गाउँ, कात्तिके, पाङताङ-बराम्ची	८	सामान्य मानिस आवातजावत गर्न सक्ने	सबै पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने
सडक	प्रायः सबै समुदयामा सडक ट्र्याक खोलिएको	३	यात्रुबाहक बस कात्तिके र डल्लेपोखरीमा मात्र चल्ने, अन्य स्थानमा सामान्य मोटरसाइकल र बोलेरो चल्ने	सबै कच्ची
विद्यालय भवन	डल्लेपोखरी, पाङताङ, पाकु, घुङा, बाहुनडाँडा	५	शिक्षा दिने	२ वटा पक्की अन्य अर्धपक्की
यातायातका साधन ठूलो गाडी, टिपर, बोलेरो	कात्तिके, पाङताङ, पाकु, डल्लेपोखरी	७	आवतजावत	राम्रो
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेवक	साबिक वडाहरूमा	९	जनचेतना प्रसार	सक्रिय
अहेव	स्वास्थ्य चौकी	३	जनचेतना प्रसार	सक्रिय
तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	वडा नं. ४ मनोज तामाङ	१	भेटेनरी तालिम प्राप्त	सक्रिय
शिक्षक	सबै स्थानमा छरिएर रहेका	१३		सक्रिय
सिकर्मी	सबै स्थानमा छरिएर रहेका	२५	३०० घरधुरीलाई सेवा प्रदान	सक्रिय
डकर्मी	सबै स्थानमा छरिएर रहेका	३५	घर वनाउन सक्ने	सक्रिय
सामाजिक स्रोत				
सामुदायिक भवन		१	१५ जना मानिस अट्न सक्छन्	

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
पिउने पानी वितरण धारा		६६	३०० परिवारलाई	
मठमन्दिर	डल्ले पोखरी, कालीदेवी, भीमसेनथान, मनमढोल्मा, पाकु मन्दिर	५	धार्मिक पाठ	जोखिम
सामाजिक संरचना				
महिला/आमा/अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको समूह	वडा नं. ४	१	जनचेतना वृद्धि	सक्रिय
आर्थिक स्रोत				
व्यापार/व्यवसाय	किराना पसल	१४०	आर्थिक विकास	सक्रिय
बचत समूह	वडा नं. ४, लालिमा बचत	१४०	बचत र बैठक	सक्रिय

वडा नं ५

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
भौतिक स्रोत				
पुल	ढाडे खोला, वराम्ची खोला, सुर्कु खोला, बलेफी र कुम्भेश्वर खोला, लप्सी खोला	पक्की १, झलुङ्गे ६	पक्की पुलमा २० टन र झोलुङ्गेमा १५ जना,	राम्रो
सडक	ढाडे - कात्तिके, ढाडे - डल्ले पोखरी, ढाडे - हाप्रा, ढाडे - याङ्लाकोट,	४	२० टन	कच्ची
बाँध	लप्सीखोला बाँध, वराम्ची खोला बाँध	२	४.२० मे.	राम्रो
विद्यालय भवन	रत्नराज्य मावि चनौटे, सेतीदेवी मावि बराम्ची, भुमेश्वरी आधारभूत विद्यायलय राम्चे, लुइनडाँडा आधारभूत, इसिडी बराम्ची, डबली आधारभूत	७		राम्रो
सुरक्षित आवास तथा स्थान	राम्चे, चनौटे र खमारे सामुदायिक भवन, रत्नराज्यको चौर र सापले माथिल्लो टोलमा रहेको व्यक्तिगत जमिन	३	१००, २० र ५० जना	राम्रो र चनौटे जीर्ण
सामुदायिक चर्पी	राम्चे सामुदायिक चर्पी	१	महिला र पुरुषका लागि २ कोठे	
सञ्चारका साधन टावर, मोबाइल, टेलिफोन, रेडियो र टिभी	स्मार्ट फोन टावर माझ गाउँ बराम्ची	जुगल सबै	१००० जनालाई सेवा	राम्रो

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
यातायातका साधन ठूलो गाडी, टिपर, वोलेरो	ठूलो गाडी, टिपर, बोलेरो माझ गाउँ	३	२२० घरधुरी	राम्रो
सामुदायिक भवन	माझ गह्रा	१	७० जना अट्ने	राम्रो
मानव संसाधन				
तालिम प्राप्त स्वयंसेवक	३ जनाले स्वयंसेवक तालिम लिएको, (खमारेको १ जना) जोडिएको छैन, (बराम्ची २ जना)	५ जना	१००० जनालाई	राम्रो
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	१ अनमी र ९ जना स्वास्थ्य स्वयंसेविका	१०	वडा नं. ५ मा रहेको कूल १००० घरधुरीलाई	राम्रो
तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	१ भेटेनरी र १ कृषि गरी २, वडा नं. ५	२ जना	१००० घरधुरी लाभान्वित	राम्रो
शिक्षक	खमारे ४ जना, बराम्ची ६, सापले ३०	४० जना,	२००० जनालाई सचेत गराउन सक्ने	सक्रिय
कर्मचारी	खमारे १७, बराम्ची ५, सापले १५, टेकानपुर ५	४२ जना	चन्दा तथा सहयोग दिने	सक्रिय
स्वयंसेवक	बराम्ची २	२	२०० जनालाई	सक्रिय
सिकर्मी	बराम्ची २०, सापले ८	२८	वार्षिक १०० परिवार	सक्रिय
डकर्मी	बराम्ची २०, सापले ६	२६	वार्षिक ५२० परिवारलाई	सक्रिय
विद्युत वाइरिङ	सापले ३, राम्चे २, बराम्ची २, खमारे १	८	वार्षिक १०० घरधुरीलाई	सक्रिय
सामाजिक स्रोत				
सामुदायिक भवन	राम्चे, चनौटे र खमारे सामुदायिक भवन, रत्नराज्यको चौर र सापले माथिल्लो टोलमा रहेको व्यक्तिगत जमिन	३ वटा	१००, २० र ५० जना	राम्रो र चनौटे जीर्ण
पाटी पौवा	टेकनपुर, ढाडे वन,	२ वटा	१५ जना	राम्रो
पिउने पानी वितरण धारा	खमारे २०, सापले ९, बराम्ची १५ र ढाडे ६	५० वटा धारा	७९६ घरधुरी लाभान्वित	मध्यम
मठमन्दिर	देवीथान, भूमिथान, बराम्ची महादेवथान, झिर गाउँ महादेवस्थान, तीनकन्यादेवी, सापले ४, राम्चे २, खमारे १ र बराम्ची १	८ वटा	४०० जना मानिस अट्न सक्ने	मध्यम

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
आय आर्जनमा सक्रिय महिला	वडा नं. ५ का प्रत्येक घरधुरीबाट १ जना अनिवार्य सेयर सदस्य १००० जना, ५ जना गलैंचा बनाउने, सिलाइ कटाइमा ५ जना, ब्युटी पार्लरमा २ जना, किराना तथा होटल व्यवसाय सञ्चालन गरेका २० जना	१०३२ जना	वडा नं. ५ का सबै घरधुरीलाई सेवा दिने	सक्रिय
निर्णय तहमा भएका महिला	छैन	१ जना	सेवाप्रदायक	राम्रो
सामाजिक संरचना				
महिला/आमा/ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको समूह	खमारे ३, बराम्ची १, सापले २, ढाडे ३	९ वटा	आर्थिक कारोबार गर्ने क्षमता	सक्रिय
आय आर्जनमा सक्रिय महिला समूह	वडा नं. ५ का प्रत्येक घरधुरीबाट १ जना अनिवार्य सेयर सदस्य १००० जना, ५ जना गलैंचा बनाउने, सिलाइ कटाइमा ५ जना, ब्युटी पार्लरमा २ जना, किराना तथा होटल व्यवसाय सञ्चालन गरेका २० जना	१०३२ जना	वडा नं. ५ का सबै घरधुरीलाई सेवा दिने	सक्रिय
निर्णय तहमा भएका महिला	सापले १ महिला सहकारीको अध्यक्ष	१ जना	सेवाप्रदायक	सक्रिय
आर्थिक स्रोत				
व्यापार/व्यवसाय	खमारे ४, बराम्ची ९, सापले ३, ढाडे २०	३६ वटा	१००० घरधुरीका लागि सेवा प्रवाह	सक्रिय
उद्योग/कलकारखाना	विद्युत् परियोजना २, ३ मिल राम्चे, बराम्चे १ मिल, गलैंचा तान बराम्ची १५, राम्चे बराम्चे ३ आरन, ठेगी कुद्ने १, डोको थुन्से १०, पानी घट्ट १,	३६ वटा	वडा नं. ५ को सबै घरधुरीलाई सेवा प्रदान	सक्रिय
नोकरी	वडा नं. ५ सबै	५०		
बचत समूह	बराम्ची ५, सापले ५, खमारे २ र ढाडे ३	१५	आर्थिक कारोबार सञ्चालन गर्ने	सक्रिय
विपद् व्यवस्थापन कोष	छैन	२	सेवा प्रदान	निस्क्रिय
ब्याङ्क तथा वित्तीय संस्था	एनसिसी ब्याङ्क १, महिला सहकारी र जनमुखी सहकारी	३	आर्थिक कारोबार संञ्चालन	सक्रिय

वडा नं. ६

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
भौतिक स्रोत				
पुल	पानी खोला स्लेट, माझखोला स्लेट, घट्टे गोमदार पक्की पुल, घुम्सा खोला स्लेट, माझखोला स्लेट	६	५० वर्ष टिक्ने पक्की पुल	राम्रो
सडक	ढाडे विसिङ्खर हुँदै हाप्रा मुख्य सडक, पोङ्गलोङ्ग खानीडाँडा, विसिङ्खर पाटीचौर, घुमथाङ लिस्ती, बराम्ची हाप्रा, हगाम पोन्जोङ घाङ, विसिङ्खर याङ्लाकोट	१ मुख्य र ६ शाखा सडक	सामान्य गाडी	कच्ची
विद्यालय भवन	वनकालीदेवी मावि हाप्रा, श्री अधारभूत विद्यालय घिचे र हगाम, विसिङ्खर आधारभूत विद्यालय	४	२ वटा १ देखि ५, १ वटा १ देखि ८ र १ वटा १ देखि १०	हाप्राको बाहेक सबै सुरक्षित
सञ्चारका साधन टावर, मोबाइल, टेलिफोन, रेडियो र टिभी	मोबाइल, टेलिभिजन, रेडियो	५३४	५३४ घरधुरीले प्रयोग गर्छन्	नेटवर्क जाने
यातायातका साधन ठूलो गाडी, टिपर, बोलेरो	सामान्य व्यक्तिगत साधन	२० वाइक १ फोर ह्विलर		
मानव संसाधन				
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	स्वास्थ्य स्वयमसेविका ५	५	समुदायमा आवश्यकताअनुसार सचेतीकरण र स्वास्थ्य परामर्श सेवा प्रदान गर्न सक्ने	परिचालित
तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक	वडास्तरीय	१	कृषिसम्बन्धी	आवश्यकता अनुसार
शिक्षक	४ वटा विद्यालयमा अध्यापन गराउने शिक्षकहरू	१२	मावि र आधारभूत	काम गरिरहेका
सिकर्मी	हाप्रा, हगाम, घिचे, विसिङ्खरलगायत अन्य	२५	सम्पूर्ण काम	हाल पनि काम गरिरहेका
डकर्मी	हाप्रा, हगाम, घिचे, विसिङ्खरलगायत अन्य	७०	सबै कार्य	काम गरिरहेका
भकारी, मान्द्रो, डोको, थुन्से	हाप्रा, हगाम, विसिङ्खर, घिचे गरी	१०		सक्रिय

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
सामाजिक स्रोत				
सामुदायिक भवन	हगाम, विसिङ्खर, हाप्रा,	३	१५०	राम्रो
पाटी पौवा	घट्टेखोला छेउ, १ हगाम, १ घिचे, १ विसिङ्खर १ मगरनाम्सा	५	सामान्य	मसान पाटी
पिउने पानी वितरण धारा	हाप्रा १७, १७ विसिङ्खर, १२ हगाम, १४ अन्य स्थानमा	६०	सिङ्गै बस्तीलाई पानीको सुविधा	कुनैको राम्रो त कुनैको नराम्रो
मठमन्दिर	हगाम १, विसिङ्खर १ र घिचे १ गरी ३ गुम्बा, चर्च हाप्रा १, हाप्रा मन्दिर २	६	भूकम्पका कारण सबै गुम्बा भत्केका, मन्दिरको छेउछाउ बस्ने स्थान नभएको	अवस्था राम्रो नरहेको
आय आर्जनमा सक्रिय महिला (पसल, गलैंचा बुन्ने, बाख्रा पालन, मिल चलाउने)	हाप्रा, विसिङ्खर, घिचे र हगाम गरी	२५	गाउँका सबैलाई सेवा प्रदान गरिरहेको	हाल सक्रिय अवस्था
सामाजिक संरचना				
महिला/आमा/अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको समूह	गरिबी निवारण र आमा समूह (साविकका प्रत्येक वडामा १/१ जना गरी जम्मा ५ जना)	६	मासिक बैठक तथा बचत	सक्रिय
आर्थिक स्रोत				
व्यापार/व्यवसाय	हाप्रा, विसिङ्खर, घिचे, हगाम, खानी डाँडामा गरी कुल	३१	५३४ घर/परिवारलाई सेवा प्रदान गरिरहेको	राम्रो
उद्योग/कलकारखाना	२ वटा मिल हगाम, १ वटा विसिङ्खर, २ आरन कामी गाउँ, पानी घट्ट हाप्रा १, घिचे १, समघट्ट १ गरी ३ पानी घट्ट, १ मिल हाप्रा	९	५३४ घरलाई सेवा प्रदान गरिरहेको	राम्रो

वडा नं. ७

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
भौतिक स्रोत				
पुल	शेर्माथान, बोक्सी खोला	२	१५ जना	राम्रो
सडक	ढाडे याङ्लाकोट, ढाडे विसिङ्खर, ढाडे देउराली, ढाडे धुस्कर	४	२० टन	कच्ची सडक
बाँध	छैन			

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
विद्यालय भवन	जलदेवी माध्यमिक विद्यालय याङ्गलाकोट, पञ्चकन्या प्रावि तीनघरे, कलंसा प्राविं, सिद्धार्थ प्राविं शेर्माथान,	४	१ मावि, ३ प्रावि	राम्रो
सुरक्षित आवास तथा स्थान	छैन			
सामुदायिक चर्पी	मन्दिरमा आउनेको लागि	१		राम्रो
सञ्चारका साधन टावर, मोबाइल, टेलिफोन, रेडियो र टिभी	मोबाइल, रेडियो, टेलिभिजन	४६०		राम्रो
यातायातका साधन ठूलो गाडी, टिपर, बोलेरो	मोटरसाइकलसमेत गरी	२१	व्यक्तिगत प्रयोजन	राम्रो
मानव संसाधन				
ग्रामीण महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता	४ जना स्वास्थ्य स्वयंसेविका, अहेव १,	५	४६० परिवारलाई सेवा दिएको	सक्रिय
शिक्षक	१ स्थायी, ७ जना अस्थायी	८		सक्रिय
कर्मचारी	वडा इन्जिनियर १, वडा सचिव १,	२	समुदायमा सेवा दिइरहेको	
सिकर्मी	याङ्गलाकोट, कलंसा, धुर्जा गाउँ, पेप्टा, शेर्माथान गरी कुल	२०	४६० घर/परिवारलाई सेवा	
डकर्मी	याङ्गलाकोट, कलंसा, धुर्जा गाउँ, पेप्टा, शेर्माथान गरी कुल	४०	४६० घर/परिवारलाई सेवा	
सामाजिक स्रोत				
पाटी पौवा	नमुना घर याङ्गलाकोट	१		राम्रो
पिउने पानी वितरण धारा	शेर्माथान ७, धूर्जा गाउँ २०, सलंसा ५, पेप्टा ७, याङ्गलाकोट ९, चामबोटे ५, तीनघरे ४	६७	४६० घरका लागि	राम्रो
मठमन्दिर	जलदेवी र गुरासमाई	२		राम्रो
आय आर्जनमा सक्रिय महिला	होटल, पसल, गलैंचा बुन्ने	४०	४६० लाई सेवा प्रदान	

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ ?)	सङ्ख्या (कति ?)	क्षमता	अवस्था
सामाजिक संरचना				
महिला/आमा/ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको समूह	४ आमा समूह	४ वटा	मासिक बैठक र बचत	
आर्थिक स्रोत				
व्यापार/ व्यवसाय	साना/ठूला गरी १३ वटा	१३		
उद्योग/ कलकारखाना	गलैंचा १, ढुङ्गा खानी ४, मिल २ वटा र ३ वटा घट्ट	१०	४६० भन्दा बढी परिवारलाई सेवा दिएको	सक्रिय
बचत समूह	आमा समूहहरू	४	मासिक बैठक र बचत	सक्रिय
विपद् व्यवस्थापन कोष	वडास्तरीय	१	सहयोग	सक्रिय

स्रोत : सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण २०७७

जुगल गाउँपालिकामा भएका भौतिक, मानवीय, सामाजिक, आर्थिक स्रोत र सामाजिक संरचनाको विवरण यहाँ उल्लेख गरिएको छ । समुदायसँगको छलफलका आधारमा समूहले उपलब्ध गराएको जानकारीअनुसार यो विवरण तयार गरिएको हो । पालिकाको खेतीयोग्य जमिन, बाँझो जमिनलगायत विवरण माथि नै उल्लेख गरिसकिएकाले यसमा समावेश छैन ।

पालिकामा भएका स्रोतहरूको विश्लेषण गर्दा धेरै खोलानाला भएकाले एक समुदायबाट अर्को समुदायमा आवतजावत गर्न पर्याप्त मात्रामा झोलुङ्गे पुल निर्माण भएका छन् । त्यस्तै आवश्यक स्थानमा पालिकाले आफ्नो नीति तथा कार्यक्रममा बजेट व्यवस्था गरी पुल निर्माणको काम पनि सँगसँगै गर्दै आएको छ । तर भएका पुलको नियमित मर्मत सम्भार भएको देखिँदैन । स्थानीय समुदायले पनि आफूले प्रयोग गर्ने संरचनाहरूको मर्मत सम्भारका लागि खासै पहल गरेको देखिँदैन । पालिकाले बजेट विनियोजन गरेमा मात्र काम अगाडि बढ्ने गरेको देखिन्छ । विद्यालयको अवस्था हेर्ने हो भने प्रायः सबै समुदायमा पक्की भवनसहितको संरचना निर्माण भएका छन् । बनेका बिद्यालयहरू भूकम्प प्रतिरोधी तरिकाले निर्माण भएका छन् । तर सबै सुरक्षित स्थानमा भने छैनन् । विद्यालय निर्माणका लागि भिर, पाखो र समुदायको पहुँच भन्दा टाढाको जमिन उपलब्ध गराउने परिपाटी भएको हुँदा कुनै कुनै विद्यालय भवन विपद्को समयमा ढुक्कले प्रयोग गर्ने अवस्थामा भने छैनन् । त्यस्तै केही पक्की र समुदायको पहुँचमा विद्यालय भए तापनि विद्यार्थी अभाव छ । यस्ता संरचना भूकम्प प्रतिरोधी भए तापनि बहुप्रकोपका जोखिममा रहने भएकाले विपद्को समयमा प्रयोग गर्न पनि चुनौतीपूर्ण रहेको छ । सिन्धुपाल्चोक जिल्लाकै भूकम्प प्रतिरोधी नमुना विद्यालय रत्नराज्य माध्यमिक विद्यालयलाई विपद्को समयमा अस्थायी आवासका रूपमा पालिका र समुदायले प्रयोग गर्न सक्ने अवस्था छ । कोभिड-१९ महामारीको समयमा यस विद्यालयलाई आइसोलेसनका रूपमा प्रयोग गरिएको थियो ।

मानव संसाधनको विश्लेषण गर्दा भूकम्प प्रतिरोधी घरहरू निर्माण गर्न सक्ने जनशक्ति समुदायमा छन् । खोज तथा उद्धार र प्राथमिक उपचार गर्न सक्ने जनशक्ति भने खासै नभएको देखिन्छ । खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक भौतिक सामग्रीहरू र विपद्को समयमा आश्रय लिन सक्ने सुरक्षित सामुदायिक भवनहरू र स्थानहरू पनि पालिकामा पर्याप्त छैनन् । यसै गरी वडागतरूपमा विभिन्न सहकारी तथा बचत समूह, आमा समूह, युवा क्लबहरू पनि छन् । पालिका र वडाहरूमा नेपाल सरकारको मापदण्डअनुसार विपद् व्यवस्थापन कोष व्यवस्था गरी प्रयोग गरेका देखिन्छ । विपद् पर्दाको अवस्थामा विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बसी उक्त रकम परिचालन गर्ने परिपाटी पनि देखिन्छ ।

२.७ लक्षित समूह छलफल

विपद् र जलवायु परिवर्तनका सवालमा सङ्कटासन्नता क्षमता विश्लेषण गर्दा उपस्थित हुन नसकेका अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, महिला तथा ज्येष्ठ नागरिक समूहरूसँग छुट्टै छलफल गरिएको थियो । छलफलका क्रममा उनीहरूले विगत ३० वर्षको अवस्था, हालको अवस्था वा महसुस गरेका प्रभाव र सम्भावित समाधानका उपायबारेमा बताएका थिए जसलाई तपसिलबमोजिम उल्लेख गरिएको छ ः

तालिका नं. १७ : लक्षित समूल छलफलसम्बन्धी विवरण

क्र.स.	समस्या	विगत ३० वर्षको अवस्था	हालको अवस्था वा महसुस गरिएको प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
१	विपद् र विपद्का सवाल (भूकम्प, भेलबाढी, पहिरो, जङ्गली जनावरको आतङ्क, चट्याङ)	सामान्य बाढी तथा पहिरोको प्रभाव कम थियो । मानवसिर्जित कारण भन्दा पनि प्राकृतिक कारणले नै पहिरो गएका घटना बढी थिए । सडक निर्माणका कामहरू कम थिए । परिवारका सबै मानिस कृषिमा आश्रित हुँदा जमिन बाँझो हुँदैनथ्यो । सबै खेतीयोग्य जमिनको प्रयोग हुँदाँ बर्षायामको अनावश्यक पानीलाई उचित निकाशा गर्ने चलन थियो । जसको फलस्वरूप पहिरो र भेलबाढीको समस्या केही कम थियो । जङ्गली जनावर (बाँदरको) आतङ्क थियो तर कृषकहरू खेतबारीमै गोठ बनाएर बस्ने र जङ्गलमा पर्याप्त कन्दमूल पाइने हुँदा बाँदर आतङ्क समुदायमा थिएन ।	सडक विस्तारसँगै नालाको र पर्याप्त अल्पीकरणका काम नहुँदा भेलबाढी र पहिरोको समस्या बढ्दै गएको । खेती बाँझो राख्ने प्रवृत्ति बढेसँगै भेलबाढी, पहिरो, जङ्गली जनावरको आतङ्क समुदायमा देखापरेको छ । फलस्वरूप समुदायमा मनोवैज्ञानिक असर, दैनिक ज्याला मजदूरीमा, जीविकोपार्जनमा समस्या, जमिन भासिनु, मानिसमा अल्छीपना आउने जस्ता प्रवृत्ति बढ्दै गएका छन् ।	सडक विस्तार गर्दा सकभर भिरालो जमिनको प्रयोग नगर्ने, प्राविधिक चेकजाँच गरी गर्ने, सुरक्षित स्थानमा बस्ती बसाउने, वर्षाको समयमा ढलनाला र भेलको व्यवस्थापन गर्ने, भौगोलिक अध्ययनपश्चातमात्र आवास निर्माणको कार्य गर्ने, खेतीयोग्य जमिन बाँझो हुन नदिने, समुदायलाई भलकुलो तर्काउनका लागि प्रेरित गर्ने । जङ्गली क्षेत्रमा फलफूल तथा कन्दमुल लगाउने, जैविक विविधता र पारिस्थितिक पद्धति संरक्षण गर्नका लागि समुदायलाई प्रेरित गर्ने ।

क्र.स.	समस्या	विगत ३० वर्षको अवस्था	हालको अवस्था वा महसुस गरिएको प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
२	१. पहिरोको कारण विद्यालय आवतजावतमा समस्या, २. भूकम्पका कारण पानीको मुहान सुकेकाले पानीको समस्यासँगै महिलाको कार्यभार बढेको, ३.पानीको मुहानहरू सुकेको वा नयाँ मुहानहरू पहिचान भएको	गोरेटो र साँघुरो बाटो हुनाले हिँडडुल गर्न गाह्रो थियो। विद्यालय आवतजावतका लागि समस्या बढी थियो, पहिले पिउने पानीका स्रोतहरू प्रशस्त थिए र पानी ओसारपसार गर्नका लागि सहज थियो। ९० साल र ७२ को भूकम्पका कारण पुराना मुहानहरू सुकी केही स्थानमा पानीका नँयाँ स्रोत उत्पन्न भएका छन्।	पहिरोका कारण विद्यालय जान नसक्दा पढाइमा असर परेको छ। पहिलेको तुलनामा पानीका मुहानहरू सुकेकाले महिलाको कार्यभार थपिएको छ। धेरै टाढाबाट पिउने पानी ल्याउनुपर्ने भएका कारण पानी अन्य कामका लागि समय बचाउन समस्या छ। पानीको स्रोत कमी हुँदा समुदायका मानिसमा झैझगडा बढेको छ।	विद्यालय जाने बाटो सुरक्षित बनाउने, पानीको स्रोत वरिपरि उतिस जस्ता ओसिलो बिरुवा लगाउने, उपभोक्ता समूहहरू गठन गरी बिजनेस मोडेलमा पिउने पानी, वन तथा अन्य सामाजिक संरचनाहरू निर्माण गर्ने परिपाटी विकास गर्ने।
३	जीविकोपार्जन तथा खाद्य सुरक्षाका सवाल १.कृषि उत्पादन बढेको वा घटेको, २. कृषि वा खेती गर्ने प्रक्रिया र प्रणालीमा आएको फरक, ३. स्थानीय कृषि उपजहरू लोप र नयाँ प्रजातिको प्रयोग बढेको, ४. आयात बढेको, कृषियोग्य जमिनको गैकृषि कार्यमा प्रयोग	धेरै स्थानमा खेती गरे पनि कम उत्पादन हुने । परम्परागत खेती र रैथाने प्रजातिका बिउबिजनको प्रयोग गर्दा उत्पादित उपजहरू स्वस्थकर र गुणस्तर हुनुका साथै लामो समय भण्डारण गर्न सकिन्थ्यो । अधिकांश परिवारका सदस्यहरू कृषि पेसामा आबद्ध भएकाले सबै खेतबारी र पाखामा खेती गरिन्थ्यो। कृषियोग्य खेतीहरूमा गैरकृषि प्रयोजनका काम भएका थिएनन्। पारिवारिक खेती गरिने भएकाले खाद्यान्न आयात गरिँदैनथ्यो। स्थानीय समुदायमा नै वस्तु साटासाट गर्ने चलन बढी थियो।	आधुनिक कृषि प्रणाली र बिउविजन प्रयोगले उत्पादन वृद्धि भएको छ। तर विषादी र रसायनको अधिकतम प्रयोगले जमिनको उत्पादकत्वमा ह्रास आउन थालेको छ। मानिसको खेती गर्ने दरमा कमी आएको, कृषि उपज र खाद्यान्न बढी आयात हुने, स्वस्थकर नहुने र कृषि खेती कम हुँदा रहेका जमिन पनि बाँझो हुन थालेको छ। कृषिको सट्टा अन्य प्रयोजनका लागि उपयोग हुन थालेको छ। घर निर्माण गर्ने, विभिन्न उद्योग कलकारखाना सञ्चालन गर्ने जस्ता कार्यमा उपयोग भएको छ । सडक सञ्जालहरू विस्तार हुँदै गएकाले खेतीयोग्य जमिनलाई आवासीय जग्गामा प्रयोग गर्ने दर बढेको।	स्थानीय बिउविजनको प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने, नयाँ र आधुनिक कृषि प्रणालीको प्रयोगले वातावरणमा आएको परिवर्तनबारे विस्तृत जानाकारी गराउने, कृषि पेसालाई मर्यादित बनाउनका लागि युवा पुस्तालाई प्रोत्साहन गर्ने, अनुदान तथा पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने। भूमिको वर्गीकरण गरी सोहीबमोजिम प्रयोग गर्नका लागि समुदायलाई प्रोत्साहित गर्ने।

क्र.स.	समस्या	विगत ३० वर्षको अवस्था	हालको अवस्था वा महसुस गरिएको प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
४	समुदायमा मानव तथा पशु स्वास्थ्यमा आएको समस्याहरूको विवरण समयसहित	पशुपन्छीमा जुका पर्ने, भुँडी फुल्ने, खोरेतलगायतका रोग बढी देखिन्थ्यो । समयमा उपचार नपाउँदा धेरै आर्थिक क्षति बेहोर्नुपर्ने अवस्था थियो । मानिसलाई पनि झाडापखाला, आउँ, ज्वरोलगायतका रोगले सताउँथ्यो । स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्य सेवाहरू उपलब्ध नहुँदा अकालमा ज्यान गुमाउनेकाको सङ्ख्या धेरै थियो । तर मानिस र पशुले प्रयोग गर्ने अन्न तथा घाँसपातमा रासायनिक मलको प्रयोग कम हुने हुँदा दीर्घकालीन रोगहरू भने कम देखिन्थ्यो ।	मानिसमा देखा पर्ने आउँ, झाडापखाला र असामान्य ज्वरो आदि सचेतीकरण र सरसफाइमा आएको परिवर्तनका कारण कम हुँदै गएको छ । समुदायमा स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाहरू परिचालन र स्वास्थ्य सेवाहरू ग्रामीण भेगमै उपलब्ध छन् । त्यस्तै पशु स्वास्थ्य सेवाहरू पनि ग्रामीण भेगमा नै उपलब्ध भएका कारण पहिलेको तुलनामा उपचार पाएका छन् । तर मानिस तथा पशुपक्षीले उपयोग गर्ने खानेकुरामा भने अत्यधिक विषादी र अखाद्यको मिसावट हुनाले स्वास्थ्य समस्या बढ्दै गएको छ ।	सकेसम्म अर्गानिक खानेकुराको सेवन गर्ने, अखाद्य र मिसावट खानेकुराहरू प्रतिबन्ध गर्ने । चुस्त स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनका लागि समुदायमा नियमित बस्ने युवाहरूलाई स्वास्थ्य तथा भेटेरेनरीसम्बन्धी तालिम उपलब्ध गराउने ।
५	वन तथा जैविक विविधता र पारिस्थितिक प्रणालिका विषयमा छलफल : १. खेती बाँझो राख्नाले स्थानीय प्रजातिहरू लोप भएको वा सुरक्षित नभएको २.जङ्गल क्षेत्र विस्तार भएकाले जङ्गली जनावार आतङ्कका कारण कृषियोग्य जमिन बाँझो राख्ने परिपाटी बढेको ३. कृषि बालीमा रोग तथा कीराहरूको सङ्क्रमण बढेको, पशु तथा पन्छीमा रोग देखिने विषादीको	खेतीयोग्य जमिनका साथै खोरिया खनेर खेती गर्ने प्रचलन थियो । बजारसँगको पहुँच र आधुनिक कृषि पद्धति नअपनाउँदा स्थानीय रैथाने बिउबिजनको प्रयोग गरिन्थ्यो । जसका कारण रैथाने बिउविजनको संरक्षण भएको थियो । खेती गर्ने दर बढी हुँदा जङ्गल क्षेत्र कम थियो । कृषि तथा अन्न बालीहरूमा रोग तथा कीराहरूको सङ्क्रमण भए पनि विषादीहरूको सट्टा प्राङ्गारिक मल तथा घरमा नै औषधि बनाएर प्रयोग गरिन्थ्यो । समुदायको माथिल्लो भूभागसम्म खेती गर्नाले बाँदर, बँदेललगायतका वन्यजन्तुले समुदायमा दुःख दिँदैनथे ।	हाल खेती गर्ने दर कम हुँदै गएको छ । फलस्वरूप खेतीयोग्य जमिन बाँझो हुँदै गएको र जङ्गल क्षेत्रको विस्तार भएको छ । बाँदर, बँदेललगायतका जङ्गली जनावरले समुदायमा नै आक्रमण गर्न सुरु गरेका छन् । समुदाय नजिकैका खेतीयोग्य जमिन पनि बाँझो राख्न स्थानीय बाध्य छन् । आयातित बिउबिजनको प्रभाव बढ्दै गएको छ । पालिकाको माथिल्लो भूभागमा भने स्थानीय रैथाने बिउबिजन नै प्रयोग गरिरहेका छन् । अन्न बालीमा लाग्ने रोग र कीराहरूको दर वृद्धि हुँदै गएको छ र त्यसमा प्रयोग	खेतीयोग्य जमिनमा सामूहिक खेती गर्ने, स्थानीय तहले विकास साझेदार संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने । रैथाने प्रजातिका बिउबिजन संरक्षणका लागि कृषि पकेट क्षेत्र घोषणा गरी अनुदान व्यवस्था गर्ने । कृषि बालीमा लाग्ने रोग तथा कीराहरूको सङ्क्रमण कम गर्नका लागि घरमा नै प्राङ्गारिक मल तथा औषधिहरू बनाउने तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने । बाँझो जग्गामा र जङ्गली क्षेत्रमा काठजन्य वनस्पतिका

क्र.स.	समस्या	विगत ३० वर्षको अवस्था	हालको अवस्था वा महसुस गरिएको प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
		खेतीको समयमा गोठमा नै गएर बस्नाले जङ्गली जनावरबाट खेतीपातीमा हुने जोखिम कम हुन्थ्यो ।	हुने विषादीको दर पनि वृद्धि हुँदै गएको छ ।	साथै फलफूलहरू लगाउनका लागि सामुदायिक वनहरूलाई अनुदान व्यवस्था गरी काम गर्ने ।
६	१. बाल विवाह गर्ने प्रचलन २. शिक्षाको अवस्था सुधारोन्मुख वा सामान्य	बाल विवाहको दर बढी थियो । शिक्षाको स्तर पनि कम नै थियो । विद्यालय नजाने बालबालिकाको सङ्ख्या धेरै थियो, जनचेतनाको स्तर कम थियो ।	हाल बाल विवाहमा कमी छ । शिक्षाको अवस्थामा उल्लेखनीय परिवर्तन भएको छ । तर सांस्कारि करूपमा तामाङ जातिमा छिटै विवाह गर्ने चलन भने जीवितै छ ।	जनचेतना र सचेतीकरण अभियान आमा समूह तथा युवा क्लबहरू परिचालन गरी सञ्चालन गर्ने ।
७	विपद् व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित क्षमता विकास तालिम पाएको छ वा छैन, विपद्को सामना गर्न स्रोत सामग्रीमा के/कस्तो पहुँच छ ?	२०७२ को भूकम्पअगाडिसम्म विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू सञ्चालनमा थिएनन् । विपद् सामना गर्नका लागि समुदायमा कुनै सामग्री भण्डारण गरिएका थिएनन् । तर परम्परागतरूपमा चट्याङबाट बच्नका लागि घर-घरमा सिउँडी लगाउने, कुलेसो काट्ने, पहिरो सम्भावित क्षेत्रमा वृक्षरोपण गर्ने चलन थियो	२०७२ को भूकम्पपश्चात विभिन्न सङ्घ/संस्थाले विपद् पूर्वतयारीका विषयमा समुदाय र विद्यालयमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरी उद्धारका सामग्री उपलब्ध गराएका छन् । तर उक्त सामग्रीहरूको उचित रेखदेख नभएको । सामूहिकरूपमा भेलबाढी कटाउने परम्परामा कमी हुँदै गएको ।	विपद् व्यवस्थापनका विषयमा समुदायमा प्राविधिक तथा गैरप्राविधिक तालिमहरू सामूहिकरूपमा सञ्चालन गर्ने । समूह तथा समुदायलाई नै जिम्मेवार बनाएर सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने ।
८	स्थानीय सेवाप्रदायक निकाय तथा विपद् व्यवस्थापन समितिमा तपाईँको पहुँचको अवस्था कस्तो छ ?	पहिले यस्तो व्यवस्था थिएन । गाउँ/टोलले आपसमा मिलेर सहयोग गर्थे ।	अहिले यसको व्यवस्था छ र आवश्यक परेको समयमा काम गरिरहेको छ ।	बेलाबेलामा भेटघाट कार्यक्रम बनाउने र समितिबारे जानकारी गराउने ।

क्र.स.	समस्या	विगत ३० वर्षको अवस्था	हालको अवस्था वा महसुस गरिएको प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
९	तपाईंको समुदाय तथा वडामा विपद्को समयमा सामूहिकरूपमा बस्ने कुनै सुरक्षित स्थानको पहिचान भएको छ वा छैन ? उक्त स्थानमा तपाईंहरूको घरबाट पुग्न सहज छ वा असहज ?	विपद् परिहालेमा सामूहिकरूपमा बसोबास गर्ने चलन थियो तर पहिले नै पहिचान गरी योजना बनाएर काम गर्ने चलन भने कम थियो।	अहिले पनि अवस्था पहिलेको जस्तो नै छ। कुनै कुनै सङ्घ/संस्था आएर काम गरे पनि स्थानीय तहहरूले उक्त कामलाई प्राथमिकतामा राखेका छैनन्। जसका कारण मनसुनको समयमा समुदायमा उत्तिकै त्रास व्याप्त छ।	समुदायसँगको छलफलका आधारमा र प्राविधिक परिचालन गरी समुदायबाट नजिकैको सुरक्षित स्थान पहिचान गर्ने। र, उक्त स्थानमा सामुदायिक भवन निर्माण गरी अति आवश्यक शौचालय, पिउने पानी र विद्युत्को आपूर्ति व्यवस्था गर्ने।
१०.	नेपाल सरकारबाट अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका साथै अन्य समूहलाई उपलब्ध गराउने सेवा/सुविधामा के/कस्तो पहुँच छ ? सुधारोन्मुख वा सुविधा छैन ?	पहिले नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने सामाजिक सुरक्षा भत्ता कर्मचारीले घर-घरमा गै वितरण गर्थे। तर अन्य सेवा/सुविधाका लागि तथा राहत लिन भने जिल्ला सदरमुकाम चौतारा जानुपर्थ्यो।	हाल सामाजिक सुरक्षा भत्ताको वितरण प्रक्रियालाई चुस्तदुरुस्त र पारदर्शी बनाउनका लागि ब्याङ्कमार्फत स्थानीय स्तरमा नै भुक्तानी प्रक्रिया सुरु गरिएको छ। ब्याङ्कसम्म जानका लागि शारीरिक अशक्तता भएका व्यक्तिलाई भने कठिनाइ भएको छ।	अति अशक्त व्यक्तिहरूलाई उपलब्ध गराइने सेवा/सुविधाहरू वितरण गर्दा घरदैलो अभियानमार्फत गर्दा राम्रो हुन्छ। वा त्यस्ता परिवारको संरक्षित व्यक्तिलाई ब्याङ्कमार्फत भुक्तानी गर्दा उपयुक्त हुन्छ।

स्रोत : *समुदायको इतिहास नक्साङ्कन अभ्यास, २०७७*

२.८ जोखिम विश्लेषण

२.८.१ भूकम्पको जोखिम विश्लेषण

जुगल गाउँपालिकाभित्र रहेका भवनको स्वरूप हेर्दा घरको जगमा माटोको जोडाइमा ढुङ्गा प्रयोग गरी बनेका घर ९३.४५ प्रतिशत, सिमेन्टको जोडाइ र ढलान पिलरसहित भएको भवन ५.९९ प्रतिशत र सबैभन्दा कम काठको खम्बा गाडेर बनेका घर ०.५६ प्रतिशत छन्। २०७२ सालमा आएको भूकम्पले क्षति गरेपछि यस गाउँपालिकामा भूकम्प प्रतिरोधी घरहरू बन्न थालेका भए तापनि अझै भूकम्पको जोखिम कायमै छ।

२.८.२ पहिरोको जोखिम विश्लेषण

पालिकाको माथिल्लो भेगमा चट्टानको माथि पातलो माटो छ। ढुङ्गा कुहिएर बनेको माटोले वर्षायाममा पानी धेरै बोक्ने हुँदा उक्त माटो चिप्लिएर पहिरो जाने सम्भावना धेरै छ। माथिल्लो भागबाट बगेर आएको

माटो थुप्रिएको मध्य भागमा माटोको सतह केही बाक्लो छ। तर जमिन प्रयोगको परिपाटी, वर्षाको पानी तथा भेलको उचित निकाश नहुँदा पहिरो जाने र माटो क्षयीकरण हुँदै गएको छ। जसको असरले प्राकृतिक स्रोतको क्षति र बस्तीलाई नै विस्थापन गर्न सक्ने प्रबल सम्भावना छ।

भौगोलिक हिसाबले कमजोर भूभाग र मध्यमखालको जलाधारीय अवस्थाले गर्दा यस गाउँपालिकामा पनि बर्सेनि भुक्षय, पहिरो, हुने गरेको छ। जुगल गाउँपालिकामा भूमिलाई भूबनोट, पारिस्थितिक प्रणाली, तथा भूस्खलन जस्ता तत्वका आधारमा वर्गीकरण गरी हेर्दा गाउँपालिकाको जमिनमा ४८ डिग्रीसम्मको भिरालोपन देखिन्छ। जसले पहिरोको जोखिम बढाउँछ।

वडाहरूबाट प्राप्त जानकारीअनुसार पालिकाका १३६२ घरधुरीका करिब ६८१० जनसङ्ख्या पहिरो तथा भेलबाढीको उच्च जोखिममा छन्। यसका अलावा १५०० रोपनी जमिन, ५ विद्यालय, १५ पिउने पानी संरचना, ९ सिँचाइ कुलो, ६५ विद्युत्का पोल तथा संरचना र ११ स्थानका मोटर बाटो पहिरोबाट सम्भावित क्षति हुने अवस्थामा छन्। अन्य विवरण वस्ती तहको सङ्कटासन्न स्तरीकरणमा उल्लेख छ।

२.८.३ भेलबाढीको जोखिम विश्लेषण

यस गाउँपालिकाभित्रका नदी तथा खोला एकातिर जलस्रोतका आधारका रूपमा छन् भने अर्कोतिर बाढीको प्रकोपको जोखिम पनि उत्तिकै छ। पालिकाका प्रायः सबै वडामा साना खोला, खोल्सा र खहरे छन्। अति भिरालो जमिनका कारण वर्षायाममा तीव्र गतिमा भेल आउने जोखिम उच्च छ। भिरालो जमिनमा भेलको बहाव बढी हुने भएका कारण पानीसँगै माथिल्लो भेगका ढुङ्गा, माटो र वनका रुख पनि बगाएर ल्याउँदा मानव बस्ती र खेतीयोग्य जमिन विनाश गर्ने सम्भावना उच्च छ। त्यसका अलावा विस्तारित सडकहरूमा नालाको उचित व्यवस्थापन नहुँदा सडकको पानी कमजोर संरचनाबाट बग्दा मानव बस्ती, सिँचाइ पूर्वाधार र भौतिक संरचनाहरूमा क्षति पुगेको छ।

२.८.४ अन्य प्रकोपको जोखिम

वन्यजन्तु विशेष गरेर बाँदर, बँदेल र दुम्सीले बालीनाली क्षति गर्ने हुनाले यस गाउँपालिकाको ठूलो समस्या तथा प्रकोपका रूपमा वन्यजन्तुको आतङ्क देखिएको छ। बालीनाली क्षतिले गर्दा समुदायका मानिसले बालीनाली नै लगाउन छाडेका, खाद्य सङ्कट हुने गरेको र मजदूरीको लागि अन्यत्र जान बाध्य हुनुपरेको अवस्था छ। यसका साथै आगलागी, विद्युतीय दुर्घटना, चट्याङ, सडक दुर्घटना, हावाहुरी, सुक्खा खडेरी, असिनाको जोखिम पनि यस गाउँपालिकाको केही वडामा कायमै देखिन्छ।

खण्ड : तीन

दीर्घकालीन सोच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति र रणनीति

३.१ दीर्घकालीन सोच

विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई संस्थागत गरी विपद् उत्थानशील समुदाय निर्माण गर्नु यस योजनाको दीर्घकालीन सोच हो ।

३.२ दूरदृष्टि

जुगल गाउँपालिकालाई एक विपद् उत्थानशील गाउँपालिकाका रूपमा विकास गर्ने ।

३.३ ध्येय

विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनलाई विकासको प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।

३.४ लक्ष्य

प्रत्येक वर्ष बहुप्रकोपबाट हुने मानवीय, भौतिक, प्राकृतिक र आर्थिक क्षतिलाई कम गर्दै लैजाने ।

३.५ उद्देश्य

विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरूलाई संस्थागत गरी विपद्का दृष्टिले सुरक्षित समुदाय निर्माण गर्नका लागि स्थानीय तहका आवधिक र वार्षिक कार्यक्रममा समेत मूलप्रवाहीकरण गरी दिगो विकास गर्नका लागि नेपाल सरकार स्थानीय विकास मन्त्रालयले निर्माण गरेको 'स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८ तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४' को मस्यौदाअनुसार निर्माण गरिएको छ । विपद्पूर्व, विपद्का समयमा र विपद्पश्चात मानिसमाथि पर्ने प्रतिकूल प्रभाव सामना गर्न स्थानीय स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय गरी

विपद् पूर्वतयारी, पूर्वसचेतना, न्यूनीकरण, रोकथाम कार्य गर्नु र प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने मूल उद्देश्य रहेको यस योजनाका पूरक उद्देश्य निम्न छन् :

- विपद्सम्बन्धी न्यूनतम आधार तथा साझा मापदण्ड निर्धारण, गाउँपालिकाभित्रको विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमता पहिचान गरी गाउँपालिकास्तरीय विपद् जोखिम तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गर्नु ।
- विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्नका लागि आवश्यक संस्थागत संरचना, दक्ष जनशक्तिको विकास र भौतिक क्षमता अभिवृद्धि गर्दै विपद् उत्थानशील समुदाय निर्माणमा योगदान गर्नु ।
- उपलब्ध न्यूनतम साधन/स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै आवश्यक पर्ने थप साधनस्रोत खोजी गरी सरकार र सरोकारवाला निकाय तथा सङ्घ/संस्थासँग समन्वय गरी विपद् प्रभावित समुदायलाई सहयोग उपलब्ध गराउनु ।
- विपद्पश्चात गरिने पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माणका कार्यहरू दिगो र पहिलेको भन्दा उन्नत अवधारणाअनुसार गर्ने ।

३.६ योजना कार्यान्वयन रणनीति

गाउँपालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिबाट तयार गरिएको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई गाउँपालिकाले आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी गाउँपरिषद्बाट स्वीकृत गराउनेछ । यस योजनाको कार्यान्वयन सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, दातृ निकायहरू, विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय, निजी संस्थाहरू, जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयहरू र सुरक्षा निकायको सहयोगमा गरिनेछ । योजनामा उल्लेख गरिएका उद्देश्य पूरा गर्नका लागि तपसिलबमोजिमका कार्यान्वयन रणनीति लिइनेछ :

- समुदाय, वडा र गाउँपालिकास्तरमा जोखिमको बुझाइ, पहिचान र जोखिम न्यूनीकरण गर्ने उपाय सम्बन्धमा समुदायस्तरमा छलफल सञ्चालन गरी जनचेतना र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- योजना कार्यान्वयन प्रक्रियामा समुदायका अति जोखिममा रहेका समूह तथा वर्गको समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गर्ने । योजनामा पहुँच नभएका अति जोखिम परिवार तथा व्यक्ति पहिचान गरी घरदैलो अभियानमार्फत जानकारी तथा अभिमुखीकरण गर्ने ।
- स्थानीय विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्साङ्कन गर्दा र भौगर्भिक अध्ययनका आधारमा पहिचान भएका अति जोखिम तथा संवेदनशील स्थानका बस्ती तथा समुदायलाई वस्तुस्थितिका बारेमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरी स्थायी वा अस्थायीरूपमा सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरणका लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
- भेलबाढी तथा पहिरोबाट हुने मानवीय र भौतिक क्षति रोक्नका लागि पहिरोको पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना गर्ने ।
- समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय ज्ञान, सिप, स्रोत र साधनको उपयोग गर्ने ।

- स्थानीय तहमा विपद् जोखिम तथा जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रमलाई स्थानीय वार्षिक तथा आवधिक विकासका योजनाहरूमा मूलप्रवाहीकरण गर्दै लैजाने ।
- स्थानीय तहमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि स्थानीय, प्रदेश, सङ्घ, मानवीय तथा विकास साझेदार संस्था, निजी संस्था, समुदायसमेतको स्रोत परिचालन गर्ने ।
- जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना र भूउपयोग योजना आधारपत्रले निर्देशित गरेका विषयवस्तुलाई यस योजनासँग समायोजन गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- सम्भावित विपद् प्रभावित क्षेत्रका समुदायमा उपयुक्त हुनेखालका जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।
- विपद् प्रतिकार्य र पूर्वतयारीमा समुदायलाई नै परिचालन गर्नका लागि केन्द्रीय जल तथा मौसम पूर्वानुमान महाशाखासँग समन्वय गरी प्रभावमा आधारित मौसम पूर्वानुमान प्रणाली जडान गर्ने ।
- विद्यालयको पाठ्यपुस्तकमा विपद् व्यवस्थापन र पूर्वतयारीका विषयवस्तु समेट्ने र व्यावाहारिकरूपमा लागु गर्ने ।
- विपद्को सङ्कटासन्न र सम्मुखतामा रहेका परिवारको समूह निर्माण गरी सामूहिकरूपमा पाक्षिक वा मासिक अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र समुदायको पहलमा साना अल्पीकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।

खण्ड : चार

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

विपद्पूर्वका क्रियाकलापहरू (रोकथाम, अल्पीकरण अनुकूलन र पूर्वतयारी) : विपद्पूर्वका क्रियाकलापअन्तर्गत जनचेतना अभिवृद्धि, भौतिक स्रोत र साधनको विकास, मानव संसाधनको विकास, नीतिगत संरचना तथा सस्थागत विकास र जीविकोपार्जनका गतिविधि समावेश गरिएको छ। विपद्पूर्वका क्रियाकलापमा कुन गतिविधि कहिले गर्ने, त्यसको मुख्य भूमिका र जिम्मेवारी कसको हुने र त्यसका लागि आवश्यक स्रोतको सहयोग कहाँबाट जुटाउने भन्ने गतिविधिहरू समावेश गरिएको छ। समुदायमा गरिएको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण र भौगर्भिक अध्ययनका आधारमा हेर्ने हो भने ४ वटा जोखिम समुदायलाई अन्यत्र सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्नुपर्ने देखिन्छ। उक्त बस्तीमा धनजनको क्षति हुन नदिनका लागि सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्न तत्काल पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ।

त्यस्तै गरी जोखिमका दोस्रो वर्गमा परेका बस्तीमा सम्भाव्य क्षति न्यूनीकरणका लागि तत्काल साना अल्पीकरणका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न स्थानीय सरकारले दायित्व लिनुपर्ने देखिन्छ। त्यस्तै विपद् परिहलेको अवस्थामा जोखिम वर्गमा रहेका घर/परिवारलाई उद्धार गरी राख्ने सुरक्षित स्थानको पहिचान, उक्त स्थानमा पिउने पानी तथा शौचालयको प्रबन्ध गर्नुपर्नेछ।

सम्भावित जोखिममा रहेका १३६२ परिवारलाई विपद्को समयमा आवश्यक पर्ने खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्रीहरू स्थानीय सरकारले विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थासँगको समन्वयमा भण्डारण गरी राख्नुपर्नेछ। त्यस्तै विपद्को समयमा यातायात अवरुद्ध हुन नदिनका लागि विभिन्न स्थानमा स्काभेटर, डोजरलगायतका उपकरणहरू तय गरी राख्नुपर्नेछ। विपद्को समयमा सबै भन्दा पहिले विपद्मा परेको परिवारको उद्धार गर्ने जिम्मेवारी समुदायकै भएको हुँदा विपद्को समयमा खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक सिपसहितको जनशक्ति व्यवस्थापन वडागतरूपमा गर्नुपर्नेछ।

विपद्का समयका क्रियाकलापहरू (आपत्कालीन सहयोग, खोज, उद्धार, तत्कालीन राहत) : विपद्पश्चात प्रभावितहरूको तत्काल खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार आधारभूत आवश्यकता परि पूर्तिका लागि तुरुन्तै गरिने अन्य गतिविधि वा मानवीय जीवन रक्षाका लागि ध्यान दिइ आधारभूत आवश्यक भौतिक सामग्री, खाद्य सामग्री, औषधि उपचार, पिउने पानी, अस्थायी आवास, सुरक्षा आदि उपलब्ध गराइने गतिविधिहरू समावेश गरिएको छ।

विपद्पश्चात (पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण) : विपद्बाट प्रभावित समुदाय, परिवार र व्यक्तिलाई समयमै खतरामुक्त स्थानमा स्थानान्तर गरिसकेपछि भविष्यमा पर्न सक्ने सम्भावित प्रकोपसमेतबाट सुरक्षित हुने गरी पहिलाकै ठाउँ वा अन्य सुरक्षित स्थानमा अस्थायी घर, जीवन बाँच्नका लागि आवश्यक खाद्य, सुरक्षा, पानी, सरसफाइ र स्वास्थ्य सेवाको पूर्वाधार तयार गरी पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण कार्य गर्ने तथा भविष्यमा त्यस्ता विपद् नपरोस् भन्नका लागि गरिने गतिविधिहरू विपद्पश्चात समावेश गरिएको छ।

४.१ बहुप्रकोपको जोखिम न्यूनीकरण सन्दर्भमा जुगल गाउँपालिकाको नीति निर्माण, जनचेतना अभिवृद्धि, क्षमता अभिवृद्धि र जोखिम न्यूनीकरणसम्बन्धी क्रियाकलापहरू :

पालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा विपद्को अवस्था सिर्जना हुन नदिन सहभागितामूलक विपद् व्यवस्थापन ऐन, नीति/नियम तथा योजना तर्जुमा गरी प्रभावकरी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ। पालिकाको समग्र भौगोलिक अवस्थाको अध्ययन गर्नका लागि भूगर्भविद्, माटो विज्ञ, वातावरण विज्ञ परिचालन गरी जोखिम संवेदनशील भूउपोग योजना तर्जुमालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर काम गर्नुपर्नेछ। सो कामका लागि स्थानीय स्तरमा भूउपयोग ऐन २०७६ बमोजिम स्थानीय भूउपयोग परिषद् र कार्यान्वयन समिति गठन गर्नुपर्ने हुन्छ। त्यसका अलावा गाउँपालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरूबाट विपद् निम्तिन नदिनका लागि पालिकाभित्र रहेका सङ्घ/संस्था, पालिकाका विभिन्न विषयगत निकाय, तालिम प्राप्त जनशक्ति र भौतिक संरचनाहरूको पहिचान गरी त्यसको प्रभावकारी परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ। मौसमअनुसार स्थानीय समुदायलाई सचेत गराउनका लागि स्थानीय भाषामा स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट सचेतीकरण अभियानहरू सञ्चालन गर्नुपर्नेछ। समुदायमा सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका क्रममा समुदायले सुझाएका र भौगर्भिक अध्ययनका क्रममा प्राविधिकले सुझाएका विषयवस्तुलाई यस खण्डमा तपसिलबमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ :

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
भूकम्प	जुगल गाउँ-पालिकामा भूकम्प प्रतिरोधी घरहरू निर्माण भए तापनि सबै घर भूकम्प प्रतिरोधी नभएको	• भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माणसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने • निर्माणाधीन पुनर्निर्माणका कार्यहरूको प्रभावकारी अनुगमन गर्ने • नयाँ भवनहरू भूकम्प प्रतिरोधी नबनेको अवस्थामा पुनः प्रबलीकरण गर्न गाउँपालिकाले सहयोग गर्ने • भवन निर्माण आचारसंहिता वा भवन निर्माणको नक्सा पास गराएरमात्र भवन वनाउन अनुमति दिने • भूकम्पीय जोखिमसम्बन्धी, माटो परीक्षणसम्वन्धी भूगर्भविद् र माटो विशेषज्ञबाट अध्ययन गरी भूकम्पीय जोखिम पहिचान गर्ने, • प्रत्येक वडाले समुदायको सहभागितामा भूउपयोग सोचपत्र तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने।	वडाका प्राविधिक कर्मचारी, वडा कार्यालय, युवा क्लब	पुनर्निर्माण प्राधिकरण र विकास साझेदार संस्थाहरू,	निरन्तर

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
वन्यजन्तु आक्रमण र बालीनालीको क्षति	वन्यजन्तु आक्रमण र बाली-नालीको क्षति गर्ने जोखिम कायम रहेको (बाँदर, बँदेल, दुम्सी)	• वन्यजन्तु नियन्त्रणसम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी र कार्यान्वयन गर्ने • वन्यजन्तु नियन्त्रणका लागि गाउँपालिकाले बजेट विनियोजन गर्ने • वन्यजन्तुबाट हुने क्षति न्यूनीकरणका लागि साइरन राख्ने व्यवस्था मिलाउने • वन्यजन्तुबाट जोगिन सामूहिक हेरालु राख्ने, धपाउने व्यवस्था गर्ने र नियन्त्रण गर्न सक्ने जनशक्ति तयार पार्ने • जङ्गलमा बाँदरले मन पराउनेखालका फलफूल रोप्ने • आवश्यकताअनुसार सिकारी कुकुरहरूबाट बाँदर धपाउने व्यवस्था गर्ने • आवश्यकताअनुसार पटाका पड्काएर धपाउने, गुलेलीले धपाउने र शङ्ख फुक्ने जस्ता कार्य गर्ने • अन्न बालीको छेउछाउ मलासिस जातको घाँसपात लगाउने • अहिले प्रचलनमा रहेको बारुदवाला बन्दूक समुदायलाई उपलब्ध गराउने वा बनाउन सिकाउने ।	जुगल गाउँ कार्यपालिका, प्रभावित समुदायका घर/ परिवार, पालिकाको कृषि र पशु सेवा शाखा, कृषक समूह	वन कार्यालय, विपद्को क्षेत्रमा काम गर्ने सङ्घ/ संस्थाहरू	निरन्तर
भेलबाढी	बस्ती, सामाजिक पूर्वाधार र खेतीयोग्य जमिनको विनाश	• बाढी प्रभावित जोखिम क्षेत्रमा बस्ती तथा संरचनाहरू ब्नाउन नदिन नीतिगत व्यवस्था गर्ने • क्रसर उद्योग व्यवस्थित गर्ने नीति बनाउने • जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना तर्जुमा गरी योजनाले निर्दिष्ट गरेको क्षेत्रमा साना अल्पीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, जोखिम बस्तीहरूलाई एकीकृतरूपमा सुरक्षित स्थानमा बसोबासको व्यवस्था मिलाउने • भेलबाढीको उच्च जोखिम क्षेत्र पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रमा तार जाली, मेसिनरी वाल, बाँस, अम्रिसो, बकाइनो जस्ता रुख लगाउने • वर्षाको समयमा सम्भावित जोखिम क्षेत्रका बस्तीलाई अपनाउनुपर्ने सावधानीका विषयमा स्थानीय सञ्चारका साधनबाट सूचना प्रशारण गर्ने ।	जुगल गाउँपालिका, कृषि सेवा शाखा, वडा कार्यालय, विपद् व्यवस्थापन समिति, सूचना तथा प्राविधिक शाखा	स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ/ संस्थाहरू	१ वर्ष

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
पहिरो	पहिरोबाट धनजनको क्षति हुने जोखिम	• पहिरोबाट जोखिम रहेका स्थानहरू पहिचान गर्न पहिरो विशेषज्ञ ल्याइ अध्ययन गर्ने र पहिचान भएका स्थानका समुदायलई अभिमुखीकरण गर्ने । • उच्च जोखिम स्थानका बस्तीहरू स्थानान्तरण गर्ने नीति कार्यान्वयन गर्न निर्देशिका तयार गर्ने • उच्च जोखिम स्थानमा नयाँ संरचनाहरू बनाउन रोक लगाउने नीति निर्माण गर्ने • भिरालो जमिनमा वृक्षरोपण गर्ने र भूउपयोग नीति तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने, • जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने । • वर्षाको समयमा सम्भावित जोखिम क्षेत्रका बस्तीहरूमा अपनाउनुपर्ने सावधानीका विषयमा स्थानीय सञ्चारका साधनबाट सूचना प्रशारण गर्ने । • NDRRMA ले तर्जुमा गरेका नीति तथा योजनाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने । • प्रभावमा आधारित मौसम पूर्वानुमानका लागि जल तथा मौसम विज्ञान महाशाखासँग समन्वय गर्ने र उक्त कामका लागि दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने ।	भूउपयोग योजना कार्यान्वयन समिति, वडा तथा पालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि तथा पशु सेवा शाखा, पालिकाका प्राविधिक कर्मचारी	जल उत्पन्न प्रकोपडिभिजन कार्यालय, स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ/ संस्थाहरू	३ वर्ष
करेन्ट, विद्युतीय दुर्घटना	अव्यवस्थित विजुलीका पोलहरू, हुकिङ र नाङ्गा तारले मानिसको मृत्यु तथा घाइते हुने	• घना बस्ती भएको समुदायमा भएका नाङ्गा तारहरूमा इन्सुलेटर राख्ने कार्य गर्न विद्युत् प्राधिकरणसँग समन्वय गर्ने • प्रत्येक घरले विद्युत्को मिटर राख्नुपर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्ने र अपाङ्ग तथा ज्येष्ठ नागरिकको परिवारलाई निःशुल्क मिटर वितरण गर्ने । • फ्यूज स्टेसनसँग समन्वय गरी गट्टा फेर्ने • ढल्न लागेका पोलहरूको ठाउँमा नया पोल राख्ने र पोललाई व्यवस्थित तरिकाले सपोर्ट दिने । • ढल्न लागेका रुखहरू जसले विद्युतीय तारमा क्षति गर्न सक्छ त्यस्ता रुख हटाउने	पूर्वाधार विकास शाखा, पालिकाका प्राविधिक कर्मचारी, योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति, तालिम प्राप्त स्थानीय जनशत्ति, स्थानीय समुदायका अगुवा तथा सदस्यहरू	नेपाल विद्युत् प्राधिकरण	२ वर्ष
हावाहुरी	कमजोर तरिकाले निर्माण गरिएका घरका छानाहरू र मकै वाली हावाहुरीले क्षति गर्ने	• घरको छानोहरू बन्दिलो गरी कस्ने वा बाँध्ने विषयमा तालिम सञ्चालन गर्ने । • हावाहुरीको समयमा सुरक्षित रहनेबारे सचेतना अभिवृद्धि गर्ने • विद्युतीय संरचना र जोखिमयुक्त रुखहरूको छेउछाउका बस्तीमा सतर्कता अपनाउन सचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने । • जोखिमयुक्त र ढल्न लागेका रुखहरू, हाँगाबिँगाहरू छिमोल्ने ।	तालिम प्राप्त स्थानीय जनशक्ति, स्थानीय आमा समूह, युवा क्लब र जोखिम समुदायका सदस्य	भवन निर्माण विभाग तथा विभिन्न सङ्घ/ संस्थाहरू	१ वर्ष

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
चट्याङ	चट्याङबाट मानवीय वा पशुधनको क्षति हुने जोखिम	• चट्याङ संवेदनशील क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने, • प्रत्येक घरमा विद्युत् जडान गर्दा अर्थिङ गर्नुपर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्ने, • अर्थिङ गर्न सक्ने जनशक्ति स्थानीयस्तर र समुदाय तहमा तयार गर्ने । • चट्याङबाट जोगिने उपायहरूबारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने, गोष्ठीहरू गर्ने • चट्याङबाट गाउँपालिकालाई सुरक्षित गर्न चट्याङ प्रतिरोधी यन्त्रहरू जडान गर्ने • सुरक्षित वाइरिङ गर्ने	जुगल गाउँपालिका, आमा समूह, सञ्चारका साधनहरू,विद्यालय, तालिम प्राप्त जनशक्ति	नास्ट, विद्युत् प्राधिकरण, विभिन्न सङ्घ/ संस्था	२ वर्ष
खडेरी र असिना	अन्न बाली क्षति हुन सक्ने	• खडेरीको समयमा कीराले मकै बाली नष्ट गर्ने हुँदा नास्टसँग समन्वय गरी प्राविधिक परिचालन गरी कीरा नियन्त्रण गर्ने । • अनुकूलनका उपायहरू करेसाबारी, थोपा सिँचाइ, टनेल खेती, आकाशे पानी सङ्कलन, प्लास्टिक तथा प्राकृतिक पोखरी निर्माणसम्बन्धी प्रचारप्रसार र प्रबर्द्धन गर्ने नीति बनाइ कार्यान्वयन गर्ने • खडेरी सहन सक्ने बिउको प्रजाति प्रयोग तथा प्रचारप्रसार गर्ने • पानीका मुहानहरू संरक्षण गर्ने • बाली बिमा गर्न सङ्घ/संस्थालाई अनुरोध गरी गाउँपालिकामा परिचालन गर्ने	कृषि र पशु सेवा शाखा, विपद् व्यवस्थापन समिति, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति,विद्यालय, स्थानीय सहकारी, स्थानीय समुदाय	इलाका वन कार्यालय चौतारा, विभिन्न विकास साझेदार सङ्घ/ संस्था, बिमा कम्पनी	२ वर्ष
आगलागी	धेरैजसो सामुदायिक वनमा आगलागी हुने र बस्ती जोखिममा पर्न सक्ने साथै घर/टोलमा पनी आगलागी हुने	• जङ्गलमा अग्निरेखा निर्माण गर्ने र वरिपरि केरा खेती गर्ने • आगलागीसम्बन्धी जनचतेना अभिवृद्धि गर्ने • बालबालिकाले भेट्ने गरी आगोजन्य वस्तुहरू नराख्ने • उपभोक्ता समितिमा आगलागीसम्बन्धी छलफल गर्ने र वनमा आगलागी हुन नदिने • नयाँ घाँस पलाउन वनमा आगो लगाउने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने । • वैधानिक तरिकाले बिजुलीको प्रयोग गर्ने नीति बनाइ प्रयोगमा ल्याउने र विद्युतीय सामग्रीहरूको प्रयोग व्यवस्थित तरिकाले गर्ने ।	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति,विद्यालय, समुदाय, आमा समूह, कृषि तथा पशु सेवा शाखा	इलाका वन कार्यालय, वन उपभोक्ता समिति,स्थानीय साझेदार निकायहरू, कृषि ज्ञान केन्द्र धुलिखेल	निरन्तर

यसको कार्यान्वयनको जिम्मेबारी जुगल गाउँपालिकाको हुने र बजेट प्राविधिक मूल्याङ्क अनुसार व्यवस्था गरिने छ।

४.२ पहिरो र भेलबाढी जोखिम न्यूनीकरण सन्दर्भमा

पालिकामा भूकम्पपछि धेरै धनजनको क्षति गर्ने प्रकोपमा पहिरो र भेलबाढी पर्छ। समुदायसँगको छलफलका आधारमा सम्भावित पहिरो र भेलबाढीको जोखिम भएको क्षेत्र पहिचान गरी उक्त क्षेत्रको जोखिम न्यूनीकरणका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने समाधानका उपयाहरूका विषयमा वडागतरूपमा यसप्रकार उल्लेख गरिएको छ :

वडा नं. १

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
पहिरोले आल गाउँलाई क्षति पुग्ने	पहिरो नियन्त्रण गर्न खोल्चीमा ३०० घनमिटर जाली लगाउने, वर्षायामको पानी बग्ने बाटो बनाउनुपर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले देउराली गाउँलाई क्षति पुग्ने	पहिरो नियन्त्रण गर्न जाली लगाउनुपर्ने, माथिबाट वर्षायाममा बग्ने भेलको उचित निकास गर्नुपर्ने, सडकबाट आउने भलको व्यवस्थापन गर्ने ।	गाउँपालिका	१ वर्षभित्र
पहिरोले कुने गाउँलाई क्षति पुग्ने	पहिरो नियन्त्रण गर्न १५० घनमिटर जाली लगाउनुपर्ने, सडक संरचनामा उचित नालाको व्यवस्थापन गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, सडक निर्माण कम्पनी	१ वर्षभित्र
पहिरोले सेलाङ डाँडा टोललाई क्षति पुग्ने	पहिरो नियन्त्रण गर्न १०० घनमिटर जाली लगाउनुपर्ने, पहिरो समन गर्न सक्ने अम्रिसो, निगालोलगायत साना डाले घाँसहरू लगाउने । वर्षाको पानीको उचित निकाश गर्ने ।	गाउँपालिका, पशु सेवा शाखा, स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले सेलाङ दारे टोललाई क्षति पुग्ने	पहिरो नियन्त्रण गर्न १५० घनमिटर जाली लगाउनुपर्ने, बग्न लागेको माटोलाई पन्छाउनुपर्ने, माथिल्लो भेग र तल्लो भेगमा साना डाले घाँस लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, पशु सेवा शाखा र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले काल्चे कर्णेल टोललाई क्षति पुग्ने	४ घर/परिवार स्थानान्तरण गर्नुपर्ने, २०० घनमिटर जाली लगाउनुपर्ने, वर्षायाममा बगेर आउने पानीको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, साना जातका बोटबिरुवा लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
कुवापानीको १ घरलाई पहिरो र ढुङ्गा खस्ने समस्या	१ परिवारलाई अन्यत्र स्थानान्तरण गर्नुपर्ने	गाउँपालिका	१ वर्षभित्र
पहिरोले कुने गाउँ स्कुललाई क्षति पुग्ने	स्कुल वरिपरि जाली र मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने । माथिबाट आउने भल व्यवस्थापनका लागि नाला बनाउने ।	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय र अभिभावक समिति	१ वर्षभित्र
पहिरोले चेपे गाउँलाई क्षति पुग्ने	पहिरो नियन्त्रण गर्न १२० घनमिटर जाली लगाउनुपर्ने । पानीको मुहानको संरक्षण गर्ने, पहिरो समन गर्न सक्ने बोटबिरुवा लगाउने, पहिरोको वरिपरि भएका ठूला रुखहरूको हाँगा काट्नुपर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले खस्रेको गाउँलाई क्षति पुग्ने	पहिरो नियन्त्रणका लागि ५० घनमिटर जाली तथा मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने । पानीको मुहानको संरक्षण गर्ने र पहिरोको सामुन्नेबाट पानी नबग्ने व्यवस्था गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र

विपद्‌को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
पहिरो र बस्तीमाथि र तल जमिन चिरा परेकोले सेप गाउँलाई क्षति पुग्ने	सेप गाउँको ३५ परिवारलाई स्थानान्तरण गर्नुपर्ने	गाउँपालिका	१ वर्षभित्र
पहिरोले उल्चेको १० घरलाई क्षति पुग्ने	पहिरो नियन्त्रणका लागि जाली तथा मेसिनरी वाल लगाउने, वर्षाको पानीको उचित निकाश गर्ने, पानी बग्ने ठाउँको ठूला ठूला ढुङ्गालाई दायाँबायाँ लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले छिकुको ३ घरलाई क्षति पुग्ने	पहिरो जोखिममा जाली तथा मेसिनरी वाल लगाउने, बस्ती वरिपरि भएका ठूला रुखका हाँगा छिमोल्ने, वर्षाको पानीको उचित निकास गर्नका लागि नालाको व्यवस्थापन गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले पाइन टोलको १० घरलाई क्षति पुग्ने	पहिरो जोखिममा जाली तथा मेसिनरी वाल लगाउने, बस्ती वरिपरि भएका ठूला रुखका हाँगा छिमोल्ने, वर्षाको पानीको उचित निकास गर्नका लागि नालाको व्यवस्थापन गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले च्याखुर टोल, बामवारी कुनाको १० घरलाई क्षति पुग्ने	पहिरो जोखिममा जाली तथा मेसिनरी वाल लगाउने, बस्ती वरिपरि भएका ठूला रुखका हाँगा छिमोल्ने, वर्षाको पानीको उचित निकास गर्नका लागि नालाको व्यवस्थापन गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र

वडा नं. २

विपद्‌को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
पहिरोले किप्चे गाउँ ओजन नेपालीको घरवरपर क्षति हुने	पहिरो नियन्त्रणको लागि ओजन नेपालीको घरवरपर १०० घनमिटरको जाली लगाउनुपर्ने ।	गाउँपालिका र सडक निर्माण कम्पनी	१ वर्षभित्र
पहिरोले किप्चे गाउँको खेतीयोग्य जमिन जोखिममा रहेको	पहिरो नियन्त्रणका लागि २०० घनमिटरको जाली लगाउनुपर्ने । अनियन्त्रित सडक विस्तार र कटान रोक्नुपर्ने । बायोइन्जिनियरिङ विधिबाट पहिरो रोकथाम गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले किप्चेको आधारभूत विद्यालयमा क्षति पुगेको	तार, जाली र मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने ।	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय	तत्काल
नदी कटानले कुम्भेश्वरका ५ परिवार उच्च जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने र नदीको छेउमा बाँस, निगालो, अम्रिसोलगायतका बिरुवा लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र हाइड्रोपावर	१ वर्षभित्र

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
पहिरोले निम्लुङ बैगाङ टोल जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि ३०० घनमिटरको जाली लगाउनुपर्ने । वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने । पहिरोको तल्लो क्षेत्रदेखि नै पहिरो समन गर्न सक्ने साना साना बोटबिरुवा लगाउँदै जाने	गाउँपालिका, स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
बस्तीमुनिको ढुङ्गा ब्लास्टिङ गर्दा सञ्च गाउँ समुदाय जोखिममा । बवर्षाको समयमा भेलबाढीले बस्तीलाई त्रसित बनाउने	छरिएका ढुङ्गाको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने र केही स्थानमा मेसिनरी र सुक्खा वाल लगाउने । वर्षाको समयमा समुदायलाई सुरक्षित अस्थायी आवासको व्यवस्था गर्ने । बस्तीमाथि भएका पानीका मुहानहरू र वर्षाको पानी नाला बनाइ व्यवस्थापन गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले सानो नाम्फा जोखिममा	बस्ती स्थानान्तरण गर्नुपर्ने	गाउँपालिका र वडा कार्यालय	१ वर्षभित्र
पहिरोले ठूलो नाम्फाका ७ घर र १ विद्यालय उच्च जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि २०० घनमिटरको जाली लगाउनुपर्ने । जालीसँगै वृक्षरोपण कार्य गर्ने ।	गाउँपालिका, स्थानीय समुदाय र विद्यालय ।	१ वर्षभित्र
पहिरो र भेलबाढीका कारण दिपु समुदाय जोखिममा	पहिरो र भेलबाढी नियन्त्रणका लागि मेसिनरी वाल लगाउने । माथिल्लो क्षेत्रमा भएका ठूला रुख हटाउने र पहिरो समन गर्न सक्ने बोटबिरुवा लगाउने । नदी किनारामा बाँस, निगालो, अम्रिसोलगायतका बिरुवा लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि तथा पशु सेवा शाखा	१ वर्षभित्र
बाढी पहिरोले गोल्चे खोलामा पहिरो जाने, खेत बगाउने	गोल्चे खोलाको पहिरो नियन्त्रणका लागि मेसिनरी वाल लगाउने, सडकमा डोजर प्रयोगमा रोक लगाउने । माथिल्लो क्षेत्रमा भएका ठूला ढुङ्गाको व्यवस्थापन गर्ने । पहिरो समन गर्न सक्ने बोटबिरुवा लगाउने	गाउँपालिका, हाइड्रोपावर कम्पनी	१ वर्षभित्र
पहिरोले गोल्चे गाउँ जोखिममा	गोल्चे गाउँको पहिरो नियन्त्रणका लागि गाउँमाथि मेसिनरी वाल लगाउने र भलकुलो तर्काउने	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
गोल्चे गाउँमा जमिन भासिने समस्या भएकाले वर्षायामको भेललाई व्यवस्थापन गर्नुपर्ने	भलकुलो व्यवस्थापनका लागि पक्की नाला बनाउनुपर्ने, वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने	गाउँपालिका र स्थानीय समुदाय	१ वर्षीभित्र
लिदी लामा टोलमाथि जमिन चिरा परेको र पहिरो जान सक्ने	बस्तीमाथि पहिरो झर्न सक्ने सम्भावित स्थानको माटो पन्छाउनुपर्ने । वर्षाको समयमा बस्तीलाई अस्थायीरूपमा अन्यत्र स्थानान्तरण गर्नुपर्ने ।	गाउँपालिका	तत्काल

वडा नं ३

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
पहिरोले गोण्डे गाउँका ३ घर क्षति हुन सक्ने	पहिरो नियन्त्रणका लागि जाली र मेसिनरी वाल लगाउने । पहिरो जान सक्ने र माटो सरेको स्थानमा सानो सानो गह्रा बनाउने साथै पहिरो समन गर्न सक्ने साना साना बोटबिरुवा लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय र कृषि तथा पशु सेवा शाखा	१ वर्षभित्र
पहिरोले पाङ्गर्पुमा क्षति हुन सक्ने	पहिरो नियन्त्रणका लागि जाली लगाउने । सडक किनारामा नाला व्यवस्थापन गर्ने । प्राविधिकको सुझावअनुसार जमिन स्लोप मिलाएर काट्ने र सम्भव हुने स्थानमा पहिरो समन गर्न सक्ने साना जातका बोटबिरुवा लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि तथा पशु सेवा शाखा र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले गुम्बा गाउँ क्षति हुन सक्ने	पहिरो नियन्त्रणका लागि जाली र मेसिनरी वाल लगाउने । बगेको माटो पन्छाउने र डाले घाँस लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, कृषि तथा पशु सेवा शाखा र हाइड्रोपावर कम्पनी	१ वर्षभित्र
पहिरोले क्याङसिङ स्कुलमा क्षति हुन सक्ने	पहिरो नियन्त्रणका लागि जाली र मेसिनरी वाल लगाउने । माथिल्लो क्षेत्रमा रहेको बग्ने माटोलाई प्राविधिकको सुझावअनुसार स्लोप मिलाएर काट्ने र हटाउने । पहिरो समन गर्ने साना जातका बोटबिरुवा लगाउने ।	गाउँपालिका, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय र कृषि सेवा शाखा	१ वर्षभित्र
पहिरोले ताप गाउँ स्कुल क्षति हुन सक्ने	पहिरो नियन्त्रणका लागि जाली वा मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने । जमिनको संरचना नै कमजोर भएकाले बस्तीलाई अन्यत्र स्थानान्तरण गर्ने	गाउँपालिका	१ वर्षभित्र
पहिरोले बोल्दे कान्दिमुङ स्कुल डाँडामा क्षति हुन सक्ने	पहिरो नियन्त्रणका लागि जाली वा मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने । सडकको दायाँ/वायाँ नालाको व्यवस्थापन गर्ने र वृक्षरोपण गर्ने । बाँझो रहेको दायाँ बायाँका खेतमा सुक्खा खेती गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय र सडक निर्माण कम्पनी	१ वर्षभित्र
सडक विस्तारका क्रममा झरेको पहिरोका कारण गुम्बा गाउँको पानीको ट्याङ्की र विद्यालय जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि मेसिनरी वाल लगाइ वृक्षरोपण गर्नुपर्ने	हाइड्रोपावर, गाउँपालिका र स्थानीय समुदाय	तत्काल
तेम्बाथान र साङलुङ आवतजावत गर्ने पुल जोखिममा	पुल मर्मत गर्नुपर्ने	गाउँपालिका	तत्काला

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
बोल्दे कुस्मा टोलका ७ घर उच्च जोखिममा	तार जाली र मेसिनरी वाल लगाउने र वृक्षरोपण गर्ने । सडकमा नाला व्यवस्थापन गर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, सडक निर्माण कम्पनी र स्थानीय समुदाय	तत्काल

वडा नं. ४

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
कातुचे भिरका कारण मान्छे भिरबाट खस्ने समस्या, १८ घर जोखिममा	साविक ९ मा कातुचे भिरको बाटो निर्माण गर्नुपर्ने । चट्टान हटाउने, तार, जाली र मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने, ४० मिटर जति बाटोको चौडाइ फलामको रेलिङ हाली बढाउनुपर्ने	गाउँपालिका, वडा कार्यलय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरो र भेलबाढीका कारण ३ र ४ वडा सिमानामा रहेको पुल क्षति हुन सक्ने	३ र ४ नम्बर वडाको सिमानामा बनेको पुलमा भएको पहिरो र भेलबाढीको जोखिम न्यूनीकरण गर्न तार, जाली वा मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय	१ वर्षभित्र
पहिरोका कारण पाङताङका १६ घर जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि ६० घनमिटर जति जाली लगाउनुपर्ने, पहिरोको माथिल्लो भेगमा सुक्खा खेती गर्ने, पानीको उचित निकासका लागि नाला बनाउने, मथिल्लो र तल्लो भेगमा पहिरो समन गर्न सक्ने बोटबिरुवा लगाउने	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय र कृषि सेवा शाखा	१ वर्षभित्र
पहिरोका कारण खानी गाउँका १५ घर जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि प्राविधिकको सुझावबमोजिम स्लोप मिलाएर जमिन कटान गर्ने । पहिले लगाएको जालीको जग बलियो नभएकाले जग बलियो बनाइ मेसिनरी वालमाथि तार जाली लगाउने । सोमाथि पहिरो समन गर्न सक्ने बोटबिरुवा लगाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र सडक निर्माण कम्पनी	१ वर्षभित्र
पहिरोका कारण पाकुका ५ घर जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि २०० वटा जाली लगाउनुपर्ने । वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने, सडक किनारमा नाला व्यवस्थापन गर्ने, सडकको किनारमा माटो बग्न रोक्नका लाग साना साना बोटबिरुवा र घाँस रोप्ने ।	गाउँपालिका र समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोका कारण मान्द्रा कातुचेका ३८ घर उच्च जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि लगभग २५० घनमिटर तार, जाली वा मेसिनरी वाल लगाउने । खोला, खोल्सा किनारमा वृक्षरोपण गर्ने, बगेको माथिको माटोलाई सुक्खा समयमा हटाउने ।	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
पहिरोको कारण कारिघाङ खोल्चीका ७ घर उच्च जोखिममा	पहिरो नियन्त्रणका लागि मेसिनरी वाल लगाउने। खोल्चीको दायाँ बायाँ मेसिनरी वाल लगाउने र पानी प्रयोग गरेर गर्ने खेती रोक्ने तथा सुक्खा खेतीमात्र गर्ने।	गाउँपालिका र स्थानीय समुदाय	तत्काल

वडा नं ५

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
पहिरोका कारण सापले चनौटे माझटोल जोखिममा	मेसिनरी वाल लगाउने, वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने	गाउँपालिका, स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोको कारण सापले माथिल्लो टोल जोखिममा	वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने	स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
सापले तल्लो टोल पहिरोको जोखिममा	मेसिनरी वाल लगाउने, सडक किनारामा पहिरो समन गर्ने बोटबिरुवा र घाँस लगाउने	गाउँपालिका र सडक निर्माण कम्पनी	१ वर्षभित्र
चाकचुके डाँडा पहिरोको जोखिममा	मेसिनरी वाल वा तार, जाली लगाउने, सडक किनारामा नालाको व्यवस्थापन गरी ससाना बोटबिरुवा र घाँस लगाउने	गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
सिरान टोल, कामी टोल पहिरोको जोखिममा	तार, जाली वा मेसिनरी वाल लगाउने। वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने र सडक पेटीमा नालाको व्यवस्था गर्ने	गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
विर्ता खेतको पहिरोले २०० रोपनी खेत क्षति हुने	पहिरो पन्छाउनुपर्ने। केही स्थानमा मेसिनरी वाल लगाउने। खेतमा सुक्खा खेती गर्ने, पहिरोको माथिल्लो भेगमा झर्न सक्ने माटो पन्छाउने। मिल्ने ठाउँमा साना साना गह्रा बनाउने	स्थानीय समुदाय र पालिका	१ वर्षभित्र
पहिरोले गर्दा पिउने पानी ट्याङ्की, सिम्चे डाँडामा क्षति हुन सक्ने	पिउने पानी उपभोक्ता समिति गठन गर्ने र पानीको मुहान तथा वरिपरिको भूभाग सरसफाइ गरी मर्मत गर्ने र संरचनाको छेउमा मेसिनरी वाल लगाउने	स्थानीय समुदाय र उपभोक्ता समिति	१ वर्षभित्र
पहिरोले तिक्चे गैरो क्षति हुन सक्ने	मेसिनरी वाल र ग्याबिन तार जाली लगाउने, सुक्खा खेती गर्ने, वर्षाको भेलको उचित निकास गर्ने। प्राविधिकको सुझावबमोजिम पहिरो समन गर्न सक्ने बोटबिरुवा लगाउने।	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोको कारण च्याम्पियारे बाटो कुना क्षति	तार, जाली वा मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने। वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने।	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
बाढी पहिरोले सेती देवी मा.वि., पुछार टोलको २३ घर जोखिममा	तार, जाली र मेसिनरी वाल लगाउने, खोल्सीमा पानी बग्ने बाटोको अवरोध हटाउने र फराकिलो बनाउने।	गाउँपालिका र समुदाय	१ वर्षभित्र

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
बाढी पहिरोले टेकानपुर सडक र ८०० रोपनी जमिन क्षति हुन सक्ने	जनचेतना तथा गणेश खोला सिँचाइ व्यवस्थापन तथा खोलाको दाँया वायाँ तार, जाली लगाउने, सडकमा नालाको व्यवस्था गर्ने, पहिरो समन गर्न सक्ने बोटबिरुवा लगाउने । खोल्सीमा थुप्रेको माटो र ढुङ्गाहरू पन्छाउने ।	वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय र निर्माण व्यवासायीहरू ।	१ वर्षभित्र
अदमारा कवासे बस्ती	बस्ती स्थानान्तरण गर्नुपर्ने ।	गाउँपालिका	१ वर्षभित्र
भेलबाढीले खमारे ढकाल टोल बस्ती क्षति	बस्तीमाथि चिरा परेकोबारे सचेतना कार्यक्रम, वर्षाको पानी चिरामा छिर्न नदिनका लागि कालो माटोले चिरा पुर्ने ।	गाउँपालिका र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
सडक पहिरोले भेडाबारी बस्ती जोखिम	तारजाली वा मेसिनरी वाल लगाउने, सडकमा नालाको व्यवस्थापन गर्ने, स्लोप मिलाएर सडकको कटान गर्ने र माटोको कटान रोक्नका लागि घाँस तथा वृक्षरोपण गर्ने ।	गाउँपालिका र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
वाङ्गुजेमा भेलबाढीको जोखिम	मेसिनरी वालसहित कुलो बनाइ भल तर्काउनुपर्ने	गाउँपालिका र स्थानीय समुदाय	तत्काल
वाडराममा सडकका कारण पहिरो र भेलबाढीका कारण १५ घर उच्च जोखिममा	सडकमा नालाको व्यवस्थापन र मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने	वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय र सडक निर्माण कम्पनी	१ वर्षभित्र
राम्चे बि.क. टोलमा पहिरोले एक घर जोखिममा	तार, जाली लगाउनुपर्ने	सडक डिभिजन र गाउँपालिका	तत्काल
वाङ्गुजे ढुङ्गेधाराछेउ पहिरो र माटो बग्ने समस्या	केही थान तार, जाली र मेसिनरी वाल लगाउनुपर्ने र पहिरो समन गर्न सक्ने बोटबिरुवा लगाउने ।	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र

वडा नं ६

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
किटिनी खोला पहिरोले बस्ती क्षति	खोला किनारामा मेसिनरी वाल र तार, जाली लगाउने ।	वडा कार्यालय	१ वर्षभित्र
चम्बोटे खोला बाढी पहिरोले बस्ती क्षति गर्ने	तार, जाली र मेसिनरी वाल लगाउने । वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने र खोलाको किनारामा बाँस, अम्रिसो, निगालोलगायतका बोटबिरुवा लगाउने ।	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरोले हाप्रा माँझ टोल बस्ती जोखिम	मेसिनरी वाल लगाउने, पानीको उचित निकास गर्ने र प्राविधिकको सल्लाहबमोजिम बोटबिरुवा लगाउने ।	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
पानी खोलाका कारण बस्ती जोखिममा	खोला किनारामा जाली वा मेसिनरी वाल लगाउने, खोलाको दायाँ वायाँ बाँस, अम्रिसो, बकाइनो जस्ता बोटबिरुवा लगाउने ।	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
स्याउजेमा पहिरोको जोखिम	तार, जाली वा मेसिनरी वाल लगाउने, वर्षाको पानीको उचित निकास गर्ने, पहिरो जान सक्ने सम्भावित क्षेत्रको माटो पन्छाउने	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
घुन्सा गाउँ पहिरोले बस्ती जोखिममा पर्ने	१०० बोटबिरुवा लगाउनुपर्ने	वडा कार्यालय	१ वर्षभित्र
मगरनाम्सा भेलबाढी तथा पहिरोले बस्ती जोखिममा पर्ने	बस्तीलाई वर्षायामको समयमा सुरक्षित स्थानमा सार्नुपर्ने । बस्तीमाथि भएका ठूला ढुङ्गाहरू हटाउने । चिरा परेको स्थानमा कालो माटोले पुर्ने । वर्षाको पानी बग्नका लागि उचित बाटो बनाउने ।	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
हगामव.बाट स्कुल आउने गोरेटो बाटो	२५० मिटर सिँढी बनाउने	वडा कार्यालय, स्थानीय समुदाय र विद्यालय व्यवस्थापन समिति	१ वर्षभित्र
गुए खोलामा भेलबाढीको समस्या	२५ मिटर पुल निर्माण गर्ने	गाउँपालिका	१ वर्षभित्र
घिचे बस्तीको भुलिङ खोलाको जोखिम	नदी कटान रोक्नका लागि तार, जाली लगाउनुपर्ने	गाउँपालिका	१ वर्षभित्र

वडा नं ७

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समय अवधि
याङ्लाकोटको मन्दिर र पसल टोललाई बाढी पहिरोले क्षति गर्न सक्ने	खोल्सीको दायाँ वायाँ १५ मिटर तार, जाली लगाउने, मन्दिरको पछाडितिर मेसिनरी वाल लगाउने । चिरा परेको स्थानमा कालो माटोले चिरालाई पानी छिर्न नदिनका लागि पुर्नुपर्ने ।	वडा कार्यालय र स्थानीय समुदाय	१ वर्षभित्र
पहिरो तथा भेलबाढीले शेर्माथानको बस्ती जोखिम	जनचेतना तथा गेलुङ्ग खोला सिँचाइको व्यवस्थापन	वडा कार्यालय	१ वर्षभित्र
धुर्साङ खोलाको भेलबाढीको जोखिम	खोलाको दायाँ वायाँ मेसिनरी वाल वा तार, जाली लगाउने ।	वडा कार्यालय	

४.३ विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना

४.३.१ प्रतिकार्य योजना

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
प्रकोपबाट विशेष गरी भेलबाढी, पहिरो, भूकम्पबाट घरहरू, विद्यालयहरू पिउने पानी संरचनाहरूमा क्षति पुग्नुका साथै उच्च दरमा मानिसको मृत्यु हुने सम्भावना	• स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आकस्मिक बैठक बोलाउने • वडास्तरमा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिको आकस्मिक बैठक बोलाउने • प्रहरी तथा स्थानीय स्तरमा तयार गरिएका खोज तथा उद्धारका दक्ष व्यक्तिहरूको परिचालन गरी खोज तथा उद्धारका कार्य गर्ने र सुरक्षित स्थानमा राख्ने • घाइतेहरूलाई प्राथमिक उपचार गरी तत्काल एम्बुलेन्स बोलाइ अस्पताल पुऱ्याउने व्यवस्था गर्ने • जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग सम्पर्क/समन्वय गरी अवस्थाको जानकारी दिने र प्रभावकारी सञ्चारको व्यवस्था मिलाउने • महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विशेष व्यवस्था मिलाउने	गाउँपालिका	गाउँपालिका, सुरक्षा निकाय	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	० देखि ७ घण्टा सम्म
	• विपद्बाट प्रभावितहरूको प्रारम्भिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने र आवश्यक सामग्रीहरूको पहिचान गर्ने • घाइतेहरूको उपचारका लागि अस्थायी शिविर खडा गर्ने र सबै स्वास्थ्य संस्थालाई सक्रिय बनाउने • प्राथमिक उपचार स्वयंसेवकहरू परिचालन गर्ने • विपद्बाट प्रभावितहरूलाई तत्कालका लागि राहत सामग्रीहरू तयारी खाना, जस्तै-चाउचाउ, चिउरा, भुजिया, पानी, चिया उपलब्ध गराउने • खोज तथा उद्धारका कार्य जारी राख्ने • समुदायका मानिसको बहुमुल्य सामान सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउने	गाउँपालिका	गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा, प्रशासन शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	० देखि २४ घण्टासम्म
	• विपद्बाट प्रभावितहरूको विस्तृत क्षतिको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने र आवश्यकता पहिचान गर्ने • विपद् प्रभावितहरूका लागि अस्थायी टहरा निर्माण गर्ने र अस्थायी टहरामा वस्ने व्यवस्था मिलाउने। जसका लागि त्रिपाल, टेन्ट, ब्ल्यान्केट वितरण गर्ने • सामुदायिक भवनहरू छन् भने सामुदायिक भवनमा बस्ने व्यवस्था मिलाउने • प्रभावितहरूका लागि आवश्यक पर्ने तयारी खाद्य सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने	गाउँपालिका	गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा, प्रशासन शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	२४ देखि ७२ घण्टासम्म

विपद्को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
	• विपद् प्रभावितहरूका लागि आवश्यक पर्ने दाल, चामल, नून, तेल वितरण गर्ने • प्रभावितहरूका लागि ओढ्ने, ओछ्याउने सामग्रीहरू वितरण गर्ने • सरसफाइ र स्वच्छ पिउने पानीको व्यवस्था मिलाउने • अस्थायी शौचालयहरू निर्माण गरी सरसफाइसम्बन्धी चेतना जगाउने • प्रभावितहरूका लागि पकाउने भाँडा वितरण गर्ने • हराएका, विछोडिएका बालबालिकाहरूको खोजी गर्ने र आमा/बाबुसँग पुनर्मिलन गराउने • बालबालिका, महिलाहरूको विशेष संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने • महिलाहरूका लागि आवश्यक पर्ने विशेष सामग्रीहरू वितरण गर्ने, जस्तै- स्यानिटरी प्याडहरू, हाइजिन किटहरू, डिग्निटी किटहरू • शव बाहनको व्यवस्था गरी मृतकहरूको व्यवस्थापन गर्ने • बालबालिकालाई विद्यालय फर्कने वातावरण तयार गर्ने र अभिभावकहरूसँग छलफल गर्ने • अस्थायी सिकाइ केन्द्र तयार गरी कक्षा सुचारु गर्ने • विभिन्न सङ्घ/संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा, खानेपानी शाखा, प्रशासन शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	७२ घण्टादेखि २हप्तासम्म
	• प्रभावितहरूका लागि निरन्तर खाद्यान्न, पानी, कपडा र स्वास्थ्य सेवाको प्रभावकारी अनुगमन गरी राहतका कार्य जारी राख्ने • विद्यालयमा मनोसामाजिक परामर्शहरू दिने सिकाइ कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने • स्वास्थ्य शिविर कायम गरी बिरामी, घाइतेहरूको निरन्तर उपचारमा सहयोग गर्ने • महिला, बालबालिकाको बेचबिखन, यौन हिंसा, शोषणसम्बन्धी जनचेतना जगाउने र निगरानी राख्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा, प्रशासन शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	२ हप्तादेखि१ महिनासम्म

४.४ पूर्वतयारी योजना

विपद्‌को संभावित अवस्था	विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
प्रकोपहरू विशेष गरी बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी, हावाहुरीबाटघरहरू, विद्यालयहरू, पिउने पानी संरचनाहरू र मानवीय क्षति भइ जनजीवन अस्तव्यस्त हुन सक्ने	• प्रत्येक वडाले कम्तीमा २०० जनसङ्ख्या र ४० घरका लागि आवश्यक पर्ने राहत सामग्रीहरू (त्रिपाल, ब्ल्यान्केट, ओढ्ने ओछ्याउने, तयारी खानाहरू पानी, पकाउने भाँडा) व्यवस्थापन गरी राख्ने	गाउँपालिका	वडा कार्यालय	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• गाउँपालिकाले कम्तीमा १००० घर परिवार र १२००० जनसङ्ख्याका लागि आवश्यक पर्ने राहत सामग्रीहरू (त्रिपाल, ब्ल्यान्केट, ओढ्ने ओछ्याउने, तयारी खानाहरू पानी, पकाउने भाँडा) व्यवस्थापन गरी राख्ने	गाउँपालिका	जुगल गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• वडा स्तरमा आगलागी, बाढी, पहिरो, भूकम्पसम्बन्धी खोज तथा उद्धार गर्न सक्ने दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने	गाउँपालिका	जुगल गाउँपालिका	सुरक्षा निकाय, विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	२ वर्षभित्र
	• वडा तथा गाउँपालिकास्तरमा खोज तथा उद्धारका सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने। जस्तै- गैची, बेल्चा, डोरी, भऱ्याङ, सुरक्षा ज्याकेटहरू, आगलागी निभाउने सामग्रीहरू	गाउँपालिका	जुगल गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	सुरक्षा निकाय, विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• खुला स्थान, सुरक्षित आवास गृहहरू पहिचान गरी राख्ने	गाउँपालिका	जुगल गाउँपालिका	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• वडा तथा गाउँपालिकास्तरमा प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरू, औषधिहरू बफर स्टकमा राख्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका र स्वास्थ्य संस्था	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• महिला, बालबालिकाहरूका लागि आवश्यक पर्ने खाद्यान्न तथा गैरखाद्याान्न सामग्रीहरू वडा तथा गाउँपालिका स्तरमा राख्ने। जस्तै- हाइजिन किट, डिग्निटी किट, स्यानिटरी प्याडहरू	गाउँपालिका	गाउँपालिका महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• अस्थायी शौचालय निर्माणका लागि प्यानहरू, त्रिपालहरू भण्डारण गरी राख्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका खानेपानी तथा स्वास्थ्य शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• पिउने पानी शुद्धीकरणका सामग्रीहरू स्टकमा राख्ने। जस्तै- पियुष, अक्वागार्ड आदि	गाउँपालिका	खानेपानी तथा स्वास्थ्य शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• विद्यालय सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने किटहरू, जस्तै- स्टुडेन्ट किट, किताबहरू, शैक्षिक सामग्रीहरू आदि	गाउँपालिका	गाउँपालिका शिक्षा शाखा	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्षभित्र
	• चट्याङबाट जोगिने उपायहरूबारे वडा स्तरमा जनचेतना जगाउने	गाउँपालिका	वडा कार्यालय, महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ता, आमा समूह तथा युवा क्लब	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू	१ वर्ष भित्र

	• पालिकाले समुदायस्तरमा हुन सक्ने प्रकोपको प्रोफाइल तयार गरी प्रकोपको मौसमअनुसार टेलिभिजन तथा स्थानीय रेडियोबाट स्थानीय भाषामा सचेतनामूलक कार्यक्रम तथा विज्ञापनहरू प्रशारण गर्ने	जुगल गाउँपालिका सूचना तथा प्राविधिक शाखा	स्थानीय सहकारी, विद्यालय	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय	नियमित
	• स्थानीय रेडियो तथा सूचनाका अन्य माध्यमबाट केन्द्रीय जल तथा मौसम विज्ञान विभागसँग समन्वय गरी साप्ताहिक तथा दैनिकरूपमा प्रभावमा आधारित मौसम पूर्वानुमानका बारेमा अद्यावधिक गराउने ।	जुगल गाउँपालिका सूचना तथा प्राविधिक शाखा	स्थानीय सहकारी, विद्यालय	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय, केन्द्रीय जल तथा मौसम पूर्वानुमान महाशाखा, ल्म्च्चःब	नियमित
	• राष्ट्रिय विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरणसँग समन्वय गरी बहुप्रकोपका जोखिमका विषयमा समुदाय तहमा सचेतीकरण अभियान सञ्चालन गर्ने ।	जुगल गाउँपालिका सूचना तथा प्राविधिक शाखा	स्थानीय सहकारी, विद्यालय	विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय, ल्म्च्चःब	नियमित

४.५ पुनर्लाभ (पुनर्स्थापना र पुननिर्माण) का क्रियाकलापहरू

विपद्को संभावित अवस्था	पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माणका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
प्रकोपहरू विशेष गरी बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी, हावाहुरीबाट घरहरू, विद्यालयहरू, पिउने पानी संरचनाहरू र मानव जीवनको क्षति भै जनजीविका अस्तव्यस्तको अवस्था	• क्षति भएका संरचनाहरूको पूर्णरूपमा लगत सङ्कलन गर्ने र प्राविधिकको लगत इस्टिमेट तयार गर्ने	गाउँपालिका	युवा क्लब, स्थानीय सहकारी, पालिका प्राविधिक तथा सूचना शाखा	विकास साझेदार सरकारी तथा गैरसरकारी दातृ निकायहरू	३ महिना-पश्चात
	• पूर्णरूपमा ध्वस्त भएका घरहरू, विद्यालय, पिउने पानीका संरचना, विद्युत्का संरचना, सिँचाइका संरचनाहरूको पुनर्निर्माण कार्य सुरु गर्ने	गाउँपालिका	गाउँपालिका प्राविधिक तथा पुनर्निर्माण शाखा	विकास साझेदार सरकारी तथा गैरसरकारी दातृ निकायहरू, भवन डिभिजन कार्यालय	२ वर्षभित्र
	• पुराना भग्नावशेषहरू हटाउने कार्य गर्ने	गाउँपालिका	युवा क्लब, महिला समूह, विपद् प्रतिकार्यका क्षेत्रमा तालिम प्राप्त जनशक्ति, नेपाली सेना तथा प्रहरी	विकास साझेदार सरकारी तथा गैरसरकारी दातृ निकायहरू	४ महिनाभित्र
	• पुनर्निर्माणका कार्यहरू सुरु गर्दा भूकम्प, हावाहुरी, बाढी, पहिरो, चट्याङ, वन्यजन्तु, आगलागी आदि बहुप्रकोपको जोखिमबाट सुरक्षित हुने गरी ९द्यगषम, द्यबअप, द्यभततभच० को अवधारणाअनुसार संरचना निर्माण गर्ने • घर, सरकारी संरचना, विद्यालयहरू संरचना बनाउँदा अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री र महिलामैत्री निर्माण गर्ने	गाउँपालिका	पालिका प्राविधिक तथा पुनर्निर्माण शाखा, विपद् व्यवस्थापन तथा अनुगमन समिति	विकास साझेदार सरकारी तथा गैरसरकारी दातृ निकायहरू	२ वर्षभित्र

विपद्को संभावित अवस्था	पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माणका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
			आन्तरिक	बाह्य	
	• हावाहुरीले उडाएका छानाहरू मर्मत गरी पुनः हावाहुरीले क्षति नहुने गरी बलियो गरी बाँध्ने ।	गाउँपालिका	तालिम प्राप्त स्थानीय सिकर्मी तथा डकर्मी	विकास साझेदार सरकारी तथा गैरसरकारी दातृ निकायहरू	६ महिनाभित्र
	• विद्यालयको शौचालय बहुप्रकोपबाट सुरक्षितलगायत अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री र महिलामैत्री निर्माण गर्ने	गाउँपालिका	भवन डिभिजन कार्यालय	विकास साझेदार सरकारी तथा गैरसरकारी दातृ निकायहरू	२ वर्षभित्र
	• जीविकोपार्जनसम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने, व्यवसाय सञ्चालन गर्न अनुदान तथा ऋण सहयोग उपलब्ध गराउने	गाउँपालिका	पशु तथा कृषि सेवा शाखा, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक एकाइ	कृषि तथा पशु सेवा शाखा, स्थानीय सहकारी, विकास साझेदार सरकारी तथा गैरसरकारी दातृ निकायहरू, ब्याङ्क, लघुवित्त	निरन्तर
	• मनोसामाजिक समस्या भएका महिला, ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका र अन्यलाई मनोसामाजिक परामर्श दिने र मनोचिकित्सक शिविर सञ्चालन गर्ने	गाउँपालिका	स्वास्थ्य शाखा, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक एकाइ	महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा, आमा समूह, युवा क्लब	निरन्तर
	• अङ्गभङ्ग भएका बिरामीलाई निरन्तर स्वास्थ्य उपचारमा सहयोग गर्ने	गाउँपालिका	वडा कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा		निरन्तर

खण्ड : पाँच

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा अध्यावधिकता

५.१ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन

गाउँपालिकाअन्तर्गत एकीकृत योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समितिको अगुवाइमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन कम्तीमा पनि वार्षिकरूपमा गरिनेछ। अनुगमनका लागि समितिका पदाधिकारीहरूलाई अनुगमनसम्बन्धी अभिमुखीकरणमा सहभागी गराइ सान्दर्भिकता, कार्यकुशलता, प्रभावकारिता, अपेक्षित उपलब्धि हासिल, दीर्घकालीन परिवर्तन जस्ता अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका सिद्धान्त अनुशरण गरी नियमित अनुगमन तथा निश्चित समयावधिमा मूल्याङ्कन गरिनेछ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिले यस योजनाबमोजिम सञ्चालित कार्यक्रम कार्यान्वयनको प्रगति निरीक्षण गर्ने, कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमी/कमजोरी सुधार गर्दै छिटो समाधानका लागि समन्वयात्मक र रचनात्मक भूमिका निर्वाह गर्नेछ। यसरी नै अनुकूलन तथा विपद् उत्थानशील कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन-मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्छ।

कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्यमूलक वनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ। साथै गाउँपालिका, सम्बन्धित समितिले स्वःअनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै सहयोगी निकायहरूसँग संयुक्तरूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ। कार्यक्रम सम्पादनपश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिनेछ।

५.२ योजनाको अद्यावधिक

योजना कार्यान्वयनका क्रममा भएका पाठ, सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तुलाई समावेश गरी सहज र प्रभावकारी बनाउनका लागि योजनालाई आवश्यकताअनुसार अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ। यो योजनाको कुल अवधि ५ वर्ष राखिए तापनि प्रत्येक वर्ष मूल्याङ्कन, समीक्षा तथा पुनरावलोकन र पाँच वर्षमा योजनाको बृहत् पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ : जुगल गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं.	ठेगाना	लिङ्ग
१	होमनारायण श्रेष्ठ	संयोजक	९८५८०३३३८८	जुगल ४	पुरुष
२	सिर्जना तामाङ	सदस्य	९८४३५७२९९९	जुगल ३	महिला
३	कमल थापा	सदस्य	९७४१३२५०६९	जुगल १	पुरुष
४	प्रताप लामा	सदस्य	९७४१२५८२५१	जुगल २	पुरुष
५	सानुकान्छा तामाङ	सदस्य	९७४१२५४९१२	जुगल ३	पुरुष
६	प्रेम तामाङ	सदस्य	९८५१०३०४०२	जुगल ४	पुरुष
७	सनतकुमार अधिकारी	सदस्य	९७४१४९१५६१	जुगल ५	पुरुष
८	जङ्ग तामाङ	सदस्य	९८५१०५७६०८	जुगल ६	पुरुष
९	दिलकुमार लामा	सदस्य	९७४१३६३९४७	जुगल ७	पुरुष
१०	लोकबहादुर बि.क.	सदस्य	९८५१११०६०६	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	पुरुष
११	पद्मबहादुर श्रेष्ठ	सदस्य		नेकपा	पुरुष
१२	विनय सिंह	सदस्य		इप्रका जलवीरे	पुरुष
१३	सुरेन्द्र साह	सदस्य		प्र.चौ. तेम्बाथान	पुरुष
१४	गोपाल सिलवाल	सदस्य		सामुदायिक विद्यालय	पुरुष
१५	सुरेश पौडेल	सदस्य	९८४११२०२१३	पूर्वाधार विज्ञ	पुरुष
१६	अनिल साउद	सदस्य		स्वास्थ्य संयोजक	पुरुष
१७	ध्रुव थापा	सदस्यसचिव		नायब सुब्बा	पुरुष

अनुसूची २ : सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका क्रममा तयार गरिएका सामाजिक स्रोत नक्साहरू

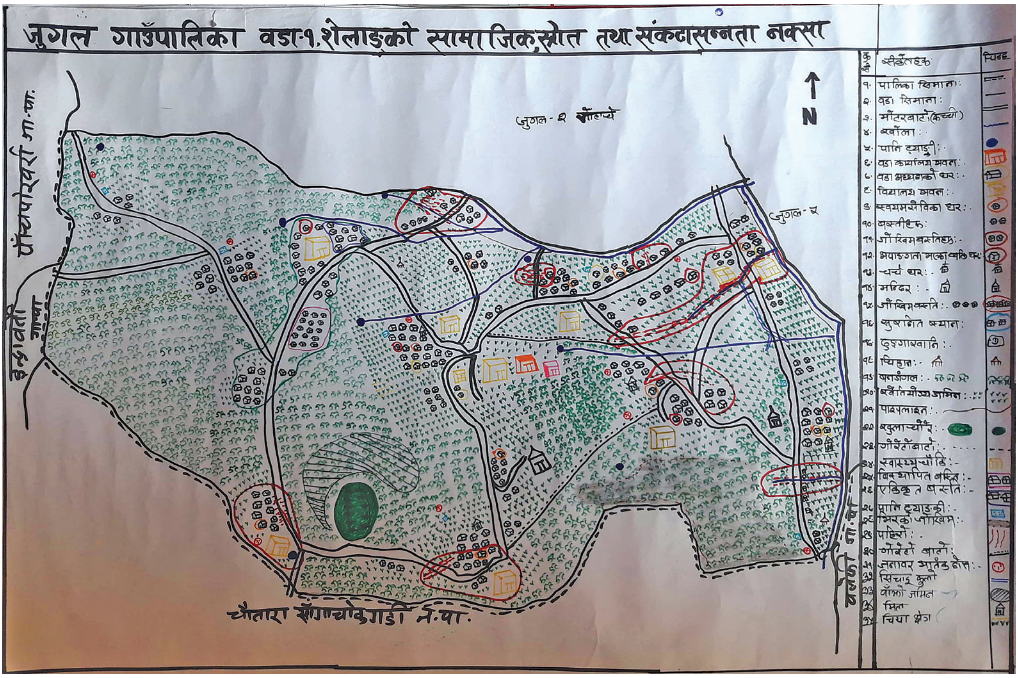

वडा नं. १ को सामाजिक स्रोत तथा सङ्कटासन्नता नक्सा

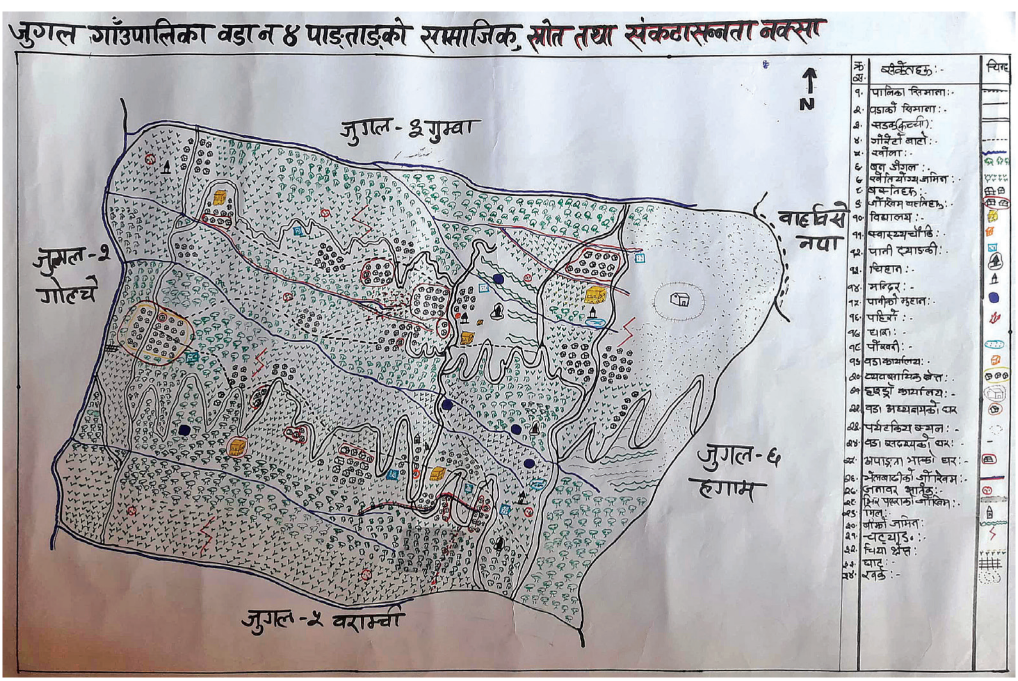

वडा नं. ४ को सामाजिक स्रोत तथा सङ्कटासन्नता नक्सा

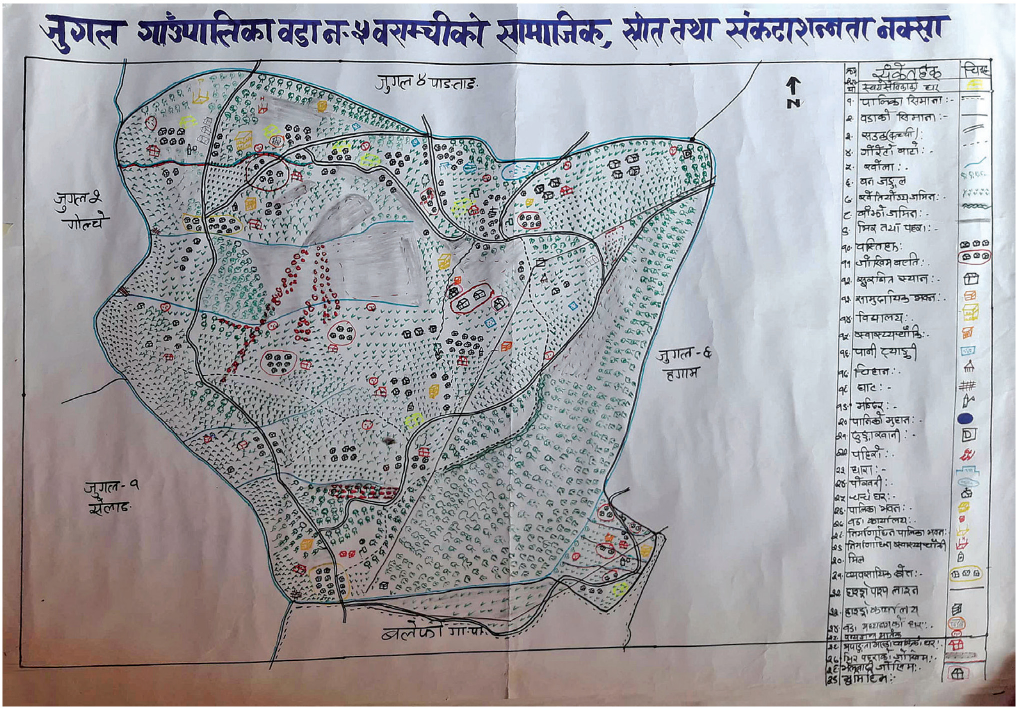

वडा नं. ५ को सामाजिक स्रोत तथा सङ्कटासन्नता नक्सा

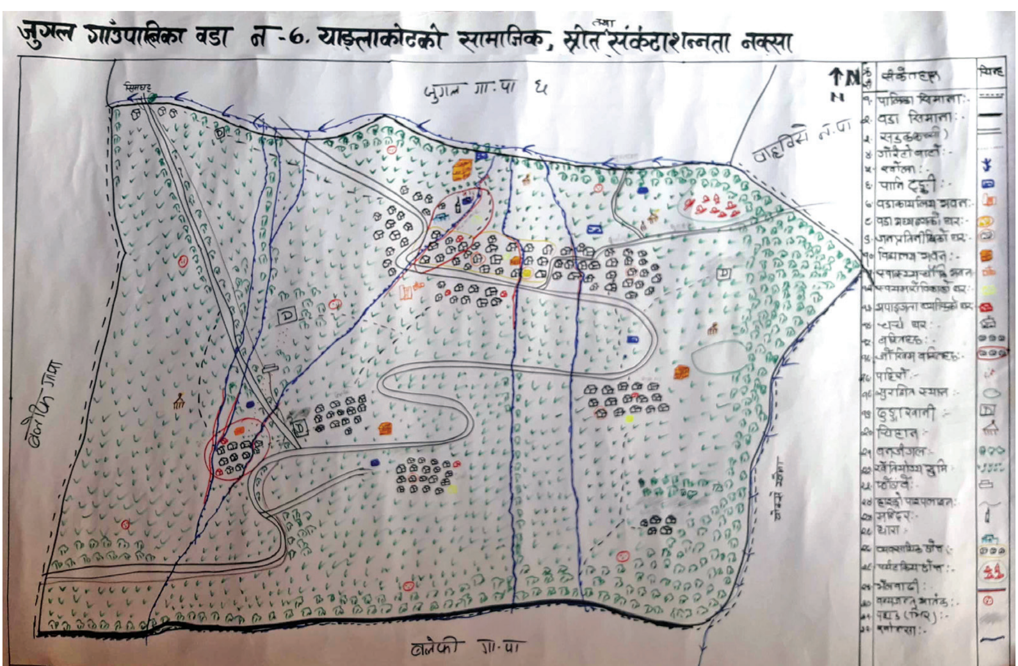

वडा नं. ७ को सामाजिक स्रोत तथा सङ्कटासन्नता नक्सा

अनुसूची ३ : पालिकामा निर्माणाधीन र दर्ता भएका जलविद्युत् गृहको विवरण

क्र.सं.	जलविद्युत् गृहको नाम	स्थान	उत्पादन क्षमता	कैफियत
१	मुनलाइट विद्युत् गृह	जुगल १,५,२	२२.४ मेगावाट	निर्माणाधीन
२	ग्रिन भेन्चर प्रालि	जुगल २,४,५	२३.५ मेगावाट	निर्माणाधीन
३	बलेफी हाइड्रोपावर लि.	जुगल २,३,४	३६ मेगावाट	निर्माणाधीन
४	बि.जि हाइड्रो इन्भेस्टमेन्ट प्रा.लि.	जुगल २,३	३५ मेगावाट	जेनेरेसन लाइसेन्स
५	अपर नेसम हाइड्रोपावर लि.	जुगल ३	५० मेगावाट	जेनेरेसन लाइसेन्स
६	अपर नेसम हाइड्रोपावर लि.	जुगल ३	१५ मेगावाट	जेनेरेसन लाइसेन्स
७	तल्लो नेसम हाइड्रोपावर लि.	जुगल ३	४३ मेगावाट	जेनेरेसन लाइसेन्स
८	अप्पर बलेफी हाइड्रोपावर लि.	जुगल २,३	४६ मेगावाट	निर्माणाधीन
९	अप्पर ब्रह्मायणी जलविद्युत् आयोजना	जुगल २,३	१५ मेगावाट	जेनेरेसन लाइसेन्स
१०	ब्रह्मायणी जलविद्युत् आयोजना	जुगल २,३	३५.४७ मेगावाट	जेनेरेसन लाइसेन्स
११	यम्बालिङ हाइड्रोपावर लि.	जुगल ३	७ मेगावाट	निर्माणाधीन
१२	युनिक हाइडियल बराम्ची विद्युत् गृह	जुगल ५	४.२ मेगावाट	सञ्चालनमा
१३	गेलुङ खोला विद्युत् गृह	जुगल ५ र ६	३.७ मेगावाट	निर्माणाधीन
१४	राइजिङ हाइड्रोपावर लि.	जुगल १,५,२	९९० किलोवाट	निर्माणाधीन
१५	घट्टेखोला सा.ज.वि.आ.	जुगल २	९९० किलोवाट	निर्माणाधीन
१६	सीता हाइड्रो	जुगल ३	३५ मेगावाट	निर्माणाधीन

अनुसूची ४ : पहिरो र भेलबाढीको दृष्टिकोणले जोखिममा रहेका घरधुरी सङ्ख्या

वडा नं. १

क्र.स.	स्थान	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न	मध्यम सङ्कटासन्न	न्यून सङ्कटासन्न	जम्मा
१	आल	भेलवाढी र पहिरो	७	०	०	७
२	कुने गाउँ पल्लो टोल	भेलबाढी र पहिरो	१०	१०	०	२०
३	देउराली	भेलबाढी र पहिरो	२०	१६	०	३६
४	कुवापानी	पहिरो	१	०	०	१
५	सेलाङ डाँडा टोल	भेलबाढी र पहिरो	१०	१०	०	२०
६	चेपे	पहिरो	१३	३९	०	५२
७	खम्रे	पहिरो	२१	०	०	२१
८	काल्चेकर्णेल टोल	पहिरो	११	५	०	१६
९	सेप गाउँ	ढुङ्गा खस्ने	३५	०	०	३५

वडा नं. २

क्र.स.	स्थान	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न	मध्यम सङ्कटासन्न	न्यून सङ्कटासन्न	जम्मा
१	किप्चे	पहिरो	१५	७९	०	९४
२	कुम्भेश्वर	भेलबाढी र पहिरो	१५	१५	१२	१३६
३	गोल्चे	पहिरो	२०	१००	८०	२००
४	निम्लुङ	पहिरो	३०	९१	०	२५७
५	सन्च गाउँ	भेलबाढी र पहिरो	९०	०	०	९०
६	भुल्के	ढुङ्गा खस्ने	०	३३	०	३३
७	लिदी	पहिरो	७०	१०२	०	१७२
८	दिपु	पहिरो, खोलाले कटानी	०	१५	०	१५
९	सानो नाम्फा	पहिरो	२६	०	०	२६
१०	ठूलो नाम्फा	पहिरो	२०	८०	०	१००
११	साङलुङ	पहिरो	७	०	०	७
१२	सुकुली	पहिरो	३०	०	०	३०

वडा नं. ३

क्र.स.	स्थान	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न	मध्यम सङ्कटासन्न	न्यून सङ्कटासन्न	जम्मा
१	ताप गाउँ	पहिरो	३६	०	०	३६
२	पाङ्गर्पु	पहिरो	१५	३०	२२५	२७०
३	क्याङसिङ	पहिरो	६०	०	०	६०
४	गोण्डे गाउँ	पहिरो	१०	१४	२६	५०
५	तेम्बाथान	पहिरो	५७	३०	९३	१५०
६	गुम्बा	पहिरो	२०	४०	१८३	२५०
७	बोल्दे	पहिरो	२६०	०	०	२६०

वडा नं. ४

क्र.स.	स्थान	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न	मध्यम सङ्कटासन्न	न्यून सङ्कटासन्न	जम्मा
१	बाहुन डाँडा	भेलबाढी	२३	८	२५	५६
२	मान्द्रा कातुचे	पहिरो	२०	१२	८४	११६
३	मान्द्रा कातुचे	भिरको बाटो	६४	३५	१७	११६
४	गोल्ची खानी गाउँ	पहिरो	३१	२५	२२	७८

क्र.स.	स्थान	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न	मध्यम सङ्कटासन्न	न्यून सङ्कटासन्न	जम्मा
५	पाङताङ	पहिरो	६३	२१	६	९०
६	पाङ्गर्पु पाङताङ	पुल भत्केको	०	३००	०	३००
७	पाकु	पहिरो	१५	३१	०	४६

वडा नं. ५

क्र.स.	स्थान	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न	मध्यम सङ्कटासन्न	न्यून सङ्कटासन्न	जम्मा
१	अदमारा	पहिरो	२५	०	०	२५
२	कवासे	पहिरो	११	०	०	११
३	भेडाबारी	पहिरो	६	१०	११	२७
४	चाकचुके डाँडा थाप्ले	पहिरो	७	०	०	७
५	बराम्ची डाँडाथोक	पहिरो	०	१७	०	१७
६	खामारे, वेते बाँझागरा	पहिरो	१३	९	०	२२
७	ढकाल टोल	बस्तीमाथि जमिन चिरा परेको	१५	३	०	१८
८	टेकानपुर	पहिरो	६	५	०	११
९	सापले चनौटे	भेलबाढी	२०	४०	५०	११०
१०	बराम्ची माझा टोल	पहिरो	०	०	४०	४०
११	पहिरो टोल, बराम्ची	खोला	१०	१३	०	२३

वडा नं. ६

क्र.सं.	समुदायको नाम	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न	मध्यम सङ्कटासन्न	न्यून सङ्कटासन्न	जम्मा
१	भिरच्यात र माथिल्लो टोल हाप्रा	पहिरो	७०	४६	०	२८८
२	घुन्सा गाउँ	पहिरो	४	५	०	९
३	मगरनाम्सा	पहिरो	८	०	०	८
४	घिचे	पहिरो	०	०	५८	५८
५	विसिङ्खर	पहिरो	०	०	१६०	१६०

वडा नं. ७

क्र.सं.	समुदायको नाम	प्रकोप तथा विपद्	उच्च सङ्कटासन्न	मध्यम सङ्कटासन्न	न्यून सङ्कटासन्न	जम्मा
१	याङ्गलाकोट चौर	पहिरो	१०	५०	३०	९०
२	शेर्माथान	पहिरो	३२	०	०	३२

अनुसूची ५ : जुगल गाउँपालिकाको सामुदायिक वनको विवरण

क्र.स.	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	लाभान्वित घरधुरी	लाभान्वित जनसङ्ख्या
१	ढाडे सामुदायिक वन	वडा नं. ५, बराम्ची	४५.७५	३८५	११२६
२	भण्डारे सल्लाघारी सामुदायिक वन	वडा नं.१, सेलाङ	४५	१२५	५५९
३	काफलडाँडा सामुदायिक वन	वडा नं.५, बराम्ची	१७.०५	१०५	७०७
४	कल्लेरी सामुदायिक वन	वडा नं.५, बराम्ची	४.६	३७	१३७
५	सालमाराङ च्यानडाँडा सामुदायिक वन	वडा नं.५, बराम्ची	३१.५	८१	४९४
६	बाहुन डाँडा सामुदायिक वन	वडा नं.४, पाङताङ	३२.५	१३०	५७७
७	बञ्चरे पाखा सामुदायिक वन	वडा नं.५, बराम्ची	३.१२	२२	२०३
८	जलदेवी गुराँसमाई सामुदायिक वन	वडा नं.७, हगाम	४५५.५१	५७९	२४१४
९	ढड्यान सामुदायिक वन	वडा नं.६, हगाम	१२.५	३१	२४४
१०	स्याङ्वी सामुदायिक वन	वडा नं.२, गोल्चे	१९२.९६	१०४	५३०
११	नाकुना पाखा महिला सामुदायिक वन	वडा नं.६, हगाम	१.८०	२६	२१६
१२	अभेग सामुदायिक वन	वडा नं.६, हगाम	५६.३७	४५	३००
१३	माभो पाखा महिला सामुदायिक वन	वडा नं.६, हगाम	६.४०	४६	२७०
१४	गराङ शिवा सामुदायिक वन	वडा नं.५, बराम्ची	४८.९५	६६	३४२
१५	गोल्चे च्यानडाँडा खरपानी सामुदायिक वन	वडा नं.२, गाल्चे	६५.१०	१८१	८८०
१६	खराने फोदन सामुदायिक वन	वडा नं. ६, हगाम	१७८.६६	१८७	११००
१७	थाहा सामुदायिक वन	वडा नं.४, पाङताङ	१७०.५०	९३	६६२
१८	सेलाङ मञ्जु देउराली सामुदायिक वन	वडा नं.१, सेलाङ, स्याउले	१९६.१६	१२५	८५६
१९	गिलाती ढड्यान सामुदायिक वन	वडा नं.७, याङ्लाकोट	२.२६	३१	१७३
२०	विमरेनी दोम्वाङ पोखरी सामुदायिक वन	वडा नं.५, बराम्ची	८७.०५	१४८	६४२
२१	नौकन्या चेपे	वडा नं.१, सेलाङ	९५.५२	१०६	२१६

क्र.स.	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	लाभान्वित घरधुरी	लाभान्वित जनसङ्ख्या
२२	अमरसिङ थुप्चे सामुदयिक वन	वडा नं.६, हगाम	४०६.०२	१३५	६२८
२३	ओखरपानी मानेडाँडा सन्चरखोप अमरसिङ थुप्चे सामुदायिक वन	वडा नं.१, सेलाङ	७८.८९	१३९	६०५
	जम्मा		२२३४.५७	२९२३	१३८८१

स्रोत : जिल्ला सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरूको आ.व २०७६/७७ को अनुगमन मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

अनुसूची ६ : जिल्ला समन्व समितिको बस्ती स्थानान्तरणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन

क्र.सं.	जोखिममा रहेका बस्तीको नाम	वडा न.	जोखिमका कारण	जोखिममा रहेका घरधुरी	जोखिममा रहेका समुदाय
१	सेप गाउँ	१	पहिरो र वर्षे भेल	३५	तामाङ
२	खम्रे	१	पहिरो	५	क्षत्री
३	काल्चे कर्नेल टोल	१	पहिरो	१५	मिश्रित
४	सेलाङ डाँडा	१	पहिरो	२०	क्षत्री
५	कुने गाउँ ठाडोपाखा पल्लो गाउँ	१	पहिरो	२०	दलित, नेवार, मगर
६	सानो नाम्फा	२	पहिरो र भेलबाढी	१९	दलित र क्षत्री
७	नाम्फा सुकुली	२	पहिरो र भेलबाढी	१६०	तामाङ
८	लिदी	२	पहिरो र भेलबाढी	१७२	तामाङ
९	सन्च गाउँ, झुल्के	२	पहिरो र भेलबाढी	१	तामाङ
१०	निम्लुङ बैगाङ टोल	२	पहिरो र भेलबाढी	२०	तामाङ
११	बोल्दे, कुन्डिम्राङ स्कुल, कुसुमा टोल	३	पहिरो र भेलबाढी	२६०	तामाङ
१२	गोण्डे गाउँ	३	पहिरो र भेलबाढी	१२	तामाङ, दलित
१३	गुम्बा स्कुल डाँडा	३	पहिरो र भेलबाढी	९	तामाङ
१४	तेम्बाथाङ घट्टखोला	३	पहिरो र भेलबाढी	४	शेर्पा
१५	मान्जे	४	पहिरो	१२	क्षत्री
१६	पाकु	४	पहिरो	४	क्षत्री
१७	पाङताङ	४	पहिरो	३०	नेवार
१८	खानी गाउँ	४	पहिरो	३०	नेवार
१९	गोल्ची	४	पहिरो	३०	नेवार
२०	कात्तिके बजार तल्लो साइड	४	पहिरो	१५	नेवार
२१	अदमारा कपासे	५	पहिरो	३५	नेवार
२२	भेडाबारी	५	पहिरो	१०	तामाङ

क्र.सं.	जोखिममा रहेका बस्तीको नाम	वडा न.	जोखिमका कारण	जोखिममा रहेका घरधुरी	जोखिममा रहेका समुदाय
२३	चाकचुके डाँडा	५	पहिरो	६	तामाङ
२४	खापले	५	पहिरो	४	दलित
२५	पहिरो टोल डाँडाथोक	५	पहिरो	२०	तामाङ
२६	खमारेबबेते	५	पहिरो	२०	दलित
२७	ढकाल टोल पुजारी टोल	५	पहरो	१५	क्षत्री
२८	थापा टोल	५	पहिरो	२०	थापा
२९	बभ्रूगरा टोल	५	पहिरो	२०	क्षत्री, दलित
३०	टेकानपुर	५	पहिरो	१०	क्षत्री ब्राह्मण
३१	मगरनाम्सा	६	पहिरो	१०	नेवार
३२	घुन्सा गाउँ	५	पहिरो	९	दलित
जम्मा				१०१७	

अनुसूची ७ : भौगर्भिक अध्ययनका आधारमा जोखिम वर्गमा परेका समुदायको विवरण

क्र.स.	सम्भावित विपद्	वडा तथा समुदाय	जोखिमको वर्ग	प्रभावित घरघुरी	सम्भावित समाधान वा अल्पीकरणका काम
१	पहिरो र भेलबाढी	जुगल १, देउराली	२	२८	खोल्सीमा व्यवस्थित पानी बग्ने बाटो बनाउनका लागि मेसिनरी वाल र तारजाली लगाउने ।
२	भेलबाढी	जुगल १, चेपे गाउँ	२	५	वृक्षरोपण गर्ने, पानीलाई व्यवस्थित तरिकाले कटाउने र ग्याबिन वाल लगाउने ।
३	भिरालो जमिन, भेलबाढी	जुगल १, आहाल	२	७	खोल्सीमा व्यवस्थित पानी बग्ने बाटो बनाउनका लागि मेसिनरी वाल र तारजाली लगाउने ।
४	भेलबाढी, जमिन चिरा परेको	जुगल १, सेप गाउँ	३	३५	बस्तीलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने
५	पहिरो	जुगल २, निम्लुङ बैगाङ टोल	३	१५	बस्तीलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने
६	पहिरो	जुगल २, लिदी लामा टोल	२	१८	बस्तीमाथि थुप्रिएको माटो हटाउने । यदि त्यसो गर्न नसकेमा वर्षाको समयमा बस्तीलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने
७	पहिरो	जुगल २, लिदी माझ टोल	२	३२	पहिरो पन्छाइ माथिबाट आउने वर्षाको पानीलाई व्यवस्थित तरिकाले बग्ने बाटो बनाउनका लागि ग्याबिन र मेसिनरी वाल लगाउने ।

८	पहिरो	जुगल २, सानो नाम्फा	३	२८	बस्तीलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने
९	पहिरो	जुगल २, ठूलो नाम्फा विद्यालय	२	१५	ग्याबिन वाल लगाउने
१०	पहिरो	जुगल ५, भेडाबारी	२	१०	पहिरो गएको स्थानमा मेसिनरी वाल र ग्याबिन वाल लगाइ वृक्षरोपण गर्ने ।
११	पहिरो र भेलबाढी	जुगल ६, मगरनाम्सा	३	१५	बस्तीलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने
१२	बाढी र पहिरो	जुगल २, दिपु	२	१०	खोलामा तटबन्ध लगाउने, माथिल्लो क्षेत्रबाट बग्ने पानीलाई व्यवस्थित तरिकाले कुलेसो बनाइ कटाउने ।
१३	ढुङ्गा खस्ने समस्या	जुगल २, झुल्के डाँडा	२	८	माथिबाट झर्न सक्ने ढुङ्गा फुटाउने । यदि त्यसो हुन नसकेमा ढुङ्गाको सराइ मापन गरी बस्ती स्थानान्तरण गर्नुपर्ने ।

स्पष्टीकरण : वर्ग ३ भनेको स्थानान्तरण गर्नुपर्ने, वर्ग २ भनेको बस्ती जोखिममा भएको तर साना अल्पीकरणका काम सञ्चालन गरेमा बस्तीलाई सोही स्थानमा राख्न सकिने र वर्ग १ भनेको सुरक्षित बस्ती बुझ्नुपर्छ ।

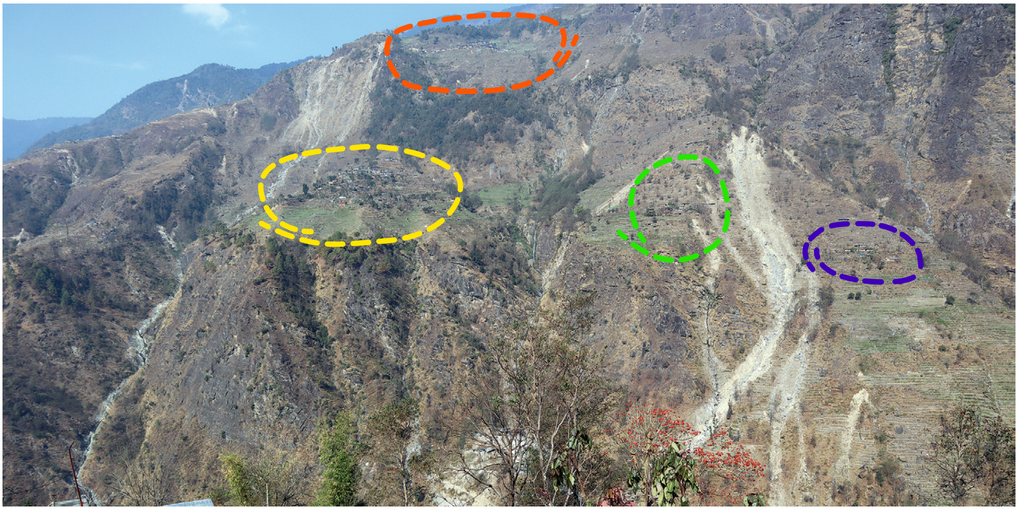

जुगल -२, सँचगाउँ (रातो घेराभित्र), ठुलो नाम्फा (पहेंलो घेराभित्र) सास्नो नाम्फा (हरियो घेराभित्र) सानो नाम्फा दलित गाउँ (निलो घेरा भित्र)

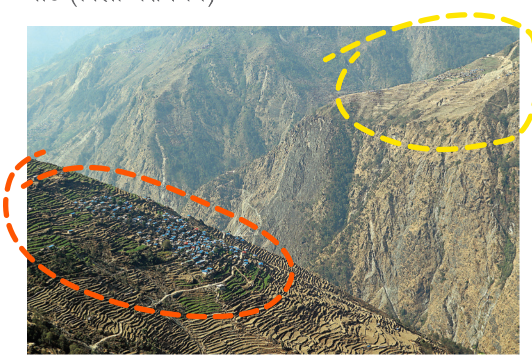

जुगल ३ बोल्दे रातो घेरामा र जुगल २ लिदी पहेंलो घेरामा को तस्विर, लिदी पहिरो पछी बोल्देका मानिसहरु धेरै त्रासमा

जुगलको अन्तिम बस्ति दिपु जहाँ मोटरबाटो पुगेको छैन, संचारका साधनबाट पनि उनीहरु टाढै छन्

पहेंलो घेरामा २०७७ साउनको पहिरोले २९ घर ध्वस्त बनाएको ठाउँ, बाकि अर्को तस्बिरमा

लिदिको यो स्थानबाट पुनः पहिरो जान सक्ने सम्भावना रहेको र तत्काल अल्पिकरणको काम गर्नुपर्ने देखिन्छ

जुगल गाउँपालिका

बराम्ची, सिन्धुपाल्चोक

Web : www.jugalmun.gov.np
Email: jugalgaupalika12@gmail.com
Phone Number: ०११-६९१०५४, ०११-६९१०५६

CSRC
आत्मनिर्भर केन्द्र